

GYERMEKTANULMÁNY

ÉS

GYAKORLATI LÉLEKTAN.

A haladás útján.

A Gyermektanulmányi Társaság működése új korszak elé jutott. Folyóiratunk ezen számának közleményei, a bevezető nagy cikk, a közgyűlési jegyzőkönyv, a „Családi nevelés“ címe alatt megnyílt új rovatunk fogják bizonyítani és szemmel láthatóvá tenni, hogy új élet költözött társaságunk tevékenységébe. Új tudományos kultúra, új társadalmi törekvések vannak kibontakozóban a Társaság kebelében, amely a változott feladatok s külső körülmények szerint módosította nevét és belső szervezetét. Maguk az eszmék, a tehetségesek vizsgálata, a pályaválasztás, a szülők iskolája, a kriminálpedagógia, az alkalmazott lélektan nem újak ugyan, de az eszmék megvalósítására irányuló törekvések most öltöttek új formát, most nyertek új erőt. Az eszmék a multnak méhéből kerültek ki, de a szándék, a megvalósíthatóság valószínűségének gondolata, a bizalom, az életenergia most bontakozott ki a jelenből s erőt, üde vérkeringést vitt bele az eszmék elméleti szürke valójába. Nemzeti és társadalmi életünk hullámaira kezdi emelni hajónkat és talán tudjuk folytatni hódító útunkat, amelyet a háború előtt megkezdettünk.

Örömmel jelentjük, hogy elsősorban Budapest közönsége és törvényhatósága értette meg szavunkat. Meglepő, sőt csodálatos lelkesedéssel karolja fel a szülők közönsége a szülők pedagógiai felvilágosítása ügyében megindult mozgalmunkat: utolsó szülői értekezletünket 192-en látogatták s a megjelentek kitartó s lelkes érdeklődést tanúsítottak a három óráig tartó tárgyalás iránt s újra maga a közönség köréből merültek fel indítványok a szülők értekezleteinek fenntartásáról s tárgyairól. Ők indítványozták egy minta-mesedélután rendezését is. Egy szóval, Budapest közönsége, osztály- és felekezeti különbség nélkül, bizalommal csoportosul a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság körül, mert benne látja fennkölt hivatásának, a gyermeknevelésnek teljesítésében lelkes és megbízható támogatóját.

A főváros hivatalos fórumainak, a tanügyi osztálynak, a tanácsnak, sőt a közgyűlést helyettesítő tanácsülésnek a bizalma is felé fordult Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságnak. Ugyanis e fórumok elfogadták a Társaság előterjesztését a *tehetséges gyermekek és ifjak II. munkakiállításának* tárgyában. Felkérte a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságot e kiállításnak és a kapcsolatosan tervezett *kongresszusnak* megszervezésére s erre a célra 12 millió koronát szavazott meg. Mi ezért a megtisztelő bizalomért hálás köszönetet mondunk a fővárosnak s a kiállítást és kongresszust, ha a hátra-

levő kevés idő megengedi, a fővárosi Pedagógiai Szeminárium igazgatóságának szíves támogatásával megrendezzük. Hisszük, hogy a tervezett kiállítás és kongresszus hozzá fog lényegesen járulni a tehetségek védelmének és művelésének és a pályaválasztás kérdésének megoldásához.

Ugyancsak a főváros tanügyi osztálya és tanácsa méltányolta a Pedagógiai Szeminárium igazgatóságának előterjesztését a *fővárosi lélektani laboratórium újjászervezése tárgyában*, amely törekvést a Gyermektanulmányi Társaság külön előterjesztéssel támogatott. A fővárosi tanács március hó folyamán tartott ülésén egész terjedelmében elfogadta a Pedagógiai Szeminárium igazgatójának, *dr. Ozorai Frigyes*-nek, és a főváros tanügyi osztálya vezetőjének, *Schöberl Ferenc*-nek nagyszabású tervezetét, minek következtében életbe lépett ez a nagyfontosságú intézmény, amely hivatva van Magyarországon új utakat jelölni és törni meg az iskolatügy s a közgazdasági élet terén. A szervezetből, amelyet közlönyünk más helyén közlünk, kitűnik, hogy e laboratórium a közélet mindazon ágát felöleli és munkálja, ahol emberi egyéni tevékenységek kifejtéséről és értékének növeléséről van szó. Hisszük, hogy áldásos működésének nyomai nemsokára mutatkozni fognak a különböző kulturális és gazdasági intézmények, elsősorban az iskolák belső életének átalakulásában, mélyülésében, javulásában.

Ez az intézmény, mivel egyesíteni fogja a modern, kísérleti és gyakorlati irányú lélektani törekvéseket és mozgalmakat, ki fog hatni a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság működésére is. Elő fogja mozdítani tudományos szakosztályaink megalakulását és működését. Hatása alatt értékes tudományos munka fejlődhetik ki Társaságunk keretében, amely alkalmas lesz a lélektani vizsgálatok elterjesztésére és fellendítésére. Nyerni fog a kifejlődő tudományos élettel nemcsak a Társaság, hanem a főváros, az egész ország közönsége.

A pedagógia kinőtt a filozófiai köntösből, ma már pozitív tudomány s testvére a természettudományoknak, az orvostudománynak. A gyermektanulmányra alapított pedagógia nélkül ma már nem lehet fejleszteni az iskola oktató, a család nevelő munkáját. Ezt már megértette a magyar közönség, a főváros hatósága. Kívánatos, hogy a magasabb fórumok is méltányolják e törekvéseket.

A tehetség művelése.

— A M. Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság 1925 január 24-iki közgyűlésén tartott előadás. —

Írta: dr. OZORAI FRIGYES főigazgató, Budapest.

I. A tehetségvizsgálat lélektani, pedagógiai és nemzetgazdasági szempontból.

A világháború a történelemnek épúgy nagy, új korszakát nyitotta meg, mint ahogy a reneszánsz, vagy a francia forradalom. Új világnézet, új erkölcsi, társadalmi és gazdasági értékfelfogás és új társadalmi rétegződés indult meg. Ebből az egyes népek számára új kultúrfeladatok

fakadnak, amelyek egyrészt a meglévő kultúrintézményeink megreformálását, másfelől új intézmények létesítését, új szükségletek megérzését és kielégítését követelik, kívánják. Ennek a mai korszellemnek a szülötte a tehetségek kiválasztásának, művelésének a problémája is és ezzel a problémával szorosan összefüggő pályaválasztás kérdése is.

A tehetséges tanulók érvényesülését és megfelelő pályákra való eloszlását tekintve azonban nem az a kérdés, ami felszínre kerülése idején, mintegy másfél évtizeddel ezelőtt, olyan élénk vita tárgyát alkotta, hogy lehetőleg minden tehetséget az egyetemre küldjünk, hanem az, hogy miként ismerjük fel már a fejlődés éveiben a gyermek tulajdonképeni képességeit, hogyan értékeljük, miként fejlesszük ezeket a ritkább, különös erőket s mi módon tudjuk őket nemzeti életközösségünkbe a leggazdaságosabban beleilleszteni? Vajjon ezentúl is arra a kényelmes álláspontra helyezkedünk-e, hogy a tehetség úgy is útát tör magának, vagy hogy ezekre a drága emberpalántákra a jövőben már az iskolában is különös gondot fordítunk? Az iskola, mint nagyüzem, általában az átlagot veszi figyelembe, uniformizál, mert a normális képességű tanuló szabja meg munkáját, anyagát és módszerét egyaránt. A nem normális tanulókat kisegítőosztályokba vagy iskolákba utalja. De mit csinál az iskola azokkal, akik többek, mint normális képességűek? Mit tudunk mi egyáltalán az ilyen tehetségekről fiatal korukban? Hogy eszmél a tehetség önmagára?

Az iskola a tanulás eredményét jegyekben, osztályzatokban fejezi ki, a tehetséget azonban csak eredményeken lehet megmérni, munkákban felismerni, értékelni, megbecsülni, mert ezekben nyilatkozik meg érzékelhető formában az ő különös gondolkodási módja, felfogása, belátása. De mit nyújt az iskola e téren általában írásbeli és szóbeli munkán kívül? Hol vannak a szem, a kéz munkái, hol az alapos megfigyelésre való szoktatás, az alkotó, konstruktív hajlamok izmosítása, az öntevékenységéből fakadó kezdeményezés? Hol az az iskola, amelyik a tehetséges tanulók munkáiból olyan gyűjteményt tár a szemlélő elé, amelyik feltünteti a fejlődést minőségi tekintetben, mintákat ad a jövő tanulóregnek, hogy ezeket elérni vagy túlszárnyalni igyekezzenek. Az eredmény kvalifikál, minősít, ez jelölheti ki, teremtheti meg minden téren a vezetőket. Hol vannak az iskolában a vezetők? Miben mutatkozik vagy jelentkezik az ő sajátosságuk nyelvben és kifejezésben, tudásban és cselekvésben? Hol az az iskolai múzeum, amelyik a kiváló képességű tanulók munkáit gyűjtögeti s a felnőttek előtt szemlélteti, hogy nézzétek, itt a jövő vezetőiről van szó. Hogyan irányítja és támogatja az iskola a jövő eme vezető embereit? S ki ad komoly, szakszerű tanácsokat szülőnek, hogy gyermeke a benne megnyilatkozó hajlamoknál, képességeknél fogva melyik pályára való. S fordítva, az egyes életpályák miféle tulajdonságokat, fizikai és szellemi hajlamokat, képességeket kívánnak?

Íme, ha a tehetség művelése kérdésével foglalkozunk, a problémák egész sorával kerülünk szembe. S e problémák természetüknél fogva megint külön-külön csoportokat alkotnak, amelyek azonban, mint egy lánc szemei, szorosan egymásba kapcsolódnak. A tehetség felismerése,

vizsgálata a lélektan körébe tartozik, művelése, fejlesztése pedig a pedagógia feladata. Az embereknek képességeik szerinti megfelelő eloszlása az egyes állásokba, minden egyes tehetségnek a nemzeti munkaközösségbe való olyatén belekapcsolása, hogy erejét a leghatékonyabban fejthesse ki, a hibás pályaválasztás és a tehetségek elsorvadásának a megakadályozása, egyszóval, az emberökönómia üzése már nem is annyira lélektani és pedagógiai, mint inkább szociáletikai és nemzetgazdasági probléma.

Mindeme problémák megoldásán ma különösen a nyugati államokban, s itt is elsősorban a németek hallatlan energiával dolgoznak. Bethmann-Hollweg német birodalmi kancellárnak a német birodalmi gyűlésen 1916-ban tartott hatalmas beszéde, melynek vezérfonala volt: „Freie Bahn dem Tüchtigen“, „Szabad utat a tehetségnek“, egyszerre tudatossá tette, hogy iskolai és pedagógiai problémák nem csupán a céhbéli pedagógusok, hanem az egész nép ügye. S amióta felismerték a tehetség kiválasztásának, művelésének s a vele kapcsolatos pályaválasztás kérdésének óriási jelentőségét egy nemzet jövő életének a kialakításában, azóta a tudomány képviselői, a politikusok, az iparnak, a kereskedelemnek, a technikának vezető egyéniségei, orvosok és jogászok, teológusok és pedagógusok vállvetve törekszenek e problémák mennél tökéletesebb elméleti megalapozására s gyakorlati megvalósítására, keresztülvitelére.

Mindeme kérdések részletes és beható tárgyalása egy előadás kereteit messze meghaladja s ezért pusztán csak a felvetett problémák általános ismertetésére szorítkozhatom.

Igyekszem képet nyújtani a tehetség művelése kérdésének mai állásáról s reá fogok mutatni, hogy nálunk mi a teendő s mi lehetséges, s milyen módon valósítható meg a probléma?

II. A tehetség fogalma.

A tehetségek felismerése, vizsgálata elsősorban tudományos, még pedig lélektani probléma. De nem könnyű s nem is egyszerű probléma. A lélektan csak mintegy két évtizede foglalkozik behatóbban az értelmi funkciókkal, tevékenységekkel s exakt, kísérleti alapon a tehetségvizsgálatokkal. S mikor a tehetségek mibenlétét, sokféleségét és megnyilatkozásának módjait kutatja, a szűkebb értelemben vett iskolapedagógiai szempontot figyelmen kívül hagyja. A lélektan ugyanis nem azoknak a tehetségeknek a megállapításával foglalkozik, amelyek a mai iskolában az ottani követelések teljesítése körül felbúznak, hanem mindama képességekkel, amelyek a gyermek- és ifjúkorban megnyilatkoznak.

Tisztán lélektani szempontból a tehetségek minőségi és mennyiségi különbözőségük szerint osztályozhatók. A minőségi szempont szerint a tehetségek alig áttekinthető sokféleségét különböztethetjük meg. Így elhatárolhatók: a receptív típus az alkotó típustól, az auditív a vizuálistól, a túlnyomóan értelmi tehetség a fantáziabelitől, az elemző az összefoglalótól stb.

Mindenekfölött idetartozik az intelligenciának, a talentumnak és zseninek megkülönböztetése.

Milyen képesség az intelligencia? William Sternnek, a hamburgi lélektani laboratórium igazgatójának a megállapítása szerint: *Intelligencia* az egyének az általános képessége, melynél fogva gondolkodását tudatosan be tudja állítani új követelmésekre s az élet új feladataihoz és feltételeihez szellemileg alkalmazkodni tud.

A *talentum* az a képesség, amelyik *egy szűkebb területen* hoz létre értékes eredményeket, pl. zenei, technikai, nyelvi, matematikai vagy egyéb területeken. S mindjárt megjegyzem, hogy e két fogalmat a tehetségek művelése és támogatása körül gyakran felcserélik, pedig egészen világos, hogy más művelési eszközökről kell gondoskodnunk az intelligens, s megint másokról a talentumos gyermekek számára. Az intelligencia elsősorban *általános* irányú, formális természetű képesség, a *talentum* pedig szűkkörű, materiális, azaz zenére, rajzra, nyelvre irányuló tehetség.

A *zseni* jellemző vonása pedig az *alkotásra, a teremtésre való* készség és képesség.

A tehetségek azután kvantitatív tekintetben is megkülönböztethetők, s itt igen nagy *fokozati eltéréseket* találunk. A fokozati különbségek megállapítására irányuló vizsgálatok az úgynevezett *intelligencia-vizsgálatok*, amelyeket a különféle lélektani laboratóriumokban igen nagy számmal végeztek és végeznek külföldön is, nálunk is. Érdekes megállapítása ezeknek az intelligencia-vizsgálatoknak az, hogy a normálist *messze felülmúló* intelligencia igen ritka, azonban a normálist meghaladó s már különösebb bánásmódot igénylő intelligencia gyakoribb.

A *talentumról* és *zseniről* a lélektan ma még nem tud annyi adatot szolgáltatni, mint az intelligencia-vizsgálatok terén. Itt azt kell először is megállapítani, hogy egyes iskolákban mekkora azoknak a gyermekeknek a száma, akik olyan talentummal, tehát különös képességgel, vagy alkotó hajlammal bírnak, hogy ezen az alapon külön osztályokban tanítsuk őket eltérő tehetségeik szerint. Olyanfajta tömegkísérletekre van szükség, mint amilyent *Kerschensteiner György*, München városának világhírű iskolaügyi tanácsnoka végzett, amikor a müncheni elemi iskolásgyermekek rajzbeli tehetségét tette vizsgálat tárgyává s a különös rajztehetségű tanulókat külön oktatásnak vetette alá. Hasonló módon kell az egyéb talentumok megállapítását is megkísérelni.

Igen fontos és érdekes probléma az is, hogy a tehetség s egyéb lelki tulajdonságok, mint az *érdeklődés* és *akarát* milyen viszonyban állanak?

Az ember általában azt hihetné, hogy a velünk született tehetség az *érdeklődést* is a megfelelő tárgyra tereli, hogy pl. a matematikai képességű egyén épen azért *érdeklődik* a matematika iránt, mert mondjuk, *ez könnyű neki, összefüggését* jobban megérti, mint más tárgyakét. Ez azonban *nem mindig igaz*, mert sokszor tapasztalható, hogy valamely kiváló tehetség *elsorvad*, mert a tehetségének megfelelő terület iránti *érdeklődése* hiányzik. Ennek az ellenkezője is gyakran előfordul, mikor egy tárgy, vagy valamely terület iránti *élenk, intenzív érdek-*

lódés a neki megfelelő lelki képességet annyira fokozhatja, hogy a meglévő tehetség alapján ennyi eredmény nem volt várható.

Az *akarati* tulajdonságok közül a tehetség szempontjából mindekenélőtt a *szorgalom*, a *kitartás*, a *kötelességtudás*, az *önfegyelem* az *önérzet*, a *szociális érzés* jönnek figyelembe. Nem egyszer tapasztaljuk, hogy azok a nehézségek, amelyek a tehetség kisebb foka miatt állanak elő, az egyént *saját gyengeségével* szemben igen nagy erőfeszítésre teszik képessé, pl. ide sorozhatók az aránylag gyengébb szerveztű emberek kiváló sporteredményei. Viszont megállapítható, hogy a képesség és akarat közötti összefüggés sokszor igen laza. Ismeretesek a lezüllött talentumok, vagy az olyan tehetségek, akik képességeiket csak egoisztikus célokra használják.

A tehetségek kiválasztásánál tehát nem csupán az *értelmi* képességek a meghatározó jelentőségű tényezők, hanem számba veendők az *érdeklődés erőssége* és az *akarat szilárdsága* is. Azt azonban sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy a tehetség nem *érdem*, hanem az egyénnek részben önmagával, részben a társadalommal szemben való *kötelezettsége*.

Ezenkívül a tehetségvizsgálat szempontjából figyelembe kell venni a tehetség *biológiai* és *szociális* feltételeit is, azt, hogy mennyiben függ a tehetség egyrészt belső tényezőktől, mint amilyenek a *családi öröklés*, másfelől, hogy mennyire hatnak fejlődésére a külső körülmények, mint a *szociális helyzet*. Különféle társadalmi rétegekből származó egykorú gyermekeken végzett intelligencia-vizsgálatok megállapították, hogy az *átlagos színvonal* a jobbmódú családok gyermekeinél sokkal magasabb, mint az alacsonyabb társadalmi nívón álló családok gyermekeié. Ennek kétségtől eltekintve egyik oka az a *miljø*, *szellemi környezet*, amelyik a jobbmódú gyermekeket születésüktől kezdve körülveszi, a másik meg az öröklés útján történő *természetes kiválás*. Talán nem is kell külön hangsúlyoznom, hogy itt mindig a nagy állagról van szó, mert nem egy esetben az alacsonyabb néprétegekből származó gyermekek intelligencia tekintetében nemcsak elérik, de felül is múlják a jobbmódú családból származó gyermekeket. Epen ezeknek a tehetségeknek *emeléséről*, *műveléséről* és *támogatásáról* kell elsősorban gondoskodnunk.

III. A tehetségek vizsgálatának módjai.

Amíg a *tehetség kutatása* azt a célt szolgálja, hogy a képességek kiválasztásának *általános* módjait tudományosan megalapozza, addig a tehetség diagnózisánál, megállapításánál az *egyéni munkát* kell állandóan figyelemmel kísérni.

A jövőben azt a kérdést, hogy *milyen iskolába* s aztán *milyen pályára* lépjen a gyermek, nem szabad a véletlenre bízni, hanem e kérdés eldöntésénél figyelembe kell venni az *egyéni tehetség-típust*. De hogyan lehet ezt meghatározni?

Természetes, hogy elsősorban a *tanító*, *tanár ítélete* jönnek figyelembe, mert módjuk és alkalmuk nyílt tanítványaikat éveken át a legkülönbözőbb oldalról megismerhetni. S ezért ők voltak, sőt

ma is ők a *főszaktekintélyek*, ha a tanulókról ítéletet, vagy jövőjükéről fontos elhatározásokat kell hozni. Csakhogy ezeknek az ítéleteknek meg vannak a maguk határai. A pedagógusok véleményei a tanulók felfogó képességeiről ugyanis igen eltérők. Ítéleteiket nem egyszer a *véletlen, az ötletszerű* megfigyelésekre alapítják, sokszor befolyásolja őket tanítványaik iránt érzett *rokon- vagy ellenszenvük* s erősen hajlandók a specifikus iskolai eredményeket a többi képesség rovására előtérbe helyezni. Hozzá vannak szokva, hogy az eredményeket inkább a *külső siker szerint* értékeljék, mert a nagy létszám miatt számukra fizikai lehetetlenség is, hogy az egyes tanulókat *olyan mértékű megfigyelésben* részesítsék, amelyik a biztos ítélet eléréséhez szükséges. Sajnos, hogy a tanítói, tanári vélemények, ítéletek főalapját és anyagát legtöbbször a noteszkönyvek számadatai szolgáltatják.

Kétségtelen azonban, hogy e téren bizonyos javulás várható azoktól az újabb iskolaügyi és pedagógiai reformoktól, amelyek ma már többféle képesség megnyilatkozását és felismerését teszik lehetőbbé, mint régebben. Ekként pl. a *rajztanítás* reformjával kapcsolatosan nem egy olyan tehetség felfedezése vált lehetővé, amelyik egyébként ismeretlen maradt volna. A *kézimunkának* a tantervbe való bekapcsolásával pedig mód nyílik a tanulók gyakorlati képességeinek, alkotóhajlamainak, konstruktív ösztöneinek a megnyilatkozására és megismerésére. Azután a tanítók és tanárok egyre fokozódó résztvétele a tanulók iskolán kívüli életében, a játékokban, sportokban, cserkészletben, az egyesületi élet körében, szintén bőséges lehetőségeket nyújtanak a tanulók lelki életének alaposabb megfigyelésére, tanulmányozására.

Csakhogy *mindezzel még nincs mellőzve a diagnózis rendszertelen és esetleges volta*. S e ponton elkerülhetetlen az a támogatás, amelyet a tudományos alapokon dolgozó lélektannak a tehetségek megállapításában nyújtani kötelessége. Erre szolgáló eszközei az *egyéniség leírása* (pszihografiai módszer) és a *kísérleti módon* történő tehetségmegállapítás (teszt-rendszer).

A jövőben minden gyermek részére egy *egyéni ívet* kell vezetni, amelyiknek egész más képet kell adnia a tanuló lelkivilágáról, mint a mai schematikus iskolai bizonyítványnak. Ezen az íven kell majd a tanítónak megfigyeléseit és tapasztalatait megrögzíteni és a tanuló olyan képességeire, *fizikai és szellemi tulajdonságaira* is kiterjeszkednie, amelyekre azelőtt nem is gondolt. Ezekre az egyéni lapokra kell reávezetni azokat az *eredményeket* is, amelyek a gyermek nem korlátozott tevékenységéből fakadnak. Azonban ennek az egyéni ívnek a megszerkesztése, a mód, hogy miként juttassuk az egyes képességeket jogaikhoz, hogyan szerkesszük meg a kérdéseket, miféle segédeszközöket használjunk a reájuk várandó feleleteknél, feltétlenül megkívánják a *szakpszihológus* részvételét.

A tehetség diagnózisa terén eddigelé a legjobban az úgynevezett *intelligencia-vizsgálatok* vannak kiépítve. Ezek célja a gondolkozás általános tájékozódó képességének a vizsgálata az iskolai tudás lehető kikapcsolásával s annak megállapítása, hogy a tanuló intelligenciája életkorának megfelelő nívón áll-e, vagy ettől akár lefelé, akár felfelé

eltér-e? Ezek az intelligencia-vizsgálatok annak a tanítónak, aki egy új osztályt vesz át, a tanulók képességeiről előzetes képet nyújthat, az új tanulókra vonatkozólag meg könnyű és biztos tájékozódást adhat. Egyik igen nagy gyakorlati jelentősége ezeknek a vizsgálatoknak kétségkívül az is, hogy segítségükkel a középiskolába nem való tanuló-
anyagnak ebbe az iskolába való tódulását meg lehet akadályozni vagy legalább is csökkenteni.

Ma a kultúrállamok mindegyikében számtalan laboratóriumban fáradoznak azon, hogy a tehetség kiválasztásának, diagnózisának problémáját megoldják, lázasan dolgoznak e célból újabb és újabb eszközök előállításán, módszeres eljárások tökéletesítésén, hogy a modern pedagógia nem egy vajudó kérdésének és a pályaválasztás sok gondot okozó problémájának megoldását elősegítsék és megvalósítsák.

IV. Az iskolai szervezet reformja.

Azonban nem állhatunk meg a *tehetség kiválasztásánál, diagnózisánál*, fontos a felismert tehetség megfelelő irányú *művelése, fejlesztése* is. Ez utóbbi már nem annyira lélektani, mint *pedagógiai* probléma, még pedig elsősorban *iskolaszervezeti* s másodsorban *didaktikai, módszertani* probléma.

Ami az *iskolaszervezeti* kérdést illeti, a nyilvános iskolarendszer olyatén módon való kiépítéséről és berendezéséről kell gondoskodnunk, hogy *minden képesség, mindenfajta tehetség megtalálja a neki megfelelő művelődési anyagot s a hozzá vezető utakat és eszközöket*. Az iskolának nem csupán a különös értelmi vagy mondjuk *emlékezőtehetséggel* bíró tanulók kiművelésére kell gondot fordítania, hanem a másfajta tehetségeket, képességeket is támogatnia kell. Tehát olyan iskolarendszerre van szükségünk, amelyik egy *közös alappal bír*, amelyből kiindulva annyiféle út vezet fölfelé és előre, mint amennyi főirány van a képességeket és életcélokat tekintve. Ez a közös alap az *elemi iskola*, amely egyesíti az összes gyermekeket s biztosítja részükre annak a műveltségnek a megszerzését, amelyik különös képességüknek megfelel. Azokat a tanulókat, akik valamely irányú tehetségüknek jelét adják, külön osztályokban kell összegyűjteni s a kevésbé tehetségesektől eltérő *intenzívebb* oktatásban részesíteni.

Az elemi iskola 4-ik osztályának elvégzése után elsősorban is ki-
válnak azok, akik *gazdagabb képzet- és fogalom-körrel, fejlettebb nyelvi* készséggel rendelkeznek, akik *tudományos pályákra* valók. Itt igen fontos szerepe van a tehetségvizsgálatnak, amennyiben meglehetősen tisztázva van az a kérdés, hogy 9—10 éves korban exakt kísérleti módon körülbelül 80—85% erejéig megállapítható, hogy a gyermek inkább teoretikus, elméleti vagy praktikus, gyakorlati hajlamú-e? Természetes, hogy ezt a vizsgálatot 13—14 éves korban még egyszer meg kell ismételn, mielőtt megtörténnék a pályaválasztás kérdésében a végleges döntés. Ha a középiskolák jól vannak megszervezve, akkor ezekben is meg fog nyilatkozni bizonyos hajlam, érdeklődés a tudományos szakok különféle csoportjai iránt. A tanulók egyik csoportja

a *nyelvi-történeti* ismeretek, másika a *természettudományi-mathematikai tárgyak*, egy harmadik csoport pedig különösen a *technikai* dolgok iránt mutat erősebb érdeklődést. Ezért a tehetségek művelése céljából a középiskoláknak az 5-ik osztályig egy közös alappal kellene bírniok s aztán az itt felismert hajlamok szerint az 5-ik osztálytól kezdve: 1. klasszikus nyelvi-történeti, 2. modern nyelvi-történeti, 3. matematikai-természettudományi, 4. technikai irányban elkülönülniök. Minden középiskola felső osztályait tekintve a tehetségek művelése céljából 4-tagozatúnak kellene lennie.

Az elemi iskolában visszamaradt, illetőleg továbbtanuló gyermekek aztán a 8-ik osztály befejezése után részint a szakszerű továbbképző, részint a tulajdonképeni szakiskolákba lépnének. A szakszerű továbbképző-iskolákba azok kerülnének, akik elsősorban szellemi képességeiknél fogva kénytelenek az egyszerűbb pályákra lépni. A tulajdonképeni szakiskolákba pedig azok a tanulók jutnának, akik olyan gyakorlati képességgel rendelkeznek, hogy magasabb elméleti és praktikus kiművelést kell részükre nyújtani. Ezekben a szakiskolákban igen nagy súlyt kell helyezni a természettudományok művelésére és a technikai készségek elsajátítására.

Az egész iskolarendszer egy emeletes épülethez hasonlítható, a földszintet a *nevelőintézetek*, az emeletet a különféle *szakiskolák* alkotják. Ezeknek azonban kényelmes lépcsőkkel kell összekötve lenniök. Az általános műveltséget nyújtó nevelőintézetekben a különféle képességeket felismerjük, fejlesztjük, irányítjuk, a szellemi látókört szélesítjük; a szakiskolákban azután mindenki választott munkakörében mélyed el. A nevelőintézetekben a tanuló megismerkedik általában a nemzet kulturális feladataival és szükségleteivel, a megfelelő életpálya választásával pedig az egyén belép a társadalmi életközösségbe s itt tehetsége mértékéhez képest igyekszik a nemzeti összesség munkájából a maga részét kivenni. Hogy az egyén ezt a munkát mennél ügyesebben és mennél célszerűbben végezhesse el, erről a *szakiskoláknak* kell gondoskodniök.

A szakiskolák a nép kulturális munkájával a legszorosabb kapcsolatban állanak. De igen sokat jelentenek az egyén szempontjából is, mert hiszen ezek adják meg az egyén létfenntartásának a feltételeit, a *kereseti lehetőségeket*, amennyiben valamely szakban kiképzik, bizonyos pályára előkészítik. Ezekben a szakiskolákban azonban a szakismeretek nyújtása mellett elsőrangúan fontos az *állampolgári nevelés* is, az, hogy az egyén a maga munkájában ne csak a megélhetés feltételeit lássa és tekintse, hanem a maga foglalkozását a nemzeti közösség nagy munkájában mint egy kis kiegészítő részt szemlélje. Mindenkién ki kell annak a tudatnak alakulnia, hogy a nemzet és az ő élete elválaszthatatlanok. Ennek a megértését és belátását kell szolgálni mindenfokú és rangú iskolának.

Az általános műveltséget nyújtó nevelőintézeteknek kell gondoskodniök arról, hogy az alap elég széles és mély legyen, hogy a szellemi látókör szűk ne maradjon. Az nem vitatható ugyanis, ha a szakműveltség nyújtása, a szakképzés túlságos korán kezdődik, ez csak az

általános műveltség rovására történhetik. Ez úton lehet ugyan az egyes szakokban virtuózokat kiképezni, de ezek minden technikai vagy egyéb szaktudásuk mellett csupán csak szakmájuk szűk körében mozognak és képtelenek hivatásuk magasabb felfogására. Epen ezért a nevelőintézetek első és legfontosabb feladata a *vallásos és erkölcsös jellemfejlesztés* mellett az általános és nemzeti kultúra, a kultúrtevékenység legfontosabb ágai iránt az *érdeklődés* felkeltése. *A tehetségek kiválasztása és művelése tehát nem azt jelenti, hogy már a nevelőintézetekben szakismereteket, vagy valamely pályának megfelelő szaktudást adjunk, nem, hanem jelenti azt, hogy az általános művelődés anyagából minden gyermeknek azt nyújtjuk elsősorban, ami az ő különös hajlamának, tehetségének megfelel.* Amikor pedig praktikus, gyakorlati irányú képességekről beszélünk, itt sem arról van szó, hogy már a nevelőintézetekben valakit a lakatos, asztalos vagy egyéb praktikus pályákra szakszerűen előkészítsünk, hanem hogy arról gondoskodjunk, *hogy a gyermek ilyen irányú hajlamai is kielégítést nyerjenek.* Amerikában van a középiskolának egy típusa, az ú. n. *Manual Training High School.* „Kézimunka Középiskola“, amely tantervének gerincévé a kézimunka, kéziügyesség fejlesztését tette. Az egész iskola külsőleg inkább gyári műhelyhez hasonló, semmint iskolához. Vajjon szakpályákra készítő elő ez az iskola, igen, annyiban, amennyiben minden iskola bizonyos életpályákat tart szem előtt; *általános műveltséget* nyújt, de az emberi kultúrtevékenység praktikus oldalára helyezi a fősúlyt. Ezen keresztül igyekszik az emberi művelődés legkülönbözőbb területeit megvilágítani.

Az amerikai tanítóóság különösen kedveli ezt a típusú középiskolát, amennyiben ott a gyakorlati készségekre is igen alaposan elő kell készülnie a tanítónak.

Az iskolaügyi szervezetnek a kettős tagoltság mellett hozzá kell illeszkednie a *társadalmi rétegződéshez, a társadalom munkamegosztásához is.* Ezért úgy a nevelő-, mint a szakiskolák alsó-, közép- és felsőfokúak. A nemzeti munkaközösség szerkezete szerint ugyanis három főréteget különböztethetünk meg, amelyek finom csatornákkal vannak egymással összekötve. Az alsó réteget alkotják azok, akik *kezüikkel* keresik meg kenyerüket, akik egyszerű szellemi és gazdasági igényűek: a napszámosok, a gyárimunkások, kiskereskedők, földművesek, kishivatalnokok. A középső osztály felöleli a városi polgárság köréből a jobb módú kereskedőket, iparúzókat, iparművészeket, középfokú hivatalnokokat stb. A legfelső réteg pedig áll nagyiparosokból, gyárosokból, nagykereskedőkből, magasabbfokú hivatalnokokból, nagybirtokosokból.

Ez a tagozódás bizonyára nem véletlen, hanem a munka lényegéből folyik. A munka maga, minőségét tekintve, teljesítő, meghatározó és alkotó munka. *Teljesítő munkát* az végez, aki testi ügyességét egy parancsoló, a munkát meghatározó egyénnek rendeli alá. Ez a munka sok esetben mechanikus természetű, mert hiszen bizonyos körökben mindig hasonló módon ismétlődik. A *meghatározó munkánál* nem csupán a test izmai a fontosak, hanem bizonyos értelmi tevékenység, intelligencia is szükséges hozzá. Az *alkotó munkánál* pedig

a tehetség a fontos. Íme tehát, mindenfokú iskola a társadalom egy bizonyos rétegét tartja szem előtt, ezt igyekszik kiművelni. Azonban a mi szempontunkból az a fontos, hogy mindenki részére, akinek tehetsége, képessége van, nyitva álljon az iskola, hogy a *nemzeti művelődés javai* a nép mennél szélesebb rétegei számára legyenek hozzáférhetők, és a magyar nép szellemi erejének a képviselői az egész nép összességéből kerüljenek ki. Mindenkinek joga legyen a nemzeti művelődés forrásából annyit meríteni, amennyit tehetsége szerint elbír.

Ma a *kultúrállamok iskolaiügyi szervezetei* közül különösen a Németbirodalomé válik ki abban a tekintetben, hogy a legmesszebb menő módon igyekszik a tehetségek érvényesülését az iskolában elősegíteni, biztosítani. Berlin, Hamburg, Braunschweig stb. városok már felállították és megszervezték nemcsak a tehetséges tanulók kiválasztását szolgáló intézményeket, laboratóriumokat, hanem gondoskodtak részükre megfelelő iskolák szervezéséről is. Ezek a híres „*Begabenschule*“-k, a tehetségesek iskolái, amelyek munkájának az eredményeit az egész kultúrvilág pedagógusai, pszichológusai, kultúrpolitikusai valószággal lázas figyelemmel szemlélik.

V. Iskolai módszerek reformja.

De nem csupán az iskolaiügyi szervezetnek kell átalakulnia, hogy a tanulók különféle képességei jogaikhoz jussanak, hanem a tanítás módszerének is meg kell változnia. A mai iskola nem igen számol a a gyermek igazi hajlamaival, képességével, mert hiszen különböző tehetségű gyermekeket nagy tömegekben ugyanazon feladatok elé állít, velük egy meghatározott mennyiségű ismeretanyagot gondosan kimért tempóban bizonyos előírt vagy kijelölt idő alatt igyekszik elsajátíttatni. Azt mondhatnám, a tanítás anyaga a gyermek körén kívül esik, a súlypont magában a tanítás anyagában, a tanítóban, az iskolakönyvben fekszik, csak nem a gyermekben. Ennek a súlypontnak a *kellő helyre való áttolása* a nevelés- és oktatásügy összes reformtörekvéseinek a magja, a kiindulási és végső pontja. Amikor tehát a *tanítás módszerének* a megjavítására törekszünk, ez a cél legegyszerűbben elötte. Ezért követeljük a modern pedagógia szempontjából, hogy összes iskoláink *munkaiskolákká* alakuljanak át. Munkaiskola? Vajjon a meglevő iskolatípusok mellett még egy újfajta iskola? Nem! Hát *mit kíván, mire törekszik*, micsoda a munkaiskola? *Gyűjtőfogalma* azoknak a modern pedagógiai *módszeres* — s ezen van a hangsúly — *eljárásoknak*, melyek a *gyermeklélektan* kutatásai alapján egyre jobban és tudatosabban igyekeznek tért hódítani a mai iskolában. *A munka iskolája módszeres követelmény, mely az iskolában a mainál nagyobb szellemi aktivitást, produktív munkát kíván. Követeli a tanítás anyagának a gyermek fejlődési fokához való hozzáigazítását; és igyekszik a kézimunkát az egyes tárgyak keretébe bekapcsolni, mert ez a tanulók cselekvési hajlamait kielégítheti, a benne rejlő nevelő értékeknél fogva a szociális érzést fejlesztheti, a jellemet szilárdíthatja, a testet pedig izmosabbá teheti.*

A munka iskolája követelése tehát módszeres reformkövetelés, amely valójában az oktatás mélyítését célozza, hogy a tanításban a tanulók *öntevékenysége*, *alkotóhajlama*, *művészi ösztöne*, a kísérletezésre, a valamit csinálásra, tevére irányuló hajlama megnyilatkozassék. Az ismeretek megszerzésénél a nyelvbeli közlés mellett jussanak végre az őket megillető szerephez az *önálló látás*, *megfigyelés*, *kísérletezés*, egy szóval, a gyermek mindenfajta ismeret megszerzésében legyen *tevékeny*. Ez úton majd sokat veszít erejéből az a szemrehányás, *kritika*, mely egyre azt veti a mai iskola szemére, hogy az *értelem fejlesztésének* egyoldalúságában felejtkezik benne.

Azt hiszem, nem is szükséges hangsúlyoznom, hogy mit jelent így a munka által a munkára való nevelés követelése a tehetséges, sőt a csak normális képességű tanulók értelmi, erkölcsi és testi fejlesztése céljából.

Ezzel röviden előadtam a *tehetséges tanulók művelésének* pedagógiai problémáját.

VI. A pályaválasztás kérdése.

Ami a kérdés *szociáletikai* oldalát illeti, azt már érintettem, hogy a szakiskolákban az *állampolgári nevelés* segítségével igyekeznünk kell mindenkiben azt a belátást fokozni, hogy életpályáját, hivatását a nemzeti közösség munkájában mint egy kis kiegészítő részt tekintse. De különösen fontos szociáletikai és nemzetgazdasági szempontból, hogy mindenki lehetőleg hajlamának, képességeinek megfelelő pályára kerüljön. Nem szükséges fejtegetnem, hogy mit jelent az egyén és a társadalom szempontjából az ú. n. *téves*, *hibás* pályaválasztás. Mennyi fölösleges energia vész el így, mennyi keserűség, elégedetlenség fakad nyomában!

Ezért a tehetségek kiválasztásának, művelésének a kérdése szorosán összefügg a *helyes pályaválasztás* kérdésével is. A nemzet jövő boldogulását tekintve, végtelenül fontos probléma ez! Ennek a problémának a megoldásánál azonban már nemcsak a lélektannal foglalkozó tudósoknak, pedagógusoknak, orvosoknak a véleményét kell meghallgatnunk, hanem a különféle *gyakorlati pályákon* működő s ott vezető szerepet betöltő egyénekét is. Mert elvégre ők tudják a legjobban megítélni, hogy az *egyes pályák* miféle képességeket, hajlamokat kívánnak.

Hogy pl. a *technika és ipar* terén mik a tehetség érvényesítésének a feltételei, milyen jellegzetes sajátságokat, testi és lelki diszpozíciókat kívánnak, erre vonatkozólag a berlini gyáripárosok egyik vezetője ezt mondja:

A technika óriási fejlődése egyre több embert von körébe, egyre nagyobb területekre terjeszti ki hódításait, egyre több szervezetet hajt igájába. A kifejlődött nagy gazdasági versenyben a technika és ipar terén az *győz*, akinek munkája, *minőségét* tekintve, jobb. A kvalitásos technika és ipar azonban kvalitásos embereket kíván. Ezért nemzetgazdasági szempontból fontos 1. hogy a technika és ipar számára megfelelő számú tehetséges ember álljon rendelkezésre, 2. hogy ezek

részére megfelelő helyek legyenek biztosítva. Arra a kérdésre, hogy a technika és ipar szempontjából miféle különös képességek jöhetnek szóba, nem könnyű felelni, mert végtelen sok működési területről lehet szó. Így a technikát tekintve, csupán a magasabb működési területek szempontjából meg kell különböztetni a *kutatókat, tervezőket a szervezőktől s azoktól, akik a technika produktumainak elhelyezésével foglalkoznak.*

A technikai kutatás terén elsősorban azok a tulajdonságok jönnek számba, amelyek mindennemű tudományos munkánál szükségesek. Ezek: *megfelelő ismeretek, éles kritika, koncentráció képesség, alaposság.*

A tervezőnek a *tiszta ítélőképességén kívül* bő fantáziával is rendelkeznie kell s azután bizonyos művészi tehetséggel.

A szervezőnek elsősorban az *emberekkel kell bánnia tudni.* Az üzleti területen pedig *jó megfigyelésre, gyors felfogásra, a szellem rugékonyságára és mozgékonyosságára* van szükség.

De nem csupán a vezető állásoknál van szükség különös szellemi képességekre, hanem a munkásoknak is bírniok kell ilyenekkel. Azt a felfogást, hogy a technika az embert leigazza és feleslegessé teszi, megcáfolja a tapasztalat. A gépekhez való bánáshoz intelligencia kell, ezért ama szellemi képességek fejlesztése igen fontos, amelyeket az értékes gépek kezelése megkíván, mert különben károk támadnak. Az igaz, hogy a munkások egy nagy része csupán egy bizonyos irányú tevékenységet, munkát végez. De a modern technikában és iparban egyre nagyobb szerepet töltenek be a *szakmunkások.* Ez utóbbiakat tekintve, fontos tényezők: a *kéz ügyesség, az anyag ismerete, feldolgozási módjának, a technikának* tökéletes bírása. Azonkívül igen nagy fokú szellemi mozgékonyssággal is rendelkezniök kell, hogy az új munkamódszereket el tudják sajátítani. De mindenkinek, aki a technika és ipar terén működik, bizonyos általános műveltséggel kell bírnia, mert minden hatékony szaktudásnak ez az alapja. A technikának és iparnak széles látókörű emberekre van szüksége. Általános műveltség alatt persze nem csupán nyelvi és történeti ismeretek értendők, hanem a természettudományok terén bizonyos tájékozottság s állami gazdasági és kulturális életünk összefüggésének a megértése.

Persze, hogy ezek mellett igen fontos az alap: a *jellem, a megbízhatóság, a határozottság s végül a jóakarát embertársainkkal szemben.*

Mennél többet tud tenni az iskola a jellemnevelés terén, annál sikeresebben készít elő ezekre a pályákra. A jellemnevelés pedig elsősorban a tanító egyéniségétől, tudásától, képességétől függ.

Íme ekként kapcsolódik a szociális és nemzetgazdasági szempont a pedagógiai problémával!

Hasonló módon adták meg az útbaigazítást más gyakorlati férfiak a kereskedői, gazdasági és közgazdasági, művészeti s egyéb pályákon megkívánandó lelki és fizikai képességekre vonatkozólag. Ezekre ezúttal az idő rövidségére való tekintettel nem terjeszkehetem ki.

A társadalmi munkaorganizáció produktivitásának az emelése céljából létesültek az újabb időben az ú. n. pszihotechnikai vizsgá-

latok. E vizsgálatok egyik célja a munkaeszközök és gépek, valamint a társadalmi munkaszervezetek tanulmányozása annak megállapítása céljából, hogy mennyiben hatnak gátlólag vagy előmozdítólag az emberi munkaképesség gazdaságos kihasználására.

Másik célja a képességvizsgálat és pályaválasztási tanácsadás céljából különféle mérési módszerek megállapítása, fejlesztése, újak feltalálása.

VII. Teendőink.

Már most mi volna a teendő nálunk a tehetségek kiválasztása művelése és a pályaválasztás kérdéseinek előbbrelendítése és megoldása céljából?

A tehetségek diagnózisa és kiválasztása céljából *pedagógiai lélektan-laboratóriumokat* kell szervezni. Ez az intézet, a Pedagógiai Szeminárium, már rendelkezik egy ilyen laboratóriummal. Feladata és munkaköre a következő: A kísérleti lélektan tudományos művelése. Tanulók megvizsgálása pályaválasztási tanácsadás céljából. A tehetséges és normális tanulók tehetségi fokának a megállapítása. Az abnormis, a rossz magaviseletű és erkölcsileg kifogásolt tanulók kísérleti megvizsgálása és megfigyelése. Iskolai megfigyelési lapok szerkesztése és a megfigyelés módozatainak a megállapítása.

Hogy pedig ezt a munkát céltudatosan végezhesse, alkalmat és módot kell nyújtania mindazoknak a pedagógusoknak, gyermektanulmánnyal foglalkozóknak az egyes kísérleti eljárások megismerésére, akik magukban különös hajlamot, kedvet éreznek a lélektan eme ágával való foglalkozáshoz. Az így kiképzett pedagógusokkal karöltve kell a szakpszichológusoknak elvégezni az intelligencia- és talentumvizsgálatokat s a képességvizsgálatok helyes megszervezését és keresztülvitelét a főváros iskoláiban biztosítani.

Hogy a tehetségek művelése szempontjából mi a teendő az iskolát tekintve, erre már volt alkalmam reámutatni. Végtelenül fontosnak tartom az elemi iskolának 8 osztályúvá való kiépítését. A kultúra és a tudományok területén történő óriási fejlődés ugyanis hihetetlen magas fokra emelték azokat az igényeket, amelyeket ma az élet az egyes ember tudását, műveltségét illetőleg megkövetel. De nemcsak a mai életfeltételekhez megkívántató pozitív tudásnak a mértéke emelkedett igen magasra, nemcsak az ifjúságnak a jelenkor bonyolult társadalmi és kulturális viszonyaiba való bevezetése vált igen nehézé, hanem maga a nevelés is, az erkölcsös jellemes egyéniség kifejlesztéséhez szükséges alapok lerakása is egyre súlyosabbá vált abban a mértékben, amint az otthonnak, a környezetnek nevelőhatása csökken. Az iskolának kell ma sok tekintetben az otthon nevelőmunkáját átvennie, ezért fokozódnak vele szemben az igények, a követelések. Hogy ezeknek a fokozottabb igényeknek megfelelhessen, ezért szükséges az ifjúság részére lehető hosszú ideig az iskola nevelő, jellemfejlesztő hatását biztosítani, lehetővé tenni továbbá a mai életkörülményekhez szükséges ismeretek megszerzését. Hisz a mai tanulóserég nagy tömege nem megy sem polgári, sem középiskolába, 12 éves korában befejezi az elemi

iskolát. Továbbképző-iskolába, iparos- vagy kereskedőtanonc-iskolába meg csak 14 éves korában kerül. Kérdem, mit csinál ez a tömeg 2 éven keresztül? Ezért fontos a 8 osztályú népiskola. Persze itt igen nagy nehézséget okoz az a kérdés, hogy mi legyen akkor a polgári iskolával? Vagy a népiskolával kell összeolvadnia vagy *szakszerűvé* kell válnia. Ez utóbbi esetben az elemi iskola 4-ik osztálya után a kiváló tehetségű tanulók iskolája is lehetne, azoké, akik nem mennek középiskolába. Ennek a problémának a megoldása azonban semmiképen sem könnyű és egyszerű feladat.

Iskolaszervezeti tekintetben a tehetségek művelése szempontjából azonban igen sürgős kultúrpolitikai feladatunk, lehetőleg sok és kitűnően megszervezett szakiskola felállítása. Mert, ha csak az alap, a nevelőintézetek jók s a szakiskolák nem megfelelőek, akkor a tehetségek kiművelése megakad.

Hogy az oktatás módjának is meg kell változnia, a munka iskolájának szellemében átalakulnia, ez a modern pedagógiának egyik alapvető követelése. Természetes, hogy mindez ismét maga után vonja a tanító- és tanárképzés reformját. Mert az iskolában nem a tanterven s módszeres utasításokon fordul meg az eredmény, hanem a jó tanítón. Nagy általános műveltséggel s kitűnő pedagógiai készséggel kell rendelkezniök.

Nemzetünk jövője sok mindenféle tényező közrehatásától függ. E tényezők között azonban egy messze kiemelkedik a többiek sorából s ez az, hogy miféle *munkakészséggel*, *munkaerővel* rendelkezünk, megvannak-e a munkaerőben rejlő megfelelő fejlődési lehetőségek és feltételek. A munkára való képesség és készség az a tőke, amelyiktől nemzetünk önállósága, politikai és gazdasági nagysága függnek. Ameddig mi magyarok munkára képesek és készek vagyunk, addig meg fogjuk állani helyünket a népek versenyében és viaskodásában. Mennél több munkaképességet és erőt tudunk kifejteni, annál magasabbra emelkedünk s annál nagyobb szerepünk lesz az egyetemes kultúrfejlődésben. Azért mindazoknak, akik népünk, nemzetünk sorsát szívükön viselik, ennek a munkaerőnek az izmosítására és gyarapítására kell törekedniök. A tehetség kiválasztásának, művelésének a problémája ennek a célnak a szolgálatában áll, mert hiszen végső eredményében mennél célszerűbben sikerül a munkaerőt organizálni, annál nagyobbak és sikeresebbek lesznek az eredmények, melyeket nemzetünk az anyagi és szellemi kultúra terén létre fog hozni. S ezek a nagyobb, sikeresebb eredmények az anyagi és szellemi kultúra terén azok a mértföldjelző kövek, amelyek mutatják az utat, a régi dicsőséges és szépséges Nagy-Magyarország föltámadása felé!

CSALÁDI NEVELÉS.

Szülők iskolája a nemzeti nagy célok szolgálatában.

Megnyitóbeszéd, tartotta 1923 október 19-én a Szülők Iskolája intézményének megnyitásakor dr. KENÉZ BÉLA, a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság elnöke.

Tisztelt Hallgatóság! Az 1914/15-iki pénzügyi évben a háborús Európából majdnem 8 milliárd értékű arany özönlött át az Észak-amerikai Egyesült-Államokba. És az amerikai bankárok erről a pénzügyi évről szóló jelentésükben — pedig a bankárok nem szoktak az aranytól félni! — panaszkodnak a közgazdasági élet rendjét megzavaró ez aranybőség ellen; mert, mondják, nem ér az arany semmit, ha ember nem jön vele. Ez tulajdonképpen csak gyakorlati emberek részéről jövő elismerése annak a tételnek, hogy az emberi munka a nemzeti termelés legbecsesebb tényezője.

Ezt a tényezőt mi eddig nem becsültük meg eléggé: nem gondoltuk úgy, ahogyan kellett volna, a munkaerő hordozóját és érvényesítőjét: az embert. Sehol Nyugat-Európában nem volt a halálnak oly dús aratása, mint nálunk; különösen gyermekhalandóságunk öltött elrettentő arányokat. 750.000 újszülött közül, a háborúelőtti nagy Magyarbirodalomban, 150.000 elhalt, mielőtt az első életévét elérhette volna. Minden ötödik gyermek tehát csak azért jött a világra, hogy kora sírba szálljon. A magyar ember valószínű élettartama 40 esztendő, a nyugati államokban 56—60 esztendő. Nem kell bővebben fejtegetnem, hány és hány aranyértékű milliárd veszteséget jelent az emberi élet időelőtti pusztulása és a neveltetésre fordított összegek kárba-veszése a nemzet szempontjából, nem is szólva a korai halált nyomon követő gyászáról és nyomorúságáról a hátrahagyott családnak.

Vegyük most ehhez népünk fejlődésének háború alatti visszavetését. Vagy egy millió halottat és rokkantat sirathat a magyar Niobe és a háború alatt a házasságok elmaradása, meg a házastársak szétszakítása következtében 5 esztendő alatt legalább $1\frac{1}{2}$ millió születéstől estünk el.

S ha mindehhez hozzászámítjuk a trianoni ú. n. békeszerződés ama következtetését, amely népességének $\frac{2}{3}$ részétől, területének több mint $\frac{7}{10}$ részétől fosztotta meg a történelmi Magyarországot, akkor tisztán áll előttünk az utolsó évek rettenetes vérvesztése.

S még hozzá ebben a földresújtott magyar társadalomban nem-

csak a számbeli, hanem az erkölcsi deficit pusztítását is fájó szívvel kell megállapítanunk. Nem akarok itt az alkoholizmus, a kicsapongások, a házasságtörések és a morálstatisztika vizsgálódásainak körébe tartozó egyéb sajnálatos jelenségek terjeszkedésére rámutatni, mindössze arra a statisztika révén pontosan megállapítható két szomorú tényre utalok, hogy már a háború előtt emelkedőben volt a visszaeső bűnösök és a fiatalok bűnösök száma, ami egyrészt azt jelenti, hogy a büntetőpolitika javíthatása megtörik a megrögzött, a bűnt hivatásként tekintő, a társadalommal örök harcban álló „classe dangereuse” konokságán, másrészt a jövő nemzedékek morális teherbírása tekintetében támaszt bennünk komoly kétségeket.

Pontos adataink ugyan még nincsenek rá, de azt hiszem, alappal állíthatom, hogy az erkölcsöket eldurvító háború és e durvulást hatványozó, a jogot, rendet, tulajdont és tekintélyt lábbal tipró forradalmak csak fokozták a rombolás munkáját. És emellett, sajnos, afelől is alig lehet kétségünk, hogy a háború a jövő nemzedék testi elsatnyulásának káros következtésivel is tetézi bajainkat. Sokan egyenesen a nemzet színe-virágát elpusztító napoleoni háborúknak tulajdonítják a francia nép decadence-át, s nem is alaptalanul. A háborúk épen a fajfenntartás szempontjából legalkalmasabb, válogatott elemét írtják ki a társadalomnak s a nyomukban járó ínség a testi erők fenntartására és gyarapítására elegendő táplálkozást is lehetetlenné teszi s ezzel a szülők és gyermekek testi elsatnyulását idézi elő. Ezt a bajt nálunk csak fokozza és szinte állandósítja a boldogulásunkat lehetetlenné tevő, s létfenntartásunk legelemibb föltételeitől megfosztó ú. n. békeszerződés teremtette állapot.

Tisztelt Hallgatóság! A megdöbbentő halandóság, a háború és a területablás okozta veszteségek, a testi elsatnyulás és erkölcsi eldurvulások komoly gondokat és súlyos kötelességérzetet kell, hogy támasszon bennünk. A magyar közgazdaságnak új munkássarjadéokra, a magyar hadseregnek izmos karokra s az egész társadalom nélkülözhetetlen erkölcsi megújulásának s elsősorban a vezető értelmiségi osztálynak nemesebb, tisztultabb morális felfogásra van szüksége. A nemzetfenntartás e nagy parancsainak teljesítése mindenekelőtt a dolog természete szerint az erre legfőképen hivatott *szülők* kötelessége. Hogy e kötelességet a szívükbe oltott szeretet mellett hozzáértéssel is teljesítsék: ezt a célt hivatott szolgálni a „*Szülők Iskolája*”, amelyet — úttörő munkánkra az Isten áldásáért fohászkodva — van szerencsém ezennel megnyitni s fölkérni dr. Imre Sándor államtitkár urat előadásának megtartására.

Szülők mozgalma.

1. Szülők Iskolája.

Történeti előzmények.

A Szülők Iskolája egy lépés a családi élet konszolidációja felé. A legszélsőségesebb társadalmi újítók is elismerik ma már kétségtelen igazság gyanánt, hogy az emberi társadalmi és erkölcsi életnek alapja a család. Akár filozófiai, akár biológiai szempontból vizsgáljuk a kérdést, arra az eredményre jutunk, hogy az utódról való gondoskodás legtermészetesebb formája a család s az összes erkölcsök a családi életből, mint ősforrásból fakadnak. Ha hanyatlanak a közerkölcsök, egészséges és tartós értékű társadalmi reform nem indulhat ki más-honnan, mint a családi élet megszilárdításából s mindazon viszonyok szabályozásából, amelyek a családi életet az állami élethez kapcsolják.

Ez a felfogás indította a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságot a Szülők Iskolája intézményének megteremtésére. Célunk volt a szülőket támogatni legnemesebb s legfontosabb hivatásuk, az utódokról való gondoskodás és felnevelésük teljesítésében. Természetes, hogy a mi hivatásunk csak a szellemi térre szorítkozhatott s nem terjedhetett ki többre, mint a szülők pedagógiai felvilágosítására.

Ezen a pedagógiai feladaton értenünk kell a *szülők egységes pedagógiai kiképzését*. Az intelligensebb szülőkben eddig is megvolt a pedagógiai kérdések iránti érdeklődés s gyakran lehetett őket látni pedagógiai vonatkozású előadásokon. Most tehát arról volt szó, hogy a szétszórt és összefüggés nélküli felvilágosításokat egybeforrasszuk és a szülőknek vázlatos, de markáns képet adjunk legfontosabb, legszükségesebb nevelői teendőikről gyermekeikkel szemben.

A Szülők Iskolájának eszméje nem új sem a külföldön, sem Magyarországon. Nálunk ezelőtt 16 évvel létesítette az *Országos Közegészségügyi Egyesület* az első ilyen célú iskolát „*Anyák Iskolája*” címen. Tudtunkkal csak egy évig állott fenn.

A második kísérlet magában a Gyermektanulmányi Társaságban történt. A társaság a lelkes és tudós *dr. Dienes Valériának* indítványára nyitott tanfolyamot 1918 elején „anyák és felnőtt leányok pedagógiai kiképzése” céljából, amelyet „*Gyermektanulmányi Iskolának*” nevezett el. A tanfolyam célja igen szépen volt meghatározva: „A Gyermektanulmányi Iskola a gyermek testi és lelki megismerhetőségével tanítja meg hallgatóit arra, hogyan kell gyermeket egyéni hajlamaik útját követve, fejlődéstani kíváncsai és érdekei szerint úgy

nevelni és fejleszteni, hogy a saját testi és lelki szolgáltató képességének a legmagasabb fokát érhesse el“.

Azonban a tanfolyamon túlnyomó számmal voltak a tanítónők és óvónők s az előadásokon domináltak az elméleti tárgyak, a lélektan s a pedagógiai előadások nem alkalmazkodtak pontosan a szülők érdekeihez. A tanfolyam két évig állott fenn, 1919 tavaszán megszűnt.

A mostani tanfolyam eszméje tulajdonképen a Budapesti Népművelési Bizottságban pendült meg. Egy tanácskozás alkalmával a tanfolyam lelkes tikára, *Novágh Gyula*, vetette fel azt a gondolatot, hogy a Gyermektanulmányi Társaság elevenítse fel egykori intézményét az anyák iskoláját. Az eszme tovább szövődött s miután az indítványt a Gyermektanulmányi Társaság igazgatótanácsa örömmel fogadta el, lett belőle a „*Szülők Iskolája*“, amely a *Budapesti Népművelési Bizottság* s részben a vallás- és közokt. minisztérium anyagi és erkölcsi támogatásával működik.

Az eszme életrevalónak bizonyult s a Szülők Iskolájának ma már 4. félévi ciklusa működik, sőt Budán is áll fenn egy szűkebb körű Szülők Iskolája *Domokosné Löllbach Emma* és *dr. Dienes Valéria* igazgatása alatt s Miskolcon is létesült a borsodmegyei Népművelési Bizottság lelkes tevékenysége következtében az ottani állami leánygimnázium igazgatójának vezetése alatt.

A Budapesti Szülők Iskoláját az 1. és 2. félévben *Nagy László* ügyvivő-elnök egymagában s a 3. és 4. félévben *Répay Dániel* főtítkárral együtt vezette.

Az előadások sorozata:

Az első félévben. *Családi és köznevelés. A családi nevelés gyakorlati kérdései.* Előadta *dr. Imre Sándor* államtitkár. 20 óra.

A gyermek lelki fejlődése. Előadta *Nagy László* ügyvivő-elnök. 10 óra.

A csecsemő ápolása. Előadta *Szentlélekyné dr. Szász Anna*, a Fehérkereszt-kórház főorvosa. 9 óra.

A csecsemőápolás gyakorlata. Bemutatta *özv. Feigler Imréné*, a Fehérkereszt-kórház főnöknője. 9 óra.

A kisgyermek foglalkoztatása. Előadta s bemutatta *Stelly Gizella* főóvónő. 10 óra.

Szellemi foglalkozások a gyermekkorban. Előadta *Hrabovszkyné dr. Révész Margit* igazgató-főorvos. 10 óra.

Az ifjúsági irodalom és a gyermekek szórakoztatása. Előadta *dr. Nógrády László* író. 10 óra.

Az anya és a csecsemő védelme. Előadta *dr. Keller Lajos*, a Stefánia-szövetség igazgatója. 2 óra.

A második félévben. (1924.) A családi nevelés főbb kérdései. Előadta dr. Imre Sándor államtitkár. 10 óra.

A gyermek lelki fejlődése (folytatás). Előadta Nagy László ügyvivő elnök. 10 óra.

A gyermek testi és lelki életének kapcsolata. Előadta dr. Tuszkay Ödön főorvos. 10 óra.

A gyermek egyéniségének vizsgálata. Előadta dr. Máday István, a debreceni egyetemi elmekórtani intézet tanársegéde. 6 óra.

A serdülés kora. Előadta Hrabovszkyné dr. Révész Margit, a Gyógypedagógiai Gyermekszanatórium igazgató-főorvosa. 5 óra.

Az anya helyzete a családban. Előadta Párniczkyné Szederkényi Anna író. 1 óra.

A szülők szövetkezése. Előadta Rózsavölgyi Mórné (Ego) író. 1 óra.

A gyermekvédelem. Előadta dr. Keller Lajos, a Stefánia-szövetség igazgatója. 2 óra.

A gyermekbíróságokról. Előadta dr. Rottenbiller Fülöp igazságügyi államtitkár. 1 óra.

A gyermekrendőrségről. Előadta Gegus Dániel rendőrfőtanácsos. 1 óra.

Az ifjúsági egyesületek. Előadta dr. Karácsony Sándor főgimnáziumi tanár. 3 óra.

Harmadik félév. (1924 ősze.) a) A kezdők részére. A családi nevelés főkérdései. Előadta dr. Imre Sándor államtitkár. 10 óra.

Gyermekfejlődéstan. Előadta Nagy László ügyvivő-elnök. 10 óra.

A csecsemők ápolása. Előadta Szentlélekyné dr. Szász Anna, a Fehérkereszt-kórház főorvosa. 9 óra.

Csecsemőápolási gyakorlatok. Bemutatta Feigler Imréné, a Fehérkereszt-kórház főorvosa. 9 óra.

A kisdedek gyakorlati foglalkoztatása. Előadta Stelly Gizella fővárosi főővönő. 10 óra.

Rendellenességek a gyermek lelki fejlődésében. Előadta Hrabovszkyné dr. Révész Margit, a Gyógypedagógiai Gyermekszanatórium igazgató-főorvosa. 5 óra.

A gyermeknek nevelő és oktató szórakoztatása. Előadta dr. Nógrády László író. 5 óra.

b) Haladók részére. Újabb irányok az oktatásban. Előadta Nemesné Müller Márta, a Családi Iskola igazgatója. 4 óra.

Újabb törekvések az egészségre való nevelésben. Előadta dr. Szukováthy Imre főorvos, a Vöröskereszt-Egyesület főtitkára. 2 óra.

Fertőző betegségek a gyermekkorban. Előadta dr. Göthe Oszkár, a Fehérkereszt-kórház orvosa. 4 óra.

Az anyák nevelése. Előadta dr. Fekete Sándor főorvos, egyetemi magántanár. 2 óra.

Újabb irányok a zeneoktatásban. Előadta Ságody Otmár zene-tanár. 1 óra.

A rajzolás, mint művészeti oktatás. Előadta Lyka Károly, a Képzőművészeti Főiskola prorektora. 2 óra.

Negyedik félév. (1925 január—március.) *Az elme kapcsolata a testtel.* Előadta dr. Szondi Lipót gyermekorvos. 4 óra.

A gyermeki test ép és kóros fejlődése. Előadta dr. Zinner Nándor, a Nyomorék Gyermek Országos Otthonának sebész-főorvosa. 3 óra.

Előadások a gyermek erkölcsi neveléséből. Előadta dr. Imre Sándor egyetemi tanár. 2 óra.

A gyermekek erkölcsi fejlődése. Előadta Nagy László ügyvivő-elnök. 3 óra.

A gyermek beszédjének és értelmének fejlődése. Előadta dr. Kenyeres Elemér, az Óvóképző-Intézet pedagógiai tanára. 2 óra.

Az ifjak pályaválasztása. Előadók: dr. Somogyi Manó egyetemi magántanár, ny. min. tanácsos, Bálint Antal pszichotechnikus, dr. Focher László főorvos, dr. Imre Sándor egyetemi tanár. 4 óra.

Az anya- és csecsemővédelem. Előadta dr. Keller Lajos, az Országos Stefánia-szövetség igazgatója. 2 óra.

Az összes előadások a székesfőváros tanácsának szívességéből a főváros Pedagógiai Szemináriumában folytak le.

A Szülők Iskolájának tagjai.

A Szülők Iskolájának taglétszáma volt:

1923. 1. félévben	103
1924. 2. „	108
1924. 3. „	66
1925. 4. „	190

Feltűnő jelenség a tagok számának tetemes gyarapodása az utolsó félévben: körülbelül háromszorosa az előbbi félévinek. A Szülők Iskolájában azonban nemcsak létszámbeli emelkedés tapasztalható, hanem az előadások iránti érdeklődés hatalmas fellendülése is. 25 méteres előadótermünk minden előadáson zsúfolva van hallgatókkal, akik a legélénkebb érdeklődéssel kísérik az előadásokat. Általában a Szülők Iskolájában élénk zibongó élet folyik. Különösen örvendetesnek tartjuk azt az eredményt, hogy a munkások tömegesen látogatják az előadásokat. Ezzel a sikerrel megközelítettük a Szülők Iskolájának igazi célját.

Ez a fellendülés köszönhető egyrészt az utolsó tanfolyam szerencsés megszervezésének, csak egy délutánra s heti 2—2 órára csökkenttük az előadásokat, amelyek nem hosszúsorozatú ciklusokból, hanem 2—4 órás előadásokból állanak. Másrészt tulajdonítható a tagok lelkes agitációjának. Ki kell emelnünk két tagnak, Radványné Ruttkay Emma (Nagy Teréz) úrnő, a Szülők Szövetsége intézőbizottsága tagjának és Juricskay Artúr könyvkötőnek, a Szülők Szövetsége titkárának nagy buzgalmát. Nekik köszönhető a munkások élénk érdeklődésének meggyerése.

Radványné Ruttkay Emma (Nagy Teréz) több, lelkeshangú cikkben ismertette az *Általános Fogyasztási Szövetkezet Értesítőjében*, majd a Munkások Gyermekbarát-Egyesülete közlönyében, a *Gyermekbarátban* (II. 2. sz.) a Szülők Iskolájának intézményét, nagy hasznát, fontosságát.

Neki lehet köszönni, hogy az Ertesítő szerkesztősége melegen érdekli az iskola iránt s felhívásainkat, órarendjeinket készséggel mellékelte a laphoz, amiért ezen a helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki az *Ertesítő*, nemkülönben a *Gyermekbarát* szerkesztőségének.

Amit pedig *Juricskay Artúr* titkár tett és tesz a Szülők Iskolájáért s általában a szülők mozgalmanak sikeréért, azt röviden el sem lehet mondani. Legyen elég annyit megemlíteni, hogy Juricskaynak a szülők mozgalmái, a szülői szövetkezés és önevelés eszméinek terjesztésében, szilárdításában érdemei vannak. Az ő önfeláldozó munkássága, akadályt nem ismerő, kitartó tevékenységének nagy része van abban, hogy a szülők kezdenek megbarátkozni a társulás és a pedagógiai önképzés gondolatával.

A Szülők Iskolája tagjainak foglalkozásáról szóló részletes kimutatást a 4. tanfolyam lezárása után, a jövő számban fogjuk közölni.

2. Szülők Szövetsége.

Rózsavölgyi Mórné (Ego), a második félévi tanfolyamon a *Szülők Szövetkezése* című tétel előadója, azt indítványozta, hogy a szülők legbensőbb feladatok, gyermekeik neveltetésének előmozdítása és jobbítása végett társuljanak. Ugyanezen eszmével foglalkozott ezen időtáiban az *Angol Pszichológiai Társaság* is egyik értekezetén, amelyen „a szülők szövetkezését” *L. Osváth Piroska* fejtegette. Mind a két fórumon általánosan helyeselték az eszmét. A Szülők Iskolájának tagjai *Nagy László* elnöklésével előkészítő-bizottságot küldtek ki, amelybe bevonták az Angol Pszichológiai Társaság vezetőtagjait is.

Az előkészítő-bizottság csakhamar elkészült feladatával s így 1925 május 22.-én meg lehetett tartani a Szülők Szövetségének megalakuló ülését. Az ülésen *Glück Frigyes* főtanácsos, a Magyar Gyermektanulmányi Társaság társelnöke elnökölt, *dr. Latkóczy Imre* ügyvédjelölt volt a jegyző. *Glück Frigyes* megnyitója után *dr. Imre Sándor* közoktatásügyi államtitkár fejtegette a szülők szövetkezésének célját, fontosságát. Kifejtette, hogy annak, hogy Magyarországon nincs pedagógiai közfelfogás, főoka a szülők pedagógiai képzetlensége s olyan fórumnak hiánya, amelyen a kialakuló közfelfogás megnyilvánulhatna. Ennek a kettőnek megteremtése a szülők szövetkezésének feladata. Ezután *Latkóczy Imre* jegyző előterjesztette az előkészítő-bizottság munkálatát a Szülők Szövetségének *ügyrendjéről*, amely a következő:

1. A Szülők Iskolájának tagjai belátván a szülők társulásának szükséges és fontos voltát, elhatározták, hogy a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság kebelében tömörülnek s megindítandó társadalmi akcióval megalkotják a Szülők Szövetségét,

mint a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság egyik osztályát.

2. A Szülők Szövetsége, amely a mai nappal megalakultnak tekintendő, felöleli s támogatja általában mindazon célokat és feladatokat, amelyeket a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság alapszabályai különösen a 4. és 5. §§-ban megjelölnek, azonban hangsúlyozni és megjelölni kívánja különleges feladatait, amelyek egyébiránt a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság céljaival rokonok, sőt megegyezők. Ilyenek:

a családi otthon ápolása, erkölcsi és társadalmi erősítése, fejlesztése;

a gyermekszeretnek a családi otthonban és minden illetékes körben való általánossá tétele;

a szülőknek s mindazoknak, akik a gyermekek nevelésére és gondozására hivatottak, a gyermekek megfigyelésére és megértésére való vezérlése, egészséges és abnormis fejlődésük megismerése s helyes neveltetésükre való képesítése;

a köznevelés intézményeinek figyelemmel kísérése, gyermektanulmányi és pedagógiai szempontból való vizsgálata s általában oly társadalmi működés kifejtése, amelynek végső eredménye a köznevelés s a gyermekvédelem javulása, tökéletesedése; ebbe a körbe tartozik a gyermektanulmányi elvek szerint berendezett mintaszerű iskolák létesítése, vagy ilyenek keletkezésének, működésének támogatása, gyermekek kísérleti vizsgálatára lélektani laboratóriumok létesítése;

a szülők gyermektanulmányi, pedagógiai s gyermekvédelmi képzettségének előmozdítása végett a Szövetség főfeladatának ismeri el a *Szülők Iskolájának* intézményszerű fejlesztését s az országban a nép minden rétegei között való elterjesztését, szülők könyvtárának létesítését;

a Szülők Szövetségének tagjai továbbá az *önképzésnek* minden kínáló eszközt megragadják a gyermeknevelés és ennek javítása, fejlesztése érdekében;

végül szükségesnek tartja a Szövetség a családi otthon, a szülők és a gyermekek jogi és erkölcsi védelmének felkarolását.

3. A Szülők Szövetsége, mint mozgalom, eredetileg a Szülők Iskolájának tagjai között keletkezett, ennél fogva főtáplálóereje ez intézményben van, mégis arra törekszik, hogy a Szülők Szövetségét, mint társulást, az egész országban elterjessze s az eszmének minden szülőt megnyerjen.

4. A Szülők Szövetsége céljainak elérésére, eszméinek terjesztésére s a tagok önképzésének előmozdítására, míhelyt anyagi viszonyai

megengedik, időszakosan megjelenő lapot ad ki, amely minden tagnak fog járni a tagsági díj fejében. Továbbá arra törekszik, hogy népszerű füzeteket, esetleg tudományos műveket adjon ki, illetőleg a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságot támogassa ilyen művek kiadásában.

5. Mivel a Szülők Szövetségének minden tagja tagja egyúttal a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani társaságnak is, ezért mindazon jogok és köteleességek, melyeket a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság alapszabályai a tagokra nézve megállapítanak, vonatkoznak a Szülők Szövetségének tagjaira is. Tehát minden tag lefizeti a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság tagsági díját, amiért *A Gyermek* című folyóirat jár s ezenkívül fizeti azon külön tagsági díjat is, amelyet a Szövetség tagjaira nézve a Szövetség intézőbizottsága megállapít.

6. A Szülők Szövetségének joga van a rendes tagokon kívül alapító, pártoló s tiszteletbeli tagokat választani, akiket köteles a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság igazgatótanácsának bejelenteni.

7. A Szülők Szövetsége ügyeinek intézésére szolgálnak: *a)* tisztkar, *b)* az intézőbizottság, *c)* a szülők értekezletei. Ezután meghatározza az ügyrend az egyes tisztviselők és az intézőbizottság teendőit. (Az alapszabály eredetije a Társaság irattárában van.)

8. A Szülők Szövetségének joga van részint a maga céljainak előmozdítására, részint a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság támogatására adományokat kérni, gyűjteni.

*

A Szülők Szövetségének megalakulását a Gyermektanulmányi Társaság igazgatótanácsa és választmánya az 1924 decemberben tartott ülésén tudomásul vette s megbízta a Szülők Szövetségét a Szülők Iskolája ügyeinek intézésével.

A Szülők Szövetségének intézőbizottsága működését azzal kezdte, hogy 1924 június 16.-ára szülői értekezletet hívott össze a „jövő iskolájának” megszervezése tárgyában, amely az Új Iskolának megfelelő szellemet és módszert követve, *dr. Nógrády László* vezetése alatt állott volna. Ezt az intézményt azonban a jelentkezők kevés száma miatt nem lehetett életre hívni.

A Szülők Szövetségének intézőbizottsága 1924 szeptember végén ülést tartott *Nagy László* elnöklete alatt és megállapította a szülők iskolája 3. félévének programját.

3. Nyilvános szülői értekezletek.

A Szülők Szövetségének intézőbizottsága az 1925. év elején új intézménnyel gazdagította közéletünket. A szövetség nagy céljainak előmozdítására létesítette a *szülők nyilvános értekezleteit*. Ez értekezletek célja a családi nevelés ügyeinek közös megvitatása. A szülői értekezleteken bárki részt vehet. Látogatásuk díjtalan.

Az első nyilvános szülői értekezletet 1925 február 6.-án tartottuk, amikor a bevezető beszédet *Párniczkyne Szederkényi Anna* író mondta, rámutatván a gyermeknevelés életbevágó kérdéseire, amelyeket együtt sokkal jobban tudnak megoldani, mint elszigetelten. A szülőknek mindent meg kell tenniük gyermekeik neveltetése érdekében. E kötelességteljesítést akarjuk mi a nyilvános szülői értekezletekkel megkönnyíteni. A jelenlevők lelkesedéssel fogadták az eszmét s elhatározták, hogy 2—3 hetenként fognak értekezletet tartani, amelyeken a családi nevelés *gyakorlati* kérdéseit fogják tárgyalni.

A második értekezletet február 20.-án tartották, amelyen a szülők kívánságára *dr. Nógrády László* tartott arról bevezető előadást: *Miként tarthatja meg a szülő gyermeke bizalmát?* Ez értekezleten kitűnt a nyilvános szülői értekezletek intézményének életrevalósága. Az előadóterem zsúfolásig megtelt érdeklődőkkel s az előadást élénk felszólalások követték. Az előadást kivonatossan közöljük.

A harmadik szülői értekezleten március 6.-án szintén a szülők kívánságára *Nagy László* értekezett a következő kérdésről: *Miként nevelje a szülő gyermekét engedelmességre?* A jelenlevő nagyközönség köréből újra érdekes felszólalások hangzottak el, amelyekből azonban kitűnt az is, hogy a családi nevelés bizonyos ügyei nem valók a nyilvános tárgyalás számára. Kívánatosnak mondták, hogy az intim ügyekben való tanács végett külön intézkedés történjék. Ezen előadást egész terjedelmében közöljük.

Negyedik nyilvános szülői értekezletünk március 19.-én folyt le, amelyet már kénytelenek voltunk a Pedagógiai Szeminárium nagy előadótermében tartani. 192-en jelentek meg, úgy, hogy a nagy terem teljesen megtelt. *Radwányne Ruttkay Emma* (Nagy Teréz) író értekezett arról, *miről és hogyan meséljen a szülő gyermekének?* Az írói képességekkel, szépen megírt, tartalmilag értékes felolvasást a közönség lelkes tapssal jutalmazta. Jövő számban közölni fogjuk. A felolvasás után kifejlődött vita főleg három kérdés körül forgott: *tiúndérmeséket* mondjon-e a szülő, vagy *realisztikus* irányúakat; pusztá *fantáziaképekből* álljon-e a mese, vagy legyen-e azokban mindig *erkölcsi tartalom*

is? Rögönözzen-e a szülő meséket gyermekének? Az utolsó két kérdésre igent mondott az értekező. Az első kérdéstről (fantasztikus vagy reális mesék) megoszlottak a vélemények.

Hogyan tarthatják meg a szülők gyermekeik bizalmát?

Írta: dr. NÓGRÁDY LÁSZLÓ, s előadta a szülők 1925 február 20-án tartott nyilvános értekezőjén.

— Kivonat. —

I.

Az egész világon negatív erkölcsű erők működését látjuk, minek oka a kölcsönös bizalmatlanság. Ugyanígy van a társadalomban s családban is. A bizalmatlanság már a család üterét támadta meg, hiszen a házastársak s a gyermek lelkéig hatott.

A társadalom nevelését az iskolától és a családtól várjuk. Az iskola azonban mai szervezetében nem ér rá nevelni. Marad tehát a nevelés feladata a családra, a szülőre. A nevelés a szülő kötelessége.

Nem minden szülő ért a neveléshez. A rátermettség hiányát még nevelési ismeretek megszerzésével sem pótolhatják. Az iskolákban sok mindent tanítanak, csak neveléstani ismeretet nem. Szükséges lenne megkövetelni a leendő szülőktől, hogy a nevelésben való jártasságukat igazolják. A kellő ismeretek tökéletesebbé és tudatosabbá teszik a nevelői eljárást és eredményesebbé a nevelői ráhatásokat.

A nevelői hatások egyik legfontosabbik eredménye a gyermekben a szülő iránt felébredt bizalom.

II.

A gyermek a szülőtől kap mindent kezdettől fogva s így már a csecsemőben gyökeret ver a bizalom a szülő iránt. Ez az önzésből fakadó biológiai bizalom módot ad arra, hogy ez a gyermekben a kellő hatásokra állandósuljon, tudatossá válhassék, erős szeretetté, melyhez olyan képzetek, gondolatok s érzelmek társulnak, melyek lelki közösségen alapulnak.

Ha ilyenné nem fejlődik e bizalom, akkor közömbösség, sőt bizalmatlanság, nem egyszer még gyűlölet is fejlődhetik ki a gyermek lelkében a szülő iránt. Már pedig a jellemképzés, de általában a nevelés végett nagyon fontos, hogy a gyermek bizalommal legyen szülői iránt, mert enélkül kisiklik a gyermek a szülő vezetése alól s más, esetleg

rossz hatások alá kerül. A bizalom a nevelés alapja, valóságos erkölcsi érték. Enélkül igazi nevelés el sem képzelhető sem az iskolában, sem a családban.

Mi módon kelthető fel a bizalom? Mivel a nevelésnek már a bölcsőben kell kezdődnie, figyeljük meg a csecsemő viselkedését. Először az anyja és a házbeliek azok, akik iránt bizalommal van, akiktől nem fél. Ez a bizalom természetes, hiszen anyjától, a házbeliectől kap mindent. Később már mások iránt is bizalommal van, de csak azoktól nem fél, akik vidám arccal közelednek feléje. Ez a sajátossága a gyermeknek jó útmutató s onnan ered, hogy a gyermek egyéniségénél fogva különösen szereti az örömkeltő dolgokat. Ez a sajátossága a gyermeknek később is megmarad, mert a gyermek különösen az öröm közös érzésére képes, ez kelt benne szimpátiát, rokonszenvet.

Ne nézzünk tehát a kisgyermekre haragos képpel, ne éreztessük vele egyéb bajainkból származó idegességünket.

A nevelő lelke legyen tele mindig az élet vidám derűjével, az öröm melegével, ezt lássa először a gyermek; ne tegyük ki idő előtt a gyermeket szenvedéseknek. Mily borzasztó az, mikor egész kicsi csecsemőket idegességükben elpacskolnak a szülők, szidják és ide-oda rángatják. Pedig az ilyen szülő is szereti a gyermekét, de nincs önuralma, vagy nem tudja azt, hogy ezen bántalmazások gyermekében félelmet nevelnek.

Az ilyen lelkiösszetételű szülő nevelési eszköze a verés, a veszekedés lesz s úgy véli, ezzel helyes nevelői ténykedést gyakorol és a szülői tekintélyt alapozza meg. Ez tévedés. Az a tekintély, melynek alapja a félelem s eszköze a büntetés, nem képes bizalmat kelteni a gyermekben. Ne legyen tehát a szülő durva, ne verjen haragból, ne tartson a szülő büntetés után tovább is haragot. Mindez nem azt jelenti, hogy ne büntessen a szülő, hogy ne legyen szigorú. Itt a hangsúly arra esik, hogy mértéktartó és higgadt legyen, ne az indulat, hanem a szeretet vezesse. A gyermek szülőjében ne a büntetőbíró lássa, kinek felette hatalma van; érezze a szülőben a fölényt, de ennek alapja erkölcsi erőben gyökeredzik.

Amily hiba a félelemkeltés a bizalom szempontjából, époly hiba a túlszeretetből származó engedékenység. A szülő ezzel nem szerzi meg gyermekének bizalmát, mert megszokja a gyermek s egészen természetesnek fogja találni azt, hogy a szülő annyira engedékeny. Míg a túlszigorú szülőt meggyűlöli a gyermek, a túlengedékenyt nem veszi semmibe. A bizalom felkeltése tehát egyik mód sem alkalmas. A szülőben a gyermeknek jóakaró megértőjét kell látnia, kivel

lelki mozzanatait közölheti. Hogy a gyermekből ezt azt érzést kivált-hassa a szülő, az kell, *hogy a gyermekkel foglalkozzék. Legyen a szülő a gyermek életének, játékának, munkájának részese.* Érdeklődjék gyerme-kének dolgai iránt s ezen nevelői hivatását, hacsak nyomós ok nem kívánja, másra ne bízsa. Az olyan szülő nem tesz eleget nevelői köte-lességének, aki csak játékokkal, étellel, szórakozással látja el bőven. Ne higgyék, hogy ezért megkapják gyermekeik bizalmát; sokkal többet tesz az a szülő, aki gyermekével eljátszogat, elbeszélget, elmegy vele sétálni, érdeklődik a dolgai iránt, mint az, aki a nevelőnővel zsúrba küldi vagy moziba, színházba.

Az a szülő, aki a gyermekével való foglalkozás útján gyermeke egyéniségének megismerője és életének osztályosa lesz, gyermekében maga iránt bizalmat kelt, mert tudja, hogy szülője neki legjobb tanács-adója s legigazibb megértője. Az ilyen módon felkeltett bizalom nyugszik erkölcsi alapon, mely a lélek mélyéig ható erős szeretetté válik s mindenkorra biztosítja a szülőknek szülői jogait és mindig tüdén tartja gyermekében vele szemben (ha már kikerült a szülői házból is) a gyermeki érzést.

Néhány körülményt kell felemlíteni. A szülő ne tévessze össze a komoly érdeklődést a kicsinyes és pusztá kíváncsisággal. A szülő ne legyen gyermekének detektívje. Az ilyen érdeklődés, amelyet pusztán bizalmatlanság vezet, bizalmatlanságot is szül. Jó útmutató az érdeklődésben az, hogy kit tart a gyermek barátjának. Nem azt, aki spiclis-kedik utána, hanem aki vele együtt érez s mint segítőtárs vesz részt életében.

Egyik-másik szülő kicsinyesen pedáns, részint tudákosságból, részint kényelemszeretetből, nem egyszer nagy szeretetből vagy korlá-toltaságból. Pedáns szülők mindig bizonyos nevelői formákhoz ragasz-kodnak és konokul hiszik, hogy egy hajszál eltérés ettől már baj. Az ilyen szülők nem vetnek számot a gyermeki természettel, még kevésbé gyermekük egyéniségével, hogy ez gyermek szerint különböző. Leghelyesebb az a nevelés, hogy a szülő követendő példákkal veszi körül a gyermeket s egyébként engedi a gyermeket a maga egyéni-ségének szabad útján járni. Legnagyobb példaadó maga a szülő legyen, mert a szülő erkölcsi tulajdonságai adnak neki tekintélyt s ezek ébresz-tenek iránta bizalmat a gyermekben. Legyen a szülő igazságos, követ-kezetes, nyugodt, ne legyen felületes, szeszélyes, ingadozó, ne legyen durva, kegyetlen. Arra igyekezzék, hogy gyermeke intézkedéseinek, cselekvéseinek indokait belássa, érezze szeretetét, de szigorát is, s mindig lássa meg az igazságot. Világnézete nyilvánításában magas

erkölcsi eszmények vezessék, gyermekének vallásos, hazafias ideáit mesterségesen ne rontsa le. Legyen a szülő őszinte, ne követeljen többet, mint amennyire a gyermek képes, ne akadékoskodjék ok nélkül, engedjen bizonyos szabadságot gyermekének. Mutasson a szülő gyermekének egyensúlyozott, ne pedig feldúlt lelket.

III.

A bizalomkeltés és megtartás is egyaránt a szülő egyéniségéből és nevelői ténykedéséből folyik. Kiben bízunk, milyen emberben? Rossz emberben soha, gyöngében sem. Bízunk tehát a jó és erős emberben. A jóban, mert meghallgatást, megértést találunk, az erősben, mert támogatást, segítséget, védelmet kapunk. A gyermek is csak az olyan szülőben bízhat, aki erős és jó. Az erő jelenti a szülő erkölcsi és szellemi fölényét; a jóság a szeretetet, megértést, az odaadást. Csak az olyan szülő szerzi meg gyermeke bizalmát, aki a maga szülői mivoltát nem úgy értelmezi, hogy neki gyermekével szemben csak jogai vannak, hanem szülői hivatását a legmélyebb erkölcsi értelemben veszi: hogy neki gyermekével szemben elsősorban erkölcsi kötelességei vannak. Csak az a szülő kelthet gyermekében bizalmat, akinek nevelői ténykedését az önzetlen munkaszeretet, a tapasztalat által gazdagabbá tett rátermettség vezeti. Amely szülő a gyermekében felkeltett bizalmat meg is tudta szilárdítani, úgy, hogy ez erkölcsi alapokon nyugszik (mély szeretet, vonzódás, közös életsors átélése), ezt a bizalmat nem is fogja elveszteni soha. A bizalom megtartása tehát attól függ, hogy a szülő e bizalmat gyermekében erkölcsi alapra tudta-e emelni? Képes volt-e arra, hogy a gyermekben ösztönszerűen élő vonzódás, szeretet tudatossá, azaz rokonszenvvé, bizalomká erősödjék? Hogy a bizalom így megerősödjék, csak a szülőtől függ, mert a gyermekben a hajlandóság erre megvan.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a bizalom a gyermekben a szülő iránt meg is marad. A bizalom megtartása és kimélyítése a szülő kötelessége. Erre törekednie kell. Ha gyermekében bizalmat tudott kelteni s ezt meg is tudta szilárdítani, ez annyit jelent, hogy szülői kötelességét hűen teljesítette. Ha nem tudta ezt a bizalmat gyermekében megerősíteni, ez annyit jelent, hogy vagy *nem volt képessége a gyermeknevelésre, vagy elhanyagolta szülői hivatását*. Amint látjuk, az ok mindig a szülőben van.

Minden szülő legszentebb kötelességének tartsa a gyermeke erős bizalmának megszerzését, mert e bizalom nélkül a gyermek csak *névleg* az övé, *lelkileg nem* s nem is irányíthatja gyermekének lelki, karakter-

beli fejlődését sem. A nevelés legfőbb helye a család, tényezője a szülő s a szülő kezében legfontosabb eszköz a bizalom. Azt azonban ne feledje a szülő, hogy már maga a bizalom is a nevelés eredménye!

Miként szoktassuk gyermekeinket az engedelmességre?

Írta s felolvasta az 1925 március 6-iki nyilvános szülői értekezleten NAGY LÁSZLÓ, Budapest.

Miért fontos az engedelmességre való nevelés?

A gyermek pedagógiai fejlődése nem egyéb, mint szakadatlan alkalmazkodás (accomodatio) a természeti és társadalmi környezethez. Ez a világrajövettel kezdődik s tart tulajdonképen az egész életen át.

Ez az alkalmazkodás sok küzdelemmel jár a fiatalkorban, akkor, amikor a környezettel való ellentétek még nagyok, az érintkezési felületek szögletesek. A nevelő feladata az alkalmazkodásnak ezt a folyamatát előmozdítani, megkönnyíteni. Ez egyrészt humánus feladat a tehetetlen gyermekkel szemben, akiben a külső környezethez való önkéntelen szembehelyezkedés sok fájdalommal jár. Másrészt erkölcsi feladata a nevelőnek úgy vezetni az alkalmazkodás munkáját, hogy abból minél kevesebb káros visszahatás származzék a gyermek testi és erkölcsi fejlődésére.

Az alkalmazkodásnak a nevelőre nézve legnehezebb, a gyermekre nézve a legfájdalmasabb része a másfél éves kortól a harmadfél éves korig, tehát körülbelül egy évig tart. Ekkor a gyermek idegrendszere még igen érzékeny s ezen nevezetes esztendőre esik a gyermek értelmének, emlékezetének, képzeletének, gondolkodóképességének első kialakulása. Érzelmei és fájdalmai vannak, amelyeket nem csupán testileg, hanem lelkiileg is átél. A testi ráhatások és büntetések benne nemcsak testi, hanem lelki szenvedéseket is okoznak. A kicsi gyermeket tehát lehetőleg kímélni emberi kötelességünk.

Azonban mi nehezíti meg ezen korú gyermekkel szemben a nevelő helyzetét? Az, hogy a nevelőnek feladata, hogy éppen ebben a korban alapítsa meg a gyermeknevelés egyik legfontosabb célját, az *engedelmisséget*.

Ugyanis ebben a korban lépnek fel nagy számmal és erővel a gyermek ösztönei és természeti szükségletei, amelyeknek korlátait a gyermek természetes önzésénél és értelmi fejletlenségénél fogva még nem ismeri. Ezek a korlátlanul jelentkező vágyak minduntalan *összeütközéseket* támasztanak a gyermek és a társadalmi környezet, azaz a szülők között. Ezen összeütközések természetes következménye nem lehet más, mint a gyermek engedelmissége. Természetes ez azért, mert a gyengébb félnek kell alkalmazkodnia az erősebbhez, másrészt, mert a gyermek tehetetlenségénél fogva föltétlenül függő helyzetben van a szülőtől. A szülőre azonban az a fontos feladat származik ezen

biológiai adott helyzetből, hogy az engedelmességre való nevelést fájdalommentesen kell végeznie, de *mindenesetre el kell végeznie*.

Ebből a viszonyból az a pedagógiai következtetés vonható le, hogy az engedelmességre való szoktatás rendes körülmények között nem is olyan nehéz feladat, nem nehéz különösen akkor, ha az apa és anya, mint a két számottevő fél, egyetértően gyermekük nevelésében s egymást támogatják.

A helyzet a két küzdő fél között akkor válik nehezzé, mikor a gyermek a maga akaratának keresztülvitelére indulatosságot, makacsságot, durvaságot tanúsít s a kissé fejlettebb korban pedig szüleit félrevezetni igyekszik, ravaszkodik. Ezzel szemben a magatartás, amelyet a szülőnek ki kell fejtenie, nem lehet más, mint: a *szeretet, türelem és okosság*.

A szülőnek sohasem szabad magát indulatra ragadtatnia, mint a gyermeknek, mert akkor nem méltó magasztos szülei hivatására. Abban a pillanatban, mikor ez megtörténik, nem a szülőnek, hanem a gyermeknek van igazsága. Kétségtelenül óhatatlan, hogy a szülő ne hibázzon. Ebben az esetben azonban kötelessége a szülőnek *önbírálatot* gyakorolni. Elmélkednie kell az esetről, vizsgálnia, elemeznie azt s megállapítani, hogy nem volt-e a gyermek vágya igazságos, nem volt-e túlzó a büntetés, nem lehetett volna-e azt mással pótolni.

De az önbírálatnak arra is ki kell terjeszkednie, nem volt-e túlságosan enyhe az eljárás, nem kellett volna-e szigorat alkalmazni. Mindig a gyermek jövőjét tartjuk szemünk előtt. Ha helytelen nevelésünkkel elrontottuk gyermekünket, kérdés, hogy a természet helyre fogja-e hozni hibánkat.

Mi legyen tehát eljárásunknak célja a gyermek kisedekorában?

Az első gyermekkor nevelésének legbecsesebb erkölcsi eredménye az engedelmesség és a lelkiismeret. Azért mondom ezt „erkölcsi“ eredménynek, mert a kised engedelmissége már tudatos jótulajdonság, a lelkiismeret által alátámasztott erény.

Az engedelmisség óriási jelentőségű eredmény a gyermek erkölcsi fejlődésében, mert ettől függ további erkölcsi fejlődése a későbbi gyermekkorban, a serdült és ifjúkorban. Ha a gyermek nem tanulja meg az engedelmisséget a kicsikorában, nem fogja elismerni a későbbi gyermekkorban a tekintélyt s nem fog engedelmeskedni a szabályoknak és törvényeknek az ifjú- és a felnőttkorban.

A gyermek engedelmissége, amit mi a környezethez való alkalmazkodásnak nevezünk, rendes körülmények között a 3—4 éves korra általában ki van fejlődve. A 4—5 éves gyermek már harmónikus életet él családi környezetével. Erre a nyugodalmasabb életre szüksége is van a gyermeknek, hogy magasabbrendű hajlamai, szellemi élete szárnyakat ölthessenek.

Ez nem jelenti azt, hogy a 3—7 éves korban, sőt később is nem fordulnak elő elvétve engedetlenségek, hanem jelenti azt, hogy a fentebb említett ősi küzdelmek, összeütközések ebben a korban már csak ritkán és szelíd formákban szoktak felújulni.

De nyomatékosan hangsúlyozzuk, ne várja a szülő gyermekétől

a meghunyászkodó engedelmességet. Az ilyen engedelmesség nem erény, hanem erkölcsi hiba. A gyermek akaratát elnyomni nem szabad, sőt örülni kell az akarat minél erőteljesebb megnyilvánulásának. Az akarat tönkrefegyelmzése az egyéniség megsemmisülését jelenti. Tartsuk mindig szemünk előtt a fontos nevelőszabályt: *necsak a gyermek igazodjék a szülő akaratára szerint, hanem a szülő is alkalmazkodjék a gyermek akaratához.* Tisztelni kell a gyermek egyéniségét!

Mik az engedelmességre való nevelés módjai?

Ha a szülő az engedelmességre való nevelés módjairól gondolkodik, egy elvi kérdéssel tisztában kell lennie: *veleszületett tulajdonsága-e a gyermeknek az engedelmesség, vagy ennek ellenkezője, az engedetlenség?*

Mind a két felfogásnak vannak hívei nemcsak a pedagógusok, hanem a szülők között is. Azok a szülők, akik azt látják, hogy gyermekük alkalmazkodása a környezethez minden nehézség nélkül megy végbe, hajlandók azt vélni, hogy a gyermekkel már veleszületik az engedelmesség. Ellenben azok a szülők vagy nevelők, akiknek e tekintetben nagy nehézségeik vannak, hajlandók épen az ellenkezőjét hinni.

Így például Scupin is, a jeles német gyermekpszichológus, aki kétkötetes munkában írta meg fiának fejlődését, állítja, hogy a gyermeknek eredeti sajátsága az engedetlenség s innen származik a nevelő nagy nehézsége a gyermeke nevelésében. Scupinnak ezt a téves állítását a saját adatával cáfolhatom meg.¹

Scupin az I. 48—49. lapjain ezt írja 12 hónapos fiáról: „Bubinak az ujjszopás miatt megdagadt a hüvelykujja. Anyja ma 20—30-szor kivette a szájából az ujját. Ekkor dühös lett a gyermek s az anyjára ütött. Ez keményen ütött a fiú kezére. A fiú incselkedésnek vette. Ránvetett az anyjára s ujját újra a szájába dugta. Újra kemény paksi. A fiú ekkor hátravetette magát s panaszosan kezdett kiabálni. De vizsgálásul újra a szájába dugta az ujját. Újra paksi. Ekkor fájdalmasan és értelmetlenül nézett anyjára, úgy, hogy anyja belátta, hogy a gyermeknek nem volt szándéka az engedetlenség, hanem csak az ujjszopás ellenállhatatlan vágya indította őt engedetlenségre. Ekkor a szülők belátva hibájukat, elhatározták, hogy ebben az irányban felhagynak a büntető kísérleteikkel“.

Ez a példa is bizonyítja, hogy a gyermeknek nincs eredeti hajlama sem az engedelmességre, sem az engedetlenségre, hanem önző ösztöne vagy indulata hajtja őt bizonyos cselekedetekre, ujjszopásra, papirosnak, homoknak szájba dugására, a vízben való pacskolásra, tárgyagnak előráncigálására vagy elrejtésére, cukorevésre, más gyermekeknek, apjának, anyjának megütésére, megharapására s az ember az, aki ezeket neki megtiltja, nem engedi meg. Tulajdonképen az ember teszi a gyermeket engedetlené, mert ösztönével ellenkező dolgokat követel tőle. Az engedetlenség nem erkölcsi hiba, hanem az ösztönös

¹ *Ernst und Gertrud Scupin: I. Babi's erste Kindheit. Ein Tagebuch über die geistige Entwicklung eines Knaben während der ersten drei Lebensjahre. II. Bubi im 4—6. Lebensjahre. Leipzig Th. Grieben. I. 48—49. lapok.*

akarat természetes megnyilvánulása; nem a gyermek erkölcsiségére, hanem akaratának erejére, indulatának nagyságára vet világot.

Más kérdés azonban, megengedhető-e a gyermeknek, hogy a tiltott dolgokat elkövesse, a kavicsot a szájába vegye, az anyját megütse, az asztalra másszon, a száradásra kitergegetett ruhát leráncigálja s azon taposson.

Bizonyára nem! A szülőknek kell megítélnie a megengedhető cselekedeteket. A fő, hogy a szülő a megítélésben sohase szubjektív okból induljon ki, még akkor sem, ha a gyermek őt megütötte, hanem a gyermek cselekedetét tárgyilag mérlegelje, objektíve vizsgálja, mi indíthatta a gyermeket cselekedetre, s eszerint szabja meg az eljárását.

A legveszedelmesebb eljárás, ha a gyermeknek valamely tilos cselekedetet egyszer megengedünk, máskor meg büntetést szabunk érte. Ez azt jelenti, hogy a gyermek lelkében azt, amit építeni kezdtünk, a következő pillanatban leromboljuk. Sem a testi büntetéshez, sem semmiféle más eljáráshoz való ragaszkodás nem lehet az elve az engedelmségre való nevelésnek. Az engedelmségre való szoktatásnak csak egy elve van: a *következetesség*, ami abban áll, hogy a tiltott dolog maradjon mindig tilos, a megengedhető pedig megengedett. Ezzel szemben a nevelői módszer alkalmazása mindig változik a körülmények szerint. Ebben a tekintetben tehát nem szabad sem a testi büntetéshez, sem más nevelői eljáráshoz, mint elvhez ragaszkodnunk.

Ami a *testi büntetést* illeti, azt tartsa a szülő mindig szeme előtt, hogy a testi büntetéseknek, nemkülönben a testi büntetéstől való félelemnek bizonyos káros következményei szoktak kifejlődni a gyermekben, sokkal inkább, mint más nevelői eljárásoknak. Ilyenek lehetnek:

- a) *düh, makaesség, indulatosság* (16—18 hónapos korban);¹
- b) *bizalmatlanság* apja vagy anyja iránt (20 hónapos kor);
- c) *alattomoság* (a fejét a párnába rejtí s úgy teszi a szájába a papirost, 15 hó);
- d) *hazugság*, a cselekedet eltitkolása (22 hó);
- e) *árulkodás* (a kanári madárra, vagy a kiskutyára, vagy a cselédre fogja a hibáját, 24 hó);
- f) *haragtartás, bosszúérzet, durvaság* a szüleivel szemben (21 hónapos kor).

g) Először kellett volna szólanom a *félelemről*, mint a büntetés közvetlen visszahatásáról.

A félelem káros volta abban áll, hogy az idegrendszerre való hatása állandóbb, mint a testi fájdalomé. A testi fájdalom csakhamar megszűnik, de a félelem érzése már a kisgyermekben is napokig, sőt hónapokig megmarad s különösen a gyengeidegzetű gyermekeket hosszú ideig izgatja. Csak ezzel magyarázható meg, hogy a szülőnek fenyegető mozdulata, arckifejezése, hangja elég ahhoz, hogy a kis gyermeket a készülő cselekedettől visszatartsa vagy valamiféle védekező cselekedetre indítsa.

¹ A zárójelben közölt adatok jelzik, mikor észlelte azokat *Scupin* vagy más szerző.

A félelemnek a gyermek fejlődésére súlyos következményei vannak. A 2—3 éves gyermek félelme a katonáktól, rendőröktől, póstásoktól nem mindig szervei félelem, hanem gyakran a büntetéstől való félelemből származik.

A későbbi kor félelmei, pl. a kiseddévótól, az iskolától, tanítótól, a feleletektől, a vizsgától, sőt a serdültkori hibák, a csavargások, a letagadások sokféle neme, hazudozások, a szülők iránti bizalmatlanságok, majd a serdült és felnőtt korban a nyilvános szerepléstől való félelem, a lámpalázak többé-kevésbé a gyermekkori büntetéstől való félelmekre vezethetők vissza. Némelyik embert a félelem érzése, bármennyire titkolja is, átokként kísér pályáján s megfosztja őt erkölcsi bátorságától.

Egyszóval a testi büntetések nyomán az erkölcsi hibáknak egész raja sorakozik fel már ebben a kicsi korban, ami a szülőt kell, hogy a legnagyobb óvatosságra készítse. És én a fenyegető bajok ellenére sem zárom ki a nevelői eljárások sorából a testi büntetést. Ezt indokolom azzal, hogy ebben a kis korban a *lelkiismeret* kifejlődésének főtényezője éppen a testi büntetés és az ettől való félelem.

Ne méltóztassék azt gondolni, hogy a lelkiismeret vele születik a gyermekkel. A testi és egyéb büntetés s a tőle való félelem teszi öntudatossá a gyermekben az elkövetett vagy elkövetendő hiba gondolatát. Két éves korában már érzi, hogy hibát követett el. Mikor az anyja bejön s szigorúan ránéz, megrettenve teszi vissza a tilos porcellánpippet a tükörrasztalra (24 hó).

Az a körülmény, hogy a gyermek lelkiismerete már kifejlődött, nagy eredmény, mert ez módot ad a szülőnek arra, hogy a testi büntetést enyhítse, elkerülje s mással pótolja. Scupin ezt írja naplójában 24 hónapos fiáról: „Ha meggaragszunk rá, mert valami tiltott dolgot cselekedett, duzzogó arccal mozdulatlanul marad, vagy gyorsan a sarokba megy magától, ahol csendesen marad, míg nem kérdezzük: „Nem akarsz újra jó lenni?, „Igen“, mondja ilyenkor rendesen nagy örömmel s megcsókol bennünket“.¹

A büntetést helyettesítő eljárások.

A legnehezebb a feladata a szülőnek a gyermek 12—18 hónapos korában, amikor még egészen ösztöne szerint cselekszik, de a büntetés hatása alatt már mutatkozik benne a dac és makacsság s van benne kis ravaszság is, hogy az elengedett büntetéseket a maga céljainak elérésére felhasználja. Éppen azért, mert ebben a korban már nem hiányzik a gyermek cselekedeteiből az értelem, alkalmazzuk a gyermek figyelmének eltérítéseit akarától, indulatától, ami azután később rendszerré válik.

Azt a nevelői eljárást, amely abból áll, hogy a gyermek akarától valamely más, a gyermekre nézve kellemes ingerrel, ráhatással pótoljuk,

¹ Scupin idézett műve. I. 95. lap.

a pedagógiában *helyettesítésnek* (szubsztitúciónak) nevezzük.¹ Ezen eltérítő vagy helyettesítő ráhatások száma és minősége a gyermek életkorával együtt fokozatosan gyarapszik. Felemlíték közülök néhányat.

a) A gyermek figyelmét az indulatos akaratától elvonjuk azzal, hogy vele játszani kezdünk, vagy legalább kezébe *játékot* adunk (30 hónap).

b) A gyermek figyelmét erőszakos vágyától eltéríthetjük úgy is, hogy *mesét* mondunk neki (4½ éves, saját megfigyelésem).

c) A gyermeknek *sajnálkozását*, részvétét felébresztjük valamely ténnyel szemben. Pl. a gyermek bizonyos hegykeséggel veri a díványt, azt mondjuk: Nem sajnálsz a díványt? Fáj neki. A gyermek félbehagyja a verést s a díványt megcsókolja. (24 hónapos kor.)

d) A gyermeket *felvilágosítjuk* akaratanak helytelenségéről, aminek feltétele a gyermek bizonyos fokú értelmessége. *Scupin* ezt a helyettesítő eljárást fiának 24 hónapos korában kezdte alkalmazni. Ezt írja naplójába: „Mostantól fogva már indokoljuk a tiltást. Pl. „Ma borzasztó szél van. Elviszi a kicsi gyermeket. Nem mehetsz ki.“ Ekkor komoly arccal megismétli a magyarázatot s megnyugszik. Sőt odamegy bábu-jához s neki is megmagyarázza: „Ma nagy szél van. Elviszi a kicsi gyereket. Nem mehetsz ki.“

e) A parancsot vagy tiltást helyettesítő legértékesebb nevelői eljárás: az *önérzetre való hatás*.

Az önérzet rendes körülmények között a 2½ éves korban fejlődik ki a gyermekben. Örömmel kell üdvözlönlünk azt a pillanatot, amikor ezt észrevesszük gyermekünkben. Az önérzettel a természet oly eszközt ad a nevelő kezébe, amelynek segítségével úgyszólván mindazt elérheti, amit azelőtt csak erőszakos ráhatásokkal és mechanikus eszközökkel tudott megoldani. A gyermeki önérzet felébredésével úgyszólván kényelmessé válik a nevelő helyzete. Nagy jelentősége abból áll, hogy az önérzetre való hivatkozással nem csupán a tiltott cselekvésektől tartathatjuk vissza a gyermeket, hanem rábírhathatjuk mindannak megtevésére, ami jó és helyes. Az önérzetre utalás különösen alkalmas eszköze annak, hogy a *gyermek engedelmisségét pozitív irányban fejlessze*. Az önérzetre való hivatkozás különösen akkor sikeres, ha a gyermeknek testvérei vagy játszótársai vannak. Az önbecsérzet többé kevésbé a szociális összemérés eredménye. Az önbecsérzetben mindig megvan a gyermeknek az a gondolata: én is meg tudom tenni, vagy: én jobban tudom megtenni. Lássunk néhány példát a 3—6 éves gyermek cselekedeteiből, amelyeket az önérzetre való hatással érhetünk el:

az eledelét, pl. a tejet megeszi, amit különben nem enne meg;
gyaloglás közben nem vágyik anyja ölébe, hanem tovább gyalogol („Lottika fáradt, nem tud gyalogolni, de Bubi még bátran tud gyalogolni.“);

rendben tartja a játékait;
elhozza reggel az újságot;
ha csengetnek, ő nyitja ki az ajtót;

¹ Dr. Dienes Valéria: A csecsemő megfigyelésének főszempontjai s az első gyermekkor lélektana. A Gyermek. XI. évfolyam. 1917. 1. sz. 8. lap.

bizonyos ruhadarabjait ő maga ölti fel;
 segít a terítésben;
 törülgeti a bútort;
 elmegy bevásárolni;
 szívesen jár iskolába.

Ez utóbbinak bizonyítására felhozom azt az esetet, hogy az én kis unokaöcsém egyáltalán nem akart menni iskolába, mert tudta, hogy akkor vége a szabadságnak. Ha én említettem neki az iskolát, mindig félrehúzta a száját. Az anyja, aki igen okos asszony volt, azt mondta: „Majd megmutatom, hogy Sándor szívesen megy iskolába“. Elvitte egy papírkereskedésbe, vett neki egy szép piros hátitáskát s abba ábécét, táblát, ceruzát s hátára tette a fiúnak: „Ezzel fogsz iskolába járni“. A fiú büszkén jött haza. Hajnalban már felvert bennünket, hogy induljon iskolába.

f) Végül megemlítem, hogy a *szuggesztió* is egyik fontos helyettesítő nevelő eljárás. Szuggesztió értendő az akaratra való külső mechanikus ráhatás, amely mesterséges módon megköti az akaratot s annak végrehajtását gátolja. Lássunk egy esetet, amely az előbb említett fiúval történt 7½ éves korában Gödöllőn.

Egy nagy társaság kuglizott a kerti kuglizóban. A fiúcska persze állandóan a vendégek között lábatlankodott. A figyelmeztetések nem használtak semmit. „Megüt a golyó.“ „Ne alkalmatlankodj.“ „Eredj az útból, mert megverlek.“ Ekkor az apjának eszébe jutott valami. Vett egy pálcát, egy vonalat húzott a földre s azt mondta a fiúnak: „Eddig jöhetsz, de tovább nem“. A vonalt a fiú a világért se merte volna átlépni.

A szuggesztió tehát ez esetben helyettesítette a büntetést s mechanikusan megkötötte a gyermek akaratát.

Befejeztük-e az engedelmességgel a gyermek nevelését?

Tisztelt Értekezlet! Röviden vázoltam az engedelmességre való nevelés fontosságát, helyét a nevelés egész rendszerében, méltattam annak kifejlesztésére szolgáló különböző módszereket, a közvetlen ráhatásokat s az ezeket helyettesítő eljárásokat. Ez utóbbiak közül kiemeltem az önérzetre való hatást, amely a nevelést kiemeli a mesterséges hatások köréből s a dresszúrát neveléssé változtatja át, az engedelmességet a kötelesség színvonalára emeli, erénnyé teszi.

Az engedelmességre való neveléssel tulajdonképpen a nevelésnek csupán a kapujáig jutottunk el. Ekkor kezdődik az igazi nevelői munka, az állati léleknek magasabbrendű erkölcsi és szociális lényvé alakítása.

Ne higye tehát a szülő, hogy a gyermeke engedelmességre való nevelésével, a dresszúrával befejezte nevelői hivatását, de érezze magát arra hivatottnak, hogy gyermekében az akarati önállóságot, erkölcsi bátorságot, a szabad vállalkozó és kezdeményező erőt, a nagyra-törést kifejlessze. Pedagógiai ideálunk nem lehet az engedelmes ember, hanem az önfegyelmű szabályozó erejével megáldott, az önzetlenség színvonaláig emelkedett, a külső befolyásoktól függetlenül gondolkodó és cselekvő társas emberi lény.

Orvosi tanácsadó órák.

Írta RADVÁNYNÉ RUTTKAY EMMA író, Budapest.

A Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság kebelében működő Szülők Iskolája 1924/25. évi második felének előadássorozata kapcsán kéthetenként szülői konferenciák vannak. Az első ilyen szülői konferencia bevezető előadása megjelölte az irányt, a célt: hogy t. i. az iskola és a tanító miként jusson közelebb a szülőhöz, a gyermekhez és viszont: a szülő miként ismerkedjék meg az iskolával, a tanítóval? Olyformán kerüljön közösségbe a szülői ház és az iskola, hogy az iskolai nevelés kérdései, problémái ne legyenek idegenek a szülő előtt, a tanító pedig szálljon le a mereven szigorú pedagógiai magaslatról, iparkodjék szeretettel közelebb jutni a gyermek otthoni életéhez. Ilyenformán kölcsönös bizalommal, kölcsönös megismeréssel alaposabb munkát lehet végezni a gyermeknevelés terén.

A szülői konferenciák általános érdekű előadásait megbeszélések követik. Olyan megbeszélések, amik minden szülőt egyformán érdekelnek; de lehetnek speciális, nem a nyilvánosság elé kívánczózó pedagógiai kérdések, amik esetleg négy szemközt való beszélgetéseket tesznek szükségessé a szülő és pedagógus között.

Felvetődött az az eszme, hogy ezekre a bizalmas megtárgyalásokra külön órákat kellene beállítani, így érné el legjobban a Szülők Szövetsége a kitűzött célt s így szolgálná azokat az érdekeket, amelyekért tulajdonképpen megalakult.

A felmerült ideához akkor azt az *indítványomat* kapcsoltam, hogy ezek az intímebb jellegű, mondjuk speciális, egyes esetekre vonatkozó megbeszélések ne csak szorosán a nevelő (pedagógiai) kérdésekre vonatkozzanak, hanem lehetővé kell tenni azt is, hogy ez a szép munka orvosi tanácsadásokkal is termékenyüljön, mivégből természetesen megfelelő orvosi kiválóságok vonassanak be ebbe a munkába.

Akkor az idő rövidsége és előhaladott volta nem engedte meg, hogy indítványomhoz bővebb magyarázatot fűzzek s azért itt akarok egy-két szempontot röviden megvilágítani.

Ha szükségesnek tartjuk azt, hogy az iskola és szülői ház életével kapcsolatos nevelési kérdésekben felvilágosítsuk a szülőket, mennyivel inkább szükséges az, hogy a szülő gyermekét illetően adott esetben orvosnak a tanácsát kérhesse ki. Hiszen magunkról, felnőttekről tudjuk, mennyire járatlanok vagyunk főleg belső életfolyamatok ismeretében, bennünk végbemenő életműködések figyelemmel kísérésében.

Orvos a megmondhatója, hogy se szeri se száma olyan eseteknek, amikor az ember nem éri a sunyimód, orozva fejlődő veszedelmet, vagy pedig egészen mást érez, mást képzeli, mint ami valójában végbe megy a szervezetében. Milyen fontos itt a biztos szakember, az orvos, akinek ébersége még a kellő időben siet a segítségünkre.

Ha ez, amit fentebb elmondottam, áll a felnőttre, mennyivel inkább vonatkoztatható az „apró emberre“. Apró embert mondtam, mert a tetszetős szavak után kapkodó közfelfogás, amely nagyon hajlamos ilyen szállóigészerű mondások, elnevezések után indulni, egyszerűen úgy fogja fel a gyermeket, hogy az a „nagy ember kicsinyben“. Milyen egyszerű is akkor a dolog. Holott ismerjük már a borzasztó tévedést. Egy zsenge, születése első pillanatától egyre fejlődésben, növésben levő szervezet speciálisan más vezetésben, gondozásban, ápolásban részesítendő, mint a már kifejlődött szervezetű, felnőtt ember. A testileg, szellemileg fejletlen s az állatnál is tehetetlenebb kisgyermek, de a magasabb korú is, szünetlenül rászorul arra, hogy a szülője, nevelője állandóan figyelje, mert hiszen mostan fejlődik ki mindama szellemi képesség és testi adottság, amely együttvéve később a felnőtt embert határozza meg.

A gyermek táplálkozása, megfelelő ruházása, a bőr, száj, fogak, az emésztőszervek és légzőszervek ápolása, testgyakorlatok, edzés, ébrenlét és alvás, kifáradás és pihenés, közérzetbeli, táplálkozási és beszédzavarok, nagyothallás, rövidlátás, a kezdődő nemi élet mutatkozó jelenségei, az agy- és idegbántalmak töméntelen megnyilvánulásai, melyekkel szemben megdöbbenve tehetetlenül, sokszor kétségbeesve áll a szülő, mind, mind olyan eset, amikben nélkülözhetetlen a sürgős orvosi konzultáció.

Hol volna erre nagyobb szükség, mint a mi szövetségünkben és ki volna hivatottabb a megvalósításra, mint a Szülők Iskolája?

Ha most még rámutatok arra, hogy a Szülők Szövetsége abban a kiválóan szerencsés helyzetben van, hogy tagjai sorában nem egy orvosi kiválósággal büszkélkedhetik, akik tanácsadásukkal s a szülők irányításával megvalósíthatnák ezt a részemről életfontosságúnak ítélt kezdeményezést, úgy hiszem, eléggé megindokoltam javaslatomat.

A pedagógiai tanácsadó órák, kiegészítve az orvosi tanácsadó órákkal, méltóképen fogják szolgálni azt a célt, melyet a Szülők Szövetsége maga elé tűzött.

KÖNYVEK.

Reginald A. Bray: *The Town Child.* (T. Fisher Unwin, London.) A városi gyermek problémájával foglalkozik a szerző. A 333 oldalas könyv első részében az evolúció híveként a jövő nemzedék sorsát, környezetét, lehetőségeit vizsgálja; míg a második részben a társadalmi reformátor szemével leleplezi a hibákat, de egyben megjelöli a segítés lehetséges útjait. A szabad természet hatása és az „emberi” elem (human element) hatása befolyásolják fejlődését. Pihenés, csönd és szépség — e három tényező fontosabb, mintsem hinnék. Sokat, csaknem minden reformot a gyerek nevelése körül az államtól vár, de azért nagy jelentőséget tulajdonít az egyéni, önkéntes segítő és kutató munkának e téren: a gyermek környezetéről, életszükségeitől, szegények és gazdagok közös iskoláiról, műhelyiskolákról, melyek megszüntetnék a régi-módi, idejétmúlt tanoncoktatást. A gyerektől jó szokásokat követelünk: a rend, fegyelem, figyelem, önfegyelmzés, testi és lelki tisztaság szokásait. Érdeklődéseket... Fantáziát... A család, szomszédok, szülőváros, az iskola szeretete, — torna, ünnepélyek, játékok, csoportok képződése: a közösségbe való tartozás érzését fejlesztik a városi gyermekben.

o.

Hans Richert: *Psychologie und Pädagogik der Entwicklungsjahre.* (Union, Berlin, 1924.) A porosz kultuszminisztérium szakreferense e könyvében, melynek ez a második kiadása, a pubertás korának problémáival foglalkozik. E korban tér át más irányba a gondolkodás, az érzés és az akarat. Erős szellemi fejlődés ideje ez és olyan apodiktikus biztonság jellemzi, mely később vissza nem nyerhető. Azután következik a kétségkora, mely minden mély kedélyt megráz. Erősödő fantázia, nagy erkölcsi érdeklődés és később mindent egybefoglaló misztikus elmélyedés a tünete ennek az időnek.

o.

LAPSZEMLE.

Szülők Lapja. A Gyermekek olvasóközönségét közelről érdeklő közlöny, a Szülők Lapja jelent meg a múlt év közepén. Szerkeszti és kiadja *Siklaci István* tanár, Budapesten. Az I. évf. 1—2., II. évf. 1—2. számok értékes cikkei közül főlegemlítjük a következőket:

Dr. Imre Sándor, egyetemi tanár *A szülők feladata* című cikkében kifejti, hogy a nevelésben mennyire fontos a felelősség érzete. Először a családalapítás maga is óriási felelősséget jelent, majd a szülők kölcsönös és gyermekeik iránti felelősség érzése lép előtérbe. Hiszen a gyermek nemcsak életét köszönheti szüleinek, hanem jórészt a szülők minőségén fordul meg az is, hogy milyen lesz a gyermek. A felelősség érzése megfordulásra int. Mit kell tennünk gyermekeink érdekében?! Fontos, de nem elég, hogy figyeljük őket, beszéljünk másokkal erről a problémáról, olvassunk pedagógiai folyóiratokat és főleg legyünk az iskolával állandó összeköttetésben. Mert csakis az iskola és a szülők együttműködése teremtheti meg a jövő új dolgos nemzedékét.

A szülők és tanítók kölcsönös támogatásának fontosságáról ír *Pintér Jenő*.

Gyakorlati szempontból érdekes *Nagy László* igazgató két cikke. Az egyikben „a kérdések korát” tárgyalja, a másikban „a gyermek lelki fejlődését” általában, mondván, hogy a nevelésben milyen lényeges a fejlődéstan ismerete. Sok olyan rossz szokása van a gyermeknek, melyek maguktól elmaradnak, ha nem szólunk. Viszont ha figyelmessé tesszük őket, akkor újra és újra csinálják: reászoknak s akkor nehezen, szigorúsággal, büntetéssel lehet őket csak leszoktatni. Persze tudni kell, mikor szóljunk és mikor hallgassunk. Fődolog mindig nyugodtan kezelni a gyermekeket és ha nem is hagyhatjuk el teljesen a testi fenytéket, használjuk ritkán. Kisebb gyermekeknél nagyon jól bevált a „substitutio” módszere, amennyiben a gyermek figyelmét játékkal vagy mesével eltereljük a helytelen dologtól, amellyel foglalkozott. Sokat emlegetett hibája gyermeknek az önzés. Ez legnagyobb a három éves korig s jobb, ha nem próbáljuk orvosolni. Úgyis hiába. Csak arra ügyeljünk, hogy el ne fajuljon. Itt legjobban alkalmazhatjuk a példa szuggesztív hatását, pl. szemeláltára sokat adakozunk. Az önzés fejlődéstani következménye az önérzet. Ennek a helyes irányban való fejlesztése már csak azért is nagy szerepet játszik a nevelésben, mert okos szülő azt teheti önérzetes gyermekével, amit akar. Az önérzetre való hatással gyakran még a hazudozástól és a lopástól is visszatarthatjuk a gyermeket. Hiszen csak ritkán végzetes bűne ez gyermekeinknek, inkább a kiskorú önzés és hiányos jogérzet következménye. Foglalkozzunk tehát fejlődéstanal, mert az a nevelői biztonságot kútforrása.

Értekes cikk került még ki *Czettler Jenő* egyetemi tanár tollából „*Új középosztály és a polgári iskola*” címmel és megszívlelendők a tanácsok, melyeket *Kadocsa Gyula* „*Kedveltessük meg gyermekeinkkel a természetet*” cím alatt ad. Többet ér, mondja *Kadocsa*, a szórakozásból végzett selyemhernyótenyésztés, mint a legbölcsebb magyarázat. S nemcsak a tudás fejlődik, hanem felébred a gyermek szeretete a természet iránt. Milyen nagy érdeklődéssel fog nézni és hallgatni egy gyermek, ha elvisszük méhesbe és elmagyarázzuk neki a méhek csodálatos társadalmi életét. Utána is gondolkodik, megszereti a méheket és most már a méhekkal kapcsolatban és azokon keresztül is szeretni fogja a természetet. Aki méhészettel foglalkozik, annak figyelme kiterjed a természet más jelenségeire is. Például sok növényt ismer, tudja, melyik mézelő és mikor nyit. Az iskola által elrendelt bogár- és növénygyűjteményekben feltétlenül támogassuk gyermekeinket. Használjunk fel minden alkalmat, hogy kivigyük őket a szabadba, buzdítsuk a gyűjtésre. Mert ennek két haszna is van. Egyik, hogy a gyermek örömmel jár-kezel hosszabb ideig a szabadban, azután megtanul figyelni, gondolkozik és tapasztalatokat gyűjt. Tehát testét és lelkét fejlesztjük. Aki őstermelő, gazda, kertész vagy szőlész és gyermekét is szeretné erre a pályára nevelni, az avassa be korán fiát a gazdálkodás titkaiba, de ne dolgoztassa erejét meghaladóan, mert ha robotnak érzi a gyermekkorban végzett munkát, úgy sohasem lesz belőle pályájáért lelkesedő gazda. Csak olyan munkát bizzunk rá, amit játszva tud elvégezni s néha apró pénzbeli jutalmat is kaphat,

pl. pajorszédést, kártékony rovarok irtását, gyomok kipusztítását, mennyi gyermeknek való munkát. Olvastassunk vele népiesen írt szakmunkákat, így nevelődnek majd a jövő gazdái, kik nemcsak beszélni fognak többtermelésről, hanem meg is fogják azt csinálni. Az anya kedveltesse meg leányával a baromfit. Adjon neki néhány pelyhes jószágot és hogy fokozza kedvét, engedje, hogy az értékesítésből eredő haszon a gyermekeleányé legyen. Hasonlókép járhat el a veteményeskertnél. Kapjon a gyermek egy kis földet, ahol maga vet, ültet, amit akar, zöldséget, virágot kedve szerint. A termények ára legyen az övé. Ápolt növényeinek fejlődésében nagy öröme lesz s mikor eldolgozgat kis „kertjében“, egyre jobban kedveli meg a természetet. Ezt mindenki, aki nem városi bérházban lakik, tegye meg, munkája nem lesz haszontalan, mert a szabályt megerősítő kivételektől eltekintve, az ilyen gyermekből egészséges, józan, dolgos, tiszta életet élő ember válik magának, családjának és nemzetének hasznára. Ismerteti: *Eszenyi Józsefné.*

Die Lebensschule. 8—9. füzetek. Kiadja: Schwetschke u. Sohn, Berlin. Szerkeszti *Essig Olga.*

Bröger Károly kifejti, hogy sem a mai iskolaformák, sem a családi nevelés nincsenek segítségére az ifjúságnak a pályaválasztás kérdésében. Az iskola nem ébreszt a tanulóban lelkesedést a gyakorlati élet iránt. Szól a szülők jóindulatú tévedéseiről, amikor a „legjobb“ sorsot kívánják gyerekeiknek, de nem figyelik meg hajlamaikat, erejüket, esetleg kicsinyes és önző, vagy hiúsági szempontok szerint irányítják őket, és így jutunk el a sok pályatévesztett ember szerencsétlenségéhez. A legkevésbé dolgozóknak okoz ma örömet munkája, kevés hivatott a választott munkaköre betöltésére, öröm és munkája szeretete nem kíséri életútján. Kell, hogy az iskola legyen előkészítője a későbbi életpályának. Kedvet kell ébresztenie a gyermekben a termelő, produktív munka iránt. A családot a pályaválasztás eldöntésénél nem lehet magára hagyni. A társadalom érdeke az egyének helyes választása. Hivatottság és hajlam az irányadók. A szellemi és a fizikai munka egyaránt értékes. Az ember társadalmi értékelése nem a foglalkozásától, hanem attól függ, milyen hasznos munkát végez.

Oestreich Pál: Einheitsschule und Berufsvorbereitung, egységes iskola és pályaválasztás címen ír figyelemreméltó cikket. Az óvoda, az elemi és az egységes iskola még nem határozhatja meg a fejlődésben lévő gyerek egyéni képességeit és azért még nem lehet műhelyiskola (*Berufsschule*). De befogad minden gyereket és minden egyéni megnyilvánulásra figyel. Nem von határokat sem a családi otthon, sem a társadalmi közönség felé és természetesen nem gyakorol nyomást, nem kényszeríti meghatározott formákba a gyermek lelkét, eszét, testét, hanem ezek kifejlődését elősegíti életteljes munkával. Tehát ebben az iskolában dolgozhat a gyerek, kipróbálhatja, kifejlesztheti képességeit, akár ipari, akár művészi, társadalmi vagy szellemi irányban, míg testét torna-gyakorlatok edzik erőssé.

MOZGALMAK.

Hivatalos közlemények.

A Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság XIV. közgyűlése.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett 1925 január 24-én a Magyar Gyermektanulmányi Társaság XIV. közgyűlésén és az azt követő választmányi ülésén.

Jelen vannak: Nagy László elnök; Takács Béla tanfelügyelő, a közoktatásügyi kormány, a kereskedelmi minisztérium, dr. Kamocsay Jenő, a népjóléti minisztérium és Michal Jenő főjegyző, a főváros képviselői; Mosdóssy Imre min. tanácsos, Budapest székesfőváros tanfelügyelője; dr. Ozorai Frigyes főigazgató; Répay Dániel főtitkár; Ballai Károly pénztáros; dr. Tuszkay Ödön főorvos, a kijelölő-bizottság elnöke; Ács Lipót, a számvizsgáló-bizottság elnöke; Bálint Antal és dr. Schmidt Ferenc jegyzők. A tagok sorából pedig, aláírási sorrendben a következők: Eszenyi Józsefné, Rózsavölgyi Magda, Takács Sándorné, N. N. (olvashatatlan aláírás), Sándor Imre, Pinkert Zsigmond, Scharf Emil, Martálek Róbert, Molnár Oszkár, Stelly Gizella, Partos Gézané, Schmidt Sándor, dr. Frank Antal, dr. Mester János, Páncél Imre, Hirsch Hugóné, Zsigmondi Ilona, Zsigmondi Lóra, dr. Horváth Imre, Parlaghyné Latzkó Mária, Koltai Ferencné, Párkányi Aranka, Kindlovics Pál, Czitrompé Bikfalvy Ilona, Éltés Mátyás, Harlt Vilma, Nemes Hubert, dr. Révész Emil, Jakab Ferenc, gróf Csáky Gábor, p. Szőke Tibor, Juricskay Artur, dr. Gypsz Józsefné, dr. Hermanné Czinner Alice, dr. Hermann Imre, dr. Deutsch Ernő, Juricskay Arturné, dr. Radványné Ruttkay Emma, dr. Radvány Ferenc, Dévay Flóra, Malek István, dr. Tóth Aladárné, Szekeres Etel, Halász Edith, Reissmann Ilona, Nagy Margit, Fehér Olga, Holenia Béláné, dr. Galamb Sándor, Kállay Margit, Fehér Andor, Bartos Alice, Kápobuay Etel, Bors Jolán, Sujó Aladárné, Vezér Lajos, Havas Miksáné, Novágh Gyula, Incze József, Kláuber Gézané, özv. ifj. Peltzmann Ferencné, dr. Biró Béláné, Nemes Lipót, Szegő Pálné, dr. Kempelen Attila, Imre Sándor dr. egyetemi tanár, Wilde Margit, dr. Tauffer Vilmos ny. egyetemi tanár és mások.

I. A közgyűlés.

1. Nagy László elnök sajnálattal jelenti, hogy a Társaság elnöke dr. Kenéz Béla egyet. tanár, nemzetgyűlési képviselő úr betegsége folytán akadályozva van a megjelenésben s így ő helyettesíti. Elmondja elnöki megnyitóját. Új korszaka kezdődik a Társaság működésének, mondja az elnök, nagy kérdések állnak előttünk, mint pl. a tehetségek megvizsgálása, kiválogatása, védelme, neveltetésük előmozdítása; a pályaválasztás nagy kérdése; a tanulók egyéniségének vizsgálata, elkülönítése az oktatásban, az alkalmazott lélektan tudományos művelése, a családi nevelés gondjai. Ezeket a problémákat nem mi idéztük fel. Ezek benne élnek

a társadalomban, szinte égetnek már, maguktól nehezednek reánk. Ezek megoldása az állam feladata, mi csupán előkészíthetjük, elősegíthetjük ezek minél tökéletesebb megoldását.

Az egyesületi illetékes fórumok belátták a feladatok nagyságát. Ezért javasolják a belső szervezet átalakítását, új tudományos osztályok szervezését s ennek megfelelően a Társaság nevének is átalakítását, kibővítését.

A nagy feladatokhoz képest anyagi eszközeink megdöbbenően csekélyek. A folyóiratunkat sem tudjuk kiadni. Hogyan akarjuk mi a feladatokat felölelni? Csak az segíthet a nagy szükségén, ha a főváros, állam és társadalom támogatnak minket. Kérem a társadalmat, adakozásával mozdítsa elő a Magyar Gyermektanulmányi Társaság működését. Különb-
ben ki leszünk szolgáltatva a fokozatos haldoklásnak. A tagtársakhoz is fordulunk azon kéréssel, hogy a tagdíjakat fizessék be. Ha 3000 tag közül csak 400 tag befizeti a tagsági díjat, úgy meg vagyunk mentve. Ne csak szellemi összetartás legyen, hanem anyagi kötelességeinket is teljesítsük.

Ezzel az elnök a Magyar Gyermektanulmányi Társaság XIV. közgyűlését megnyitja. Tetszés és taps.

2. A jegyzőkönyv vezetésére felkéri *Schmidt* Ferenc tanárt és *Bálint* Antal pszichotechnikust. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri dr. *Mester* János polg. isk. tanárképző-főiskolai r. tanárt és *Havas* Miksáné úrnőt.

3. Üdvözli a közoktatásügyi kormány, a kereskedelmi minisztérium, a népjóléti minisztérium, a főváros képviselőit, a megjelent notabilitásokat és az összes tagokat, vendégeket.

4. Elnök felkérésére dr. *Ozorai* Frigyes főigazgató megtartotta kitzűzött előadását „A tehetségek művelése“-ről. (Az előadást egész terjedelmében közöljük.)

Elnök: Köszönetet mond a minden irányban tájékoztató tartalmú előadásért, amellyel előadó bizonyára nagy szolgálatot tett a tehetségesek ügyének. Jegyzőkönyvi köszönetet javasol Helyesléssel elfogadják.

5. *Répay* Dániel főtitkár beszámol a Társaság működéséről, a tagok létszámáról, a halottakról. (A titkári jelentést kivonatossan közöljük.) *Elnök* javasolja a főtitkári jelentés tudomásulvételét és a köszönetnyilvánítást. Egyhangúan elfogadják.

6. *Ács* Lipót a számvizsgáló-bizottság elnöke jelenti, hogy 1923/24. években átvizsgálva a pénztári könyveket talált:

11,636.895 K	bevételt és
10,362.350 K	kiadást, mely szerint
1,274.545 K	marad az 1924/25. évre. Javasolja

a pénztáros számára a szokásos felmentés megadását. *Elnök* köszönetet mond a beszámolóért és kéri a közgyűlést, hogy a pénztárosnak a felmentvényt adja meg. A közgyűlés egyhangúan elfogadja az elnöki indítványt.

7. *Elnök* felkéri *Ballai* Károly pénztárost a költségvetés előterjesztésére. *Ballai* Károly pénztáros az itt közölt előterjesztés alapján kívánta

a költségvetést előirányozni. Kéri a közgyűlés jóváhagyását. *Elnök* köszönetet mond és kéri a jóváhagyást. Egyhangúan elfogadják a pénztáros előterjesztését.

Költségvetés az 1924/25. évre.

Bevételek.

1. VKM segélye	8,160.000 K
2. 400 tag à 4 aranykoroná (à 15.000 pk.)	24,000.000 „
3. 50 előfizető à 8 aranykorona	6,000.000 „
4. Könyvekből	4,000.000 „
5. Adományokból	5,000.000 „
Összesen	<u>47,160.000 K</u>

Kiadások.

1. Adminisztrációra (így a központi iroda, könyvkiadóhivatal és havidíjakra havonta 600.000 k.)	7,200.000 K
2. A Gyermek 10 ívének nyomása, fűzése és expedálása (1000 pd.) ívenként 2,000.000	20,000.000 „
3. Íródíj ívenként 800.000	8,000.000 „
4. Tiszteletdíjakra	9,800.000 „
5. Gyermektanulmányi Múzeum adminisztrálására	2,160.000 „
Összesen	<u>47,160.000 K</u>

8. *Elnök* azután rátér az *alapszabályok módosítására*. Megemlíti, hogy a múlt évben június hóban a társaság néhány fiatal tagja (*Rajniss* Ferenc tanár, *Novágh* Gyula a budapesti népműv. bizottság titkára, *Bálint* Antal pszichotechnikus) indította meg a mozgalmat a társaság belső szervezetének átalakítása végett.

Taufler Vilmos egyetemi tanár, a Felső Oktatásügyi Egyesület elnöke, a múlt nyáron és ősszel behatóan foglalkozott a Gyermektanulmányi Társaság ügymenetével s azon nézetét fejezte ki, hogy a Társaság neve nem felel meg többé felölelt ügykörének, ezért a társaság neve átalakítandó. Az elnökség elfogadván a Társaság átalakítására nyilvánított véleményeket, az alapszabályok módosítására bizottságot küldött ki dr. *Imre* Sándor elnöke alatt. A bizottság két ülés után elkészítette a javaslatát, amelyet mind az igazgatótanács, mind a választmány letárgyalt és elfogadott. A közgyűlés elé terjeszti a választmány javaslatát, amely a következő:

a) A választmány helyesli, hogy a Magyar Gyermektanulmányi Társaság működése az újabban fölmerült törekvések és működési ágak szerint kibővüljön s mindazon tudományágakat és társadalmi tevékenységeket felölelje, amelyek a gyermektanulmánnyal, mint a gyakorlati (alkalmazott) lélektannak egyik ágával, szorosan kapcsolatosak.

b) Ennek megfelelően a szakosztályok átalakítandók s a következőképp állapítandók meg:

A) Tudományos osztályok.

- I. Általános gyakorlati lélektani osztály.
- II. Orvosi-lélektani és pedagógiai osztály.
- III. Pedagógiai-pszichológiai osztály.
- IV. Pályaválasztási osztály.

B) Társadalmi osztályok.

- V. Tehetségvédelmi és vizsgálati osztály.
- VI. Gyermekvédelmi és kriminálpszichológiai osztály.
- VII. „Szülők Szövetsége.“

Megemlíti, hogy a választmány határozatának meghozatala óta előkelő tudományos helyről még két osztály létesítése hozatott javaslatba: Munkatudományi osztály.

Munkastatisztikai osztály. Ajánlja ezeket is elfogadásra.

c) A társaság címének módosításáról a következőt javasolja a választmány: A társaság régi címe *általában* maradjon meg. Legföljebb a címnek kiegészítéséről lehet szó, egy olyan kifejezés beiktatásáról, amely hangsúlyozza a társaság működésének eddig is követett tudományos és gyakorlati irányát, de könnyítse meg oly munkakörök kiépítését, amelyekkel *eddig is* foglalkozott a Gyermektanulmányi Társaság, de önálló osztályokat nem alkottak. Ilyen cím gyanánt javasolja a választmány:

Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság.

d) Hogy a tudományos szakosztályok működésének tudományos iránya biztosíttassék, az alapszabályokban a tagok sorrendjébe fölveendő a „*működő tagok*“ kategóriája. A működő tagokat a szakosztályok javaslatára a rendes tagok, vagy a gyermektanulmányozás s a gyakorlati lélektan terén értékes munkát kifejtett más hazai, vagy külföldi egyének közül, az igazgatótanács választja. A működő tagok végzik és intézik a szakosztályokban a tudományos munkát.

Javasolja a betérjesztett javaslat elfogadását. A közgyűlés az elnök által előterjesztett javaslatot minden pontjában egyhangúan elfogadja.

9. Elnök felkéri Ballai Károlyt az alapszabályok módosítására kiküldött bizottság elnökét, az alapszabályok módosításának és a tagsági díjak megállapításának *részletes* előterjesztésére. Ballai Károly előadó előterjeszti a következő javaslatot:

A régi alapszabály nagyjából megmarad, a *változtatandó részletek* a következők:

I. A társaság címe, pecsétje és székhelye.

1. §. A társaság címe: Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság.

2. §. A társaság pecsétje: Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság. Budapest, 1903.

II. A társaság célja és eszközei.

4. §. A társaság célja tudományos és gyakorlati. Azaz célja az alkalmazott lélektannak és a gyermektanulmánynak tudományos műve-

lése s e tudományoknak a gyakorlati életre, a családi és nemzeti nevelésre, a gyógypedagógiára, továbbá az orvosi, közigazgatási és igazságszolgáltatási célokra való alkalmazása. Célja továbbá, hogy a gyermekek ismeretét, szeretetét, a családi érzést minden körben általánosítsa és mélyítse, az egyesek és a társadalom érdeklődését a gyermekek életjelenségei iránt felköltse és ébrentartsa.

5. §. *a)* Az alkalmazott lélektan és gyermektanulmányozás különböző ágainak művelése és terjesztése végett szakosztályokat létesít.

e) A gyermekek tanulmányozásának módjait és eredményeit s a társaság egyéb törekvéseit ismertető folyóiratot, önálló műveket ad ki.

f) A gyermektanulmányi és rokon kutatások elősegítésére és terjesztésére könyvtárt, múzeumot, laboratóriumot létesít, esetleg iskolát tart fenn.

III. A társaság tagjai.

6. §. A társaság tagjai: tiszteletbeli, alapító, támogató, rendes és működő tagok.

9. §. Alapító taggá választható az, aki a társaság céljaira egyszer-smindenkorra 1000, azaz egyezer aranykoronát adományoz. Az alapítótagokat az igazgatótanács választja. Az alapító tagok jogai a rendes tagokéival megegyeznek.

10. §. Rendes, vagy támogató taggá lehet minden felnőtt egyén, aki a gyermektanulmányozás ügye iránt érdeklődik.

Működő tagok azok, akiket az igazgatótanács az illető szakosztály ajánlatára ilyenek gyanánt megválaszt.

11. §. A rendes és működő tagok évi 4 aranykorona, a támogató tagok pedig évi 1 aranykorona, a pártoló tagok 50 aranykorona tagsági díjat (egyszer-smindenkorra) fizetnek. A tagsági díj minden polgári év május hó 1-éig fizetendő a társaság pénztárába.

12. §. A rendes támogató és pártoló tagokat jelentkezés alapján a társaság igazgatótanácsa veszi fel. (A többi marad.)

13. (Második bek.) A támogató és pártoló tagok jelen lehetnek a társaság nyilvános összejövetelein, könyvkiadványokat, a folyóiratot kedvezményes áron kapják.

V. A közgyűlés.

19. §. *b)* Elintézi az ajánlott, de az igazgatótanács által meg nem választott, továbbá a kizárt tagok föllebbezését.

VI. A központi választmány.

22. §. *a)* Az igazgatótanács előterjesztéseit tárgyalja;

e) a közgyűlés elé terjesztendő költségvetést megállapítja;

f) a társaság összes intézményeit ellenőrzi;

g) hazai és külföldi gyermektanulmányi mozgalmak ügyében határoz;

h) szakosztályokat, fiókköröket és helyi csoportokat létesít és működésüket számontartja.

VII. Az igazgatótanács.

24. §. e) Fölveszi az alapító, a pártoló, a rendes, a működő és támogató tagokat;

f) folyóirat és önálló művek kiadásáról gondoskodik;

g) általában a gyermektanulmányi mozgalom fejlesztéséről és az adminisztrációról gondoskodik.

VIII. Szakosztályok.

26. §. (Második bek.) A szakosztályok elnökét és titkárát ugyan-
csak az igazgatótanács ajánlatára a központi választmány, a többi tiszt-
viselőjét a szakosztály maga választja meg.

IX. Fiókkörök.

32. §. A fiókkörök tagjaiktól rendes tagsági díjat nem szedhetnek,
felmerülő költségeiket lehetőleg a támogató tagsági díjakból fedezik.
A társaság igazgatótanácsa a költségvetés keretén belül a fiókkörök
tudományos céljaira anyagi támogatást nyújthat. A fiókkörök évi
költségelőirányzatukat, valamint szárorszámadásukat jóváhagyás végett az
igazgatótanácsnak bemutatják.

33. §. Adományokat a cél megjelölésével az igazgatótanács előze-
tes engedélye alapján gyűjthet, de ezen bevételről, valamint kiadásairól
is elszámolni tartozik az igazgatótanácsnak.

X. Helyi csoportok.

37. §. A fiókkörök és helyicsoportok megalakulását, valamint meg-
szűnését a központi választmány az illetékes közigazgatási hatóság útján,
bejelenti a m. kir. belügyminisztériumnak.

XI. A tisztviselők.

41. §. [a) pontjából kimarad a következő rész: „öt illeti az utal-
ványozási jog a költségvetés keretén belül“.]

c) Az ügyvivő elnök, illetőleg alelnök a társaság irodájának vezetője,
előadó az igazgatótanácsban, a központi választmányban; az elnök
helyett képviseli a társaságot hatóságokkal és magánosokkal szemben;
utalványoz a költségvetés keretén belül s a számadásokat láttamozza.

[d) szakasz negyedik sorában „elnöktől“ szó helyett „ügyvivő elnöktől“
teendő.]

Elnök: Köszönetet mond előadónak a nagy munkáért és kéri a
közgyűlés hozzájárulását. A közgyűlés az alapszabályok új pontjait,
illetőleg ezeknek módosított szövegezését *Ballai Károly* előterjesztése
szerint elfogadja s utasítja az elnökséget a módosított pontok mielőbbi
föltejesztésére.

10. *Elnök* felkéri dr. *Tuszkay Ödön* főorvost, a tisztikart és választ-
mányt kijelölő bizottság elnökét jelentésének megtételére. Dr. *Tuszkay*
Ödön a választmány által kiküldött bizottság (*Tuszkay Ödön*, *Éltes*
Mátyás, *Incze József*, *Jámbor György*) nevében és határozatából a követ-
kező javaslatokat terjeszti elő:

I. *Tisztikar.*

Elnök: dr. *Kenéz Béla* egyetemi tanár, nemzetgyűlési képviselő.

Társelnökök: dr. *Balogh Jenő* ny. igazságügyminiszter, a Tudományos Akadémia főtitkára, dr. *Bárczy István* ny. igazságügyminiszter, nemzetgyűlési képviselő, *Glück Frigyes* kormányfőtanácsos, dr. *Imre Sándor* ny. vallás- és közoktatásügyi államtitkár, egyetemi tanár, dr. *Ranschburg Pál* egészségügyi főtanácsos, egyetemi rk. tanár.

Új társelnök: dr. *Tauffer Vilmos* ny. egyetemi tanár, udvari tanácsos.

Ügyvivő elnök: *Nagy László* ny. tanítóképző-intézeti szakfelügyelő.

Főtitkár: *Répay Dániel* tanítóné képző-intézeti tanár.

Titkárok: *Bálint Antal* pszichotechnikus, *Bors Jolán* tanítónő.

Jegyzők: *Fetterné Farkas Irén* fővárosi tanítónő, dr. *Fodor Márk* székesfővárosi tanár, *Latkóczyné Osváth Piroška* író, *Rózsavölgyi Magda* kertész, *Schmidt Sándor* tanárjelölt, dr. *Schmidt Ferenc* középisk. tanár, *Szekeres Etelka* f. tanítónő, *Tóth Aladár* n.

Szerkesztő: *Nagy László* a folyóirat vezetője.

Rovatvezetők: *Szidon G. Károly* német fordító, *Wärmer Erzsébet* angol fordító.

Pénztáros és a könyvkiadóhivatal vezetője: *Balla Károly* ny. postatiszt.

Ellenőr: *Hollós Géza* ny. bányatársasági intéző.

Számvizsgálóbizottság tagjai: *Acs Lipót* tanár, elnök. *Czitromyiné Bikfalvy Ilona* tanárnő.

Könyvtárosok: 1. könyvtáros: *Bakonyi Hugó* tanár, 2. könyvtáros: dr. *Kempelen Attília* tanár.

II. *Választmányi tagok:* *Adler Simon* izr. siketnéma int. igazgató; *Árokháty Béla* ref. lelkész, hitoktató; dr. *Balassa József* egyet. tanár; *Bardócz Pál* főigazgató; *Bartucz Lajos* egyet. m.-tanár; *Barcsay Károly* tanítóképző-int. ig.; *Benedek Ábrahám* f. középisk. tanár; *Bernolák Kálmán* áll. főgimn. ig.; *Berkes János* kir. tan., gyógyeped. int. ig.; *Bérczy Sarolta* f. tan.; *Bognár Pál Cecil*, bencés főgimn. tanár; dr. *Diénes Valéria*; *Drózdly Győző* nemzetgyűl. képvis.; *Domokos Lászlóné Új Iskola* ig.; *Donner Lajos* ny. leányközépisk. ig. (Békéscsaba); *Elefánty Sándor* igazg.-tanító (Debrecen); *Eötvös K. Lajos* ny. kir. tanf.; *Éltes Máttyás* áll. kis. isk. ig.; *Farkasfalvy Kornél* főreálisk. tanár (Kecskemét); *Fábry Rudolfné*, főorvos neje; dr. *Fekete Sándor*, főorvos; *Forgách Júlia* óvónő, (Szeged); *Gerely J. Jolán*, f. tanárnő; *Gerő Katalin* árvaházi ig.; dr. *Gockler Lajos* ny. felsőkeresk. isk. tanár; dr. *Grósz Gyula* egyet. m.-tanár, ig. főorvos; *Grusz Ede* főreálisk. ig. (Észtergom); *Gyulai István* polg. isk. ig. (Kispest); *Halmos Andor* kir. tanf. (Szolnok); *Havas Miksáné*; *Herodek Károly* vakok orsz. int. ig.; dr. *Herrmann Imre* ideg orvos; *Holló Károly* rajztanár; *Istenes Károly* áll. siketnéma-int. tanár; dr. *Imre József* egyet. tanár; dr. *Jablonkay Géza* felsőkeresk. isk. ig.; *Jovicza Ignác* f. el. isk. ig.; *Jávor Gyula* siketnéma int. tanár (Debrecen); *Kapronczay Mihály* tanár; *Kemény Gábor* dr. tanár; *Kremsier Mária* tanár; *Krúdy Gyuláné* író; dr. *Kaufmann Irén* ideg-

orvos; Kéri Hedvig tanítónő; Keleti Adolf polg. isk. ig.; Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész, a Képzőműv. Főisk. tanára; Krén Margit iskola-nővér; Laczkovits Ádám polg. isk. ig. (Kispest); Lázár Kálmán főig.; Ladányi Árminné; Lukáts Elemér titkár; dr. Marczell Mihály, a Szentimre-Kollégium ig.; Martin Gyula főv. kis. isk. ig.; Mer Lujza főv. tan.; Molnár Oszkár áll. tanítóképző-int. tanár; Mosdóssy Imre min. tanácsos, budapesti tanfelügyelő; Muraközy Ilona el. isk. ig.; dr. Máday István egyet. klin. tanársegéd (Debrecen); Molnár Szulpic bencés főgimn. ig. (Esztergom); Metzner Gröber Vilma polg. isk. tanár; Morvay László Patronászfúóttthon ig.; dr. Mester János tanárképző-főisk. tanár; Nagy Antónia fő-óvónő; dr. Nagy Dezső ügyvéd; dr. Neugebauer Vilmos, a Gyermekvédő Liga ig.; Nemesné Müller Márta, a Családi Iskola ig.; Nemes Lipót tanár; Padányi Andor tanf.; Patay Pál ref. hitoktató, lelkész; ifj. özv. Peltzmann Ferencné; Quittner Paula m. tisztv.; dr. Ranschburg Pálné; Rózsavölgyi Mórné; Roncskevic Gyuláné polg. isk. tan.; Sajó Aladárné el. isk. ig.; dr. Sarbó Artúr egyet. tanár; Stoll Ernő tanító; Sárváry József r. kath. hitoktató, lelkész; Schmidt József m.-tisztv.; Siklaki István polg. isk. tanár; Szántó Menyhért min. tan.; dr. Szondi Lipót idegorvos; Szűry János ny. miniszter; Szegő Pálné védőnő; Szalai Oszkár író; Szirmai Oszkárné; Schönwald Kabos gyáros; dr. Thóbiás Gyula földbirtokos; Tas József főv. ig.; Tóth Kálmán el. isk. ig.; Tóth Zoltán, a vakokat foglalk. int. ig.; dr. Tuszkay Ödön főorvos; Úrhegyi Alajos főv. népisk. szakfelügyelő; Varsányi Géza könyvkereskedő; Varga Béla tanító (Győr); dr. Varga Sándor tanár; dr. Vértes O. József ny. tanár; Végh Albert iparokt. főig.; Wagner János főigazgató; dr. Waldapfel János középisk. ig.; dr. Weszely Ödön egyet. tanár; Wineker Sándor tanító (Dombóvár); dr. Victor Ella tanítónő-képző-int. tanár (Kecskemét); Zolán Katinka óvónő; dr. Zimmer Nándor főorvos; dr. Zsoldos Benő törvényszéki bíró.

Elnök: Kéri a közgyűlés jóváhagyását. A közgyűlés az előterjesztést elfogadja, s úgy a tisztikar, mint a választmány itt javasolt tagjait megválasztja.

Elnök köszönetet mond a megjelent tagoknak és a közgyűlést bezárja. A közgyűlést felszólítja, hogy alakuljon át *választmányi üléssé*. A közgyűlés átalakul választmányi üléssé.

II. Választmányi ülés.

1. *Elnök* a választmányi ülést megnyitja és felkéri dr. Tuszkay Ödön főorvost az igazgatótanács tagjainak előterjesztésére, valamint a szakosztályi elnökök és titkárok javaslatba hozására. Dr. Tuszkay Ödön főorvos a következő javaslatot terjeszti a választmányi ülés elé:

Igazgatótanács: *Éltes* Mátyás, az áll. kisegítőiskola igazgatója; dr. *Gröz* Gyula igazgató-főorvos; *Incze* József középisk. igazgató; dr. *Mester* János, a polg. isk. tanárnőképző-főisk. tanára; *Havas* Miksáné; *Metzner* Gröber Vilma, főv. polg. isk. tanárnő; *Lukácsné* Szász Irén el. isk. igazgató; *Nemesné* Müller Márta, a „Családi Iskola“ igazgatója; özv. ifj. *Peltzmann* Ferencné; dr. *Tuszkay* Ödön főorvos.

Póttagok: dr. *Kenyeres* Elemér óvónőképző-int. tanár; *Molnár*

Oszkár tanítónőképző-int. tanár; dr. Szondi Lipót ideg orvos; Stelly Gizella főóvónő.

A szakosztályok titkára. Osztály-elnökök: Domokosné Löllbach Emma, az Új Iskola igazgatója; Hrabovszkyné dr. Révész Margit igazgató-főorvos; Kern Aurél, a Nemzeti Zenede igazgatója; Nagy László, a Gyermektanulmányi Múzeum elnöke; Nádler Róbert festőművész, műegyet. tanár; dr. Nógrády László ny. főgimn. tanár, író; dr. Ozoray Frigyes főigazgató, a Pedagógiai Szeminárium igazgatója; dr. Ranschburg Pál kormányfőtanácsos, egyet. tanár; Sebestyénné Stetina Ilona, az áll. Női Ipariskola igazgatója.

Alelnökök: Eszenyi Józsefné; dr. Focher László ideg orvos; Novágh Gyula titkár; Rózsavölgyi Mórné.

A Gyermektanulmányi Múzeum igazgatója: Ballai Károly.

A Művészi Bábsház igazgatója: Blattner Géza festőművész.

Az osztályok titkárai: Bálint Antal pszichotechnikus; dr. Czek Valdemár tanár; Czürönyiné Bikfalvi Ilona; Gáspár Dezső tanár; Hermanné Czinner Alice; Juricskay Artúr könyvkötő; dr. Kempelen Áttila tanár; Rajniss Ferenc; Ságody Ottmár zenetanár.

Elnök: kéri a javaslat elfogadását. A választmány dr. Tuszkay Ödön javaslatát általános tetszéssel elfogadja.

2. *Elnök* jelenti, hogy *Schmidt* Sándor tagnak indítványa van. Kéri a választmányi gyűlést, hogy hallgassa meg. *Schmidt* Sándor a vallásos nevelés fontosságára hívja fel a figyelmet. Indítványozza, hogy a társaság a vallásos nevelés szükségességéről tartasson előadásokat.

Elnök az indítványra azt válaszolja, hogy erre a Társaságban szükség nem volt, mert a Magyar Gyermektanulmányi Társaság már működésének kezdetén foglalkozott a vallásos és erkölcsös nevelés kérdésével. Sőt éppen most folytat kísérleteket e téren. Szükségesnek tartja, hogy az összes felekezetek engedjenek a tudományos kutatásoknak teret. *Schmidt* indítványát az igazgatótanács elé terjeszti.

Ezzel az elnök a választmányi ülést bezárja.

Budapest, 1925. évi január hó 24-én.

Dr. Schmidt Ferenc

jegyző.

Nagy László

elnök.

Havas Miksáné dr. Mester János

jegyzőkönyvhiteltesítők.

Titkári jelentés az 1923. és 1924. egyesületi évekről.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Van szerencsém előterjeszteni Társaságunknak a fennállása óta számított 17. és 18. éveiben, vagyis a két legutóbbi (1923—24.) esztendőben kifejtett működéséről szóló jelentést.

Arról a munkáról számolok be, amelyet Társaságunk szeretve tisztelt mostani elnökének bölcs irányítása mellett a legnehezebb viszonyok között kezdett meg, folytat most is erőinek megfeszítésével és bizakodó reménységgel folytatni kíván a jövőben.

A megpróbáltatásoknak kegyetlenül súlyos ideje volt Társaságunk életében az elmúlt két esztendő!

Anyagi erőforrásaink csaknem teljesen kimerültek, a gyermektanulmány ügyén dolgozni tudó s dolgozni kész tagjaink száma az elleneséges megszállások s a pusztta megélhetésért való küzködés kényszerűsége miatt tetemesen lepadt és ezt a létszámcsökkenést az időközben beállott örvendetes tagszaporulat vajmi kevéssé pótolhatta.

Igen fájdalmas Társaságunkra nézve ez a megismerés főleg azért, mert, ha valaha, úgy épen most lenne a legégetőbb szükségünk az anyagi, szellemi és erkölcsi erőforrások nagy bőségére.

A világok mérkőzéseai még mindig tartanak, a forrongó világesemények, a népek sorsát eldöntő megrázkódtatások egymást érik s korszakos változásokat idéznek elő mindenfelé.

Mi sem kerülhettük ki sorsunkat! A nagy világesemények nemcsak állami és társadalmi életünkben, hanem az egyes magyar lelkekben is soha nem sejtett átalakulásokat indítottak meg. A mi Társaságunkat is óriási feladatok elé állították, új célkitűzésekre, újabb szempontokból való gyermektanulmányozásra kényszerítették s az ehhez szükséges újabb eszközök és lehetőségek keresését s mindenáron való előteremtését sürgetik. És Társaságunknak vállalnia *kell* ez újabb feladatok megoldását, mert úgy érzi, mintha épen most ejtetett volna ki s egyenesen neki szólna *Széchenyi* intelme, amely így hangzik: „*Ti vagytok meghíva egy sarjadék népet megmenteni!*“

Hazánkban épen Társaságunk az, amely választott hivatásának teljes tudatában s az ebből folyó erkölcsi felelősség mélyeséges átérzésével, de egyúttal a mindenkori változások hatása alatt érlelődő ifjúság testi-lelki jelenségeinek tüzetes vizsgálata alapján, tehát a lehető legnagyobb előre látással igyekszik résztvenni a „sarjadék nép“, az ifjú nemzedék megmentésében.

Ime, ezek a meggondolások határozták meg Társaságunk működésének irányait az elmúlt két évben!

Tevékenységünk két főcsoportra tagolódott. Az első főcsoportbeli munkálatok azok, amelyek a gyermekek s az ifjúság körére vonatkoztak; a második főcsoportba pedig azok a mozgalmak és törekvések sorolandók, amelyek a gyermekek jövőjéért első sorban felelős szülők, úgyszintén a hivatásos nevelők és hatóságok körét érintették.

E két körben kifejtett tevékenységünk számára a feladatokat Elnökünk Óméltósága jelölte ki folyóiratunknak 1923-ban „*A tehetséges gyermek*“ s 1924-ben „*A pályaválasztás*“ cím alatt megjelent füzeteiben „*Időszervi feladatok*“ és „*A pályaválasztás kérdése s a Magyar Gyermektanulmányi Társaság*“ című bevezető közleményekben. Részletezte e feladatokat *Huszár Károly* Ónagyméltósága folyóiratunk 1923. évfolyamában közölt „*Magyar tehetségek megmentése*“ című felhívásában, továbbá ugyanezt tették folyóiratunk 1924. évfolyamában közölt értékes dolgozataikban többen is, megvilágítván a képességvizsgálat s a pályaválasztás kérdését minden vonatkozásában s rámutatván a módoszatokra is, amelyekkel e kérdés megoldása lehetséges.

A tehetségek kikutatása a magyar gyermekek és ifjúság soraiból, a képességvizsgálat módszereinek a kidolgozása az e vizsgálatok végzésére

is alkalmas lélektani laboratórium létesítése, a képességvizsgálat s a tehetségek megmentése ügyének országos megszervezését célzó mozgalom felszínre tartása voltak Társaságunk gondjai s az ezekért való fáradozásai teszik ki 1923. és 1924. évi munkásságának első főrésztét. Ide tartoznak még azok a munkálatok is, amelyeket Társaságunk így kibővült és felszínre került feladataihoz képest a megfelelő újjászervezése, újabb szakosztályokkal való gyarapítása s alapszabályainak módosítása alakjában végzett az utóbbi időben.

A tehetségek ügyének országos megszervezése tárgyában javaslatot terjesztett fel Társaságunk a kormányhoz s az ügy társadalmi megszervezése jelenleg *Huszár Károly* Öngyméltóságának a kezeiben van.

A tehetségek kipuhatólását s ilyenekként való jelentkezésük bizonyítékainak tanulmányozását és kiállítását egyelőre csupán csak Budapesten s a főváros támogatásával szándékozunk megrendezni.

A fővárosi lélektani laboratórium újjászervezése is ugyancsak folyamatban van s ennek a gyermektanulmány szolgálatába állítása, illetőleg Társaságunk céljaira való felhasználása is biztosítottnak mutatkozik.

Igy törekedett Társaságunk az elmúlt két évben arra, hogy biztosítsa a lehetőségét annak, hogy felderíthessük a most fejlődő gyermekek s ifjak testi-lelki állapotát, amint az a háborúk s ezek következményeinek hatása alatt kétségtelenül módosult. Megállapítani igyekezett Társaságunk azt, hogy milyen fajta és mekkora erőkészletekkel rendelkezik a magyar ifjúság az új körülményekhez való alkalmazkodás munkájának az elvégzéséhez s mennyire haladt már ebben az ifjúság; mi úton-módon és mennyire jutott ez a mai ifjúság a körülötte végbemenő nagy átalakulások tudatára, hogyan értékeli e változásokat s értékelésük alapján, hogyan reagál azokra s hogyan alakulnak ki lelkében a visszahatások, a jövőt illető tervek, célkitűzések és törekvések.

Társaságunk elmúlt kétévi munkásságának másik, nem csekélyebb jelentőségű része azt az élénk tevékenységet foglalja magában, amelyet Társaságunk azért fejtett ki, hogy a szülőknek és hivatásos nevelőknek minél nagyobb közösséget ellássa azokkal az ismeretekkel és ügyességekkel, amelyek nélkül egyáltalában nem siethet az ifjúság segítségére akkor, amidőn az az új életfeladatokhoz alkalmazkodni igyekszik.

Ezért megszervezte Társaságunk 1923-ban a *Szülők Iskoláját* Budapesten s ugyanilyenek szervezését kezdeményezte a Borsodvármegyei Népművelési Bizottsággal együtt *Miskolcon* is. Budapesten immár két Szülők Iskolája működik, az egyik a pesti, a másik *Domokos Lászlóné* vezetése alatt a budai oldalon.

Ez iskolákban az ifjúság tervszerű tanulmányozása, testi s lelki gondozása és nevelése köréből vett előadások és gyakorlati foglalkoztatások útján igyekszünk tájékoztatni a szülőket s nevelőket az ifjúság fejlődési mozzanatairól, föltételeiről, a fejlődésükben való megsegítésük módjairól és eszközeiről.

Társaságunkat e munkájában a legnagyobb készséggel támogatták a Budapesti Népművelési Bizottság s a székesfőváros Tanácsa. Az előbbi az előadók tiszteletdíjainak pótlására adott pénzüsszegekkel, az utóbbi a Pedagógiai Szeminárium helyiségeinek a Szülők Iskolája céljaira való

rendelkezésünkre bocsátásával. Ezért a szíves támogatásért Társaságunk hálás köszönettel adózik.

A Szülők Iskolájának 1923-ban 103, 1924-ben 108 fizető hallgatója volt a legkülönbözőbb társadalmi állású és foglalkozású szülők (nők és férfiak) köréből.

A Szülők Iskolájának hallgatói nem elégedtek meg azzal, hogy értékes ismereteket szerezhettek Társaságunk révén. Továbbra is együtt kívántak maradni, hogy Társaságunkat állandóan támogathassák törekvéseiben. Kérésükre Társaságunk 1924-ben megalakította a „Szülők Szövetségét” 54 rendes taggal. A Szülők Szövetsége Társaságunknak egyik legújabb, önálló szakosztályaként működik s tagjai egyúttal Társaságunknak is rendes tagjai.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaságnak ezidőszerint 4085 nyilvántartott tagja van. Ezek közé 1923-ban 43, 1924-ben 77 új tag vétetett fel.

Érzékeny veszteség is érte Társaságunkat az elmúlt évben. *Stanley Hall*, Amerika legkiválóbb gyermektanulmányozójának a halálával, akit Társaságunk elsőnek választott tiszteletbeli tagjául. Emlékét kegyelettel fogja őrizni Társaságunk!

Megemlítem végül még azt, hogy a külfölddel való régi kapcsolataink felújítása is kezdetét vette immár, sőt, hogy Finnország és Lengyelország gyermektanulmányozói maguk tiszteltek meg bennünket azzal, hogy felkérték Társaságunkat a velük való állandó érintkezésre s kiadványaink kölcsönös kicserélésére.

Tisztelt Közgyűlés! Sajnos, Társaságunk két legutóbbi évi tevékenységéről csak rövid és általános tájékoztatást nyújthattam, tisztelettel kérem, hogy ezt jóváhagyólag tudomásul venni méltóztassék.

Budapest, 1925. január 24.

Répay Dániel
főtítkár.

HÍREK.

Feléledt a régi formájában a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság régi folyóirata, *A Gyermek*. Mint ismeretes, 1923-ban és 1924-ben egy-egy összefoglaló füzetet pótoltuk a folyóirat hiányát, az egyiknek címe és tárgya volt: „*A tehetséges gyermek*“, a másiké „*A pályaválasztás*“. Nem történt hiába, mind a kettőnek nagy hatása volt a közönségre, az ügyek haladására, még ma is sok vásárlója van e füzeteknek. A Társaság súlyos anyagi helyzete enyhült annyira, hogy újra szárnyra bocsáthatjuk régi folyóiratunkat s küldhetjük a magyar közönségnek s az egész világnak. Fogadják olyan szeretettel olvasóink, mint amilyen szeretettel foglalkoztunk ennek összeállításával.

Tervünk, hogy lehetőleg még két számot jelentessünk meg ez évben, attól függ, hogy a Társaság tagjai közül hányan fizetik meg tagsági díjukat, a 60.000 koronát. Ha a törzskönyvileg bejegyzett 4090 tag közül csak 400-an küldik meg, akkor tervünk sikerül.

Most már nem kérünk „adományt“, hanem csupán a tagsági díjak pontos fizetését!

Az egyes füzetek könyvkereskedői ára 40.000 korona, az évi előfizetés díja 120.000 korona.

Dr. Imre Sándor egyetemi tanár lett. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Imre Sándor ny. vallás- és közoktatásügyi államtitkárt a szegedi (volt kolozsvári) egyetem pedagógiai tanszékére rendes tanárrá nevezte ki, a nagyhírű pedagógus *Schneller István* helyére. Ezzel a kinevezéssel minden tekintetben méltó egyén jutott az egyetemi katedrára. Gazdag irodalmi és jelentős kultúrpolitikai tevékenység előzte meg s készítette elő azt. Imre Sándor jelenleg a *szociális nevelés* legkiválóbb művelője Magyarországon. Ő a szociális nevelés problémáinak megoldásában egészen eredeti és nemzeti álláspontot képvisel. Bizonyos mértékben eklektikus, az egyéni és szociális nevelés ellentéteinek összeegyeztetésére törekszik. A szociális nevelést a magyar embert jellemző gyakorlati érzéssel, konkrét formájában, mint *nemzetnevelést*, vagyis a nemzeti nevelésre való alkalmazása szerint fogja fel. Ebben a minőségében egészen gyakorlati célt tűz ki fejtegetései számára. Valamint az egyént, úgy a nemzetet is *önismeretre*, a *felelősség érzésének* tudatára akarja vezérelni. Ezen gyakorlati-ethikai cél végett az összes nevelési tényezőket *egységes* működésbe akarja összeforrasztani és hatékonytá tenni. Széles látókörű s a viszonyokat elfogulatlanul vizsgáló pedagógus. Épen ezen elfogulatlanságánál, szociális pártatlanságánál fogva illették őt az *elfogultak* vádakkal, kiáltották ki felforgatónak s nemzeti szempontból megbízhatatlannak. A támadások a legsúlyosabb személyi hajszává fejlődtek, úgy hogy Imre Sándor kénytelen volt rágalmozóit törvény elé idézni, amely fényes elégtételt szolgáltatott neki. A nemzeti érzés szempontjából még soha méltatlanabban, igazságtalanabban nem vádoltak senkit. Főbb művei: *A nevelés sorsa és a szocializmus* (1904). *Gróf Széchenyi István nézetei a nevelésről* (1904).

Széchenyi és a magyar nevelés jövője. Nemzetnevelés. (A Magyar Társadalomtudományi Egyesület szabadiskolájában tartott előadások foglalata. 1912). *Vitágháború.* (Vezérfonal az iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára) című művét több kiváló szakíró segítségével szerkesztette. 1917. Brosurái közül figyelemre méltók: *Nemzeti önismeret* (1920). *A köznevelés belső egysége és a nemzeti egység* (1915).

Imre Sándor az eszmék terjesztésére hivatott egyén. Ép oly kitűnő előadó, mint író. Mindnyájunk legkedvesebb emlékei közé tartoznak a Szülők Iskolájában és a Társaság tudományos ismeretterjesztő ciklusán tartott előadásai, amelyek fényes elokvenciájáról, frázismentes, logikus gondolkodásáról tanuskodnak. A hallgatóság figyelmét képes teljes mértékben lekötöni s magával ragadni.

Dr. Imre Sándor 1877-ben született Hódmezővásárhelyen. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárt végezte. Heidelbergában és Lipcsében folytatta azokat. 1900-ben választották meg a kolozsvári ref. gimnázium tanárának. 1908 szeptember havában a budapesti polg. isk. tanárképző főiskolában a pedagógia és filozófia tanárává nevezték ki. 1904-ben a kolozsvári, 1912-ben a budapesti tudományegyetemen habilitálták magántanárrá. 1913—18-ig szerkesztette a Magyar Paedagógiát, a M. Paed. Társ. Közlönyét, 1916-ban a polg. isk. tanárképző igazgatója lett. 1918-ban, a köztársaság idején annak bukásáig a vallás- és közoktatásügyi minisztérium államtitkári hivatalát töltötte be. A kommun bukása után Friedrich miniszterelnök őt kérte fel helyettes vallás- és közoktatásügyi miniszternek. A kormány végleges szervezések újra államtitkárává lett e minisztériumnak. 1923 őszén hosszabb időre szabadságot lát. Azonban csakhamar a legkedveltebb, legnépszerűbb alakja lett pedagógiai közéletünknek. 1925 februárban nevezték ki egyetemi tanárrá. 1923 márciusban a M. Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság társelnökéül s az 1924. év december havában a társaság Szülők Könyvtára című vállalat szerkesztőjévé, a budai ref. egyház pedig (1923-ban) főgondnokául választotta. Üdvözljük őt a neki leginkább megfelelő munkakörben.

Tanácsadó órák. Már két szülői értekezleten merült fel az a kívánság, hogy szülők számára orvosi és pedagógiai tanácsadó órákat szervezzünk. Ezzel a kérdéssel foglalkozik e számban egyik munkatársunk is. A Szülők Szövetségének intéző-bizottsága az április 6-iki ülésén foglalkozott e kérdéssel s a következő határozatokat hozta: 1. A Szülők Szövetsége szükségét látja annak, hogy a magán *tanácsadó órák* megszervezésével és életbeléptetésével is támogassa a szülőket gyermeknevelésük nehézségeinek megoldásában. 2. A tanácsadások legyenek *orvosi, pedagógiai és szociális* jellegűek. A szociális természetű tanácsokon értendő az, hogy megbízottunk, ha annak szüksége fölmerül, meglátogatja az ügyfelet és támogatja őt gyermeke nevelésében s a kért adatok beszolgáltatásában. 3. A tanácsadások központilag szervezendők meg, oly módon, hogy minden szülő közvetlenül vagy írásbelileg az elnökségnél jelentkezik (Nagy László, VIII., Üllői-út 16/B), ahol aztán valamelyik megválasztott tanácsadóhoz utasítják. 4. Elvileg csak azok részesülnek tanácsadásban, akik tagjai a Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társ-

saságnak s a Szülők Szövetségének, ez elvtől azonban kivételesen el lehet térni (munkásoknál, szegénysorsú tisztviselőknél, nyugdíjasoknál, szabad foglalkozásúaknál). 5. Magáért a szakértő tanácsért *mérsékelt díj fizetendő*, amely a fenti esetekben szintén elengedhető. 6. Orvosi tanácsadóul megválasztották (egyelőre) *dr. Szondi Lipót* ideg- és gyermekorvost, pedagógiai tanácsadók: *dr. Nógrádi László* és *Bors Jolán*, mindketten pedagógusok és gyógypedagógusok, szociális tanácsadó: *dr. Havas Miksáné*. A szervezet és az ügymenet részletes kidolgozásával a tanácsadókból álló testületet bízták meg.

Szakosztályok megalakulása. A Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság március 27-én igazgatótanácsi ülést tartott, amelyen *dr. Kenéz Béla* elnök helyett, aki nemzetgyűlési elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg, *Nagy László* ügyvezető elnök elnökölt. Ez volt a közgyűlés óta az első ülése az igazgatótanácsnak. Elnök üdvözölte a szépszámmal megjelent tagokat, ezután jelentést tett a szakosztályok alakításáról:

I. *Az általános gyakorlati lélektani osztály* megalakítását előmozdította az ú. n. „lélektani értekezletek” csatlakozása. Nyen néven már két év óta tartanak jeles pszichológusok szabad értekezleteket, amelyeken a tagok a lélektan legújabb problémáiról referálnak s vitatkoznak. Ez értekezletek tagjai kijelentették, hogy hajlandók s általános gyakorlati lélektani osztály megalakításában „lélektani szeminárium” néven résztvenni. Elnök indítványozza a javaslat elfogadását. *Dr. Mester János* a polgáriskolai tanárképző-intézet filozófiai professzora helyesli az erőik ily módon való egyesítését, azonban azt kívánja, hogy ezen osztályunk vezetésére valamelyik jeles pszichológusunkat kérjük fel. *Molnár Oszkár* elvi okokból nem helyesli ez osztály megalakítását. *Répay Dánielnek* a név ellen volt kifogása. Végre az igazgató-tanács szavazattöbbséggel elfogadta az elnöki előterjesztést s az ügyvezetéssel *Hrabovszkyné dr. Révész Margitot* bízták meg, titkársjai lettek: *dr. Hermanné Zimmer Alíz* orvos és *dr. Schmidt Ferenc* tanár. A szakosztály elnöki állásának betöltésére vonatkozólag elfogadták *dr. Mester János* indítványát s megbízták az elnökséget a szakosztály tagjai véleményének és közakarátának nyilvánítása után, szakosztályi elnök felkérésére.

II. *Orvoslélektani és orvopedagógiai szakosztály* elnöke: *dr. Ranschburg Pál* egyetemi tanár, kormányfőtanácsos.

III. *A pedagógiai-pszichológiai szakosztály* vezetésével addig, amíg az új elnökkel való tárgyalások be nem fejeződnek, megbízták *Nagy László* ügyvezető elnököt. Társelnök: *Domokosné Löllbach Emma*, az Új Iskola igazgatója.

IV. *Pályaválasztási osztály*. Elnöke: *Andor Endre* min. tanácsos, az Orsz. Munkaközvetítő Hivatal igazgatója. Titkárja: *Bálint Antal* pszichotechnikus.

V. *Gyermekvédelmi és kriminál-pszichológiai osztály* elnökére vonatkozó tárgyalások most folynak.

VI. *Tehetségvédelmi és vizsgálati osztály* elnöke: *dr. Ozorai Frigyes* főigazgató, a Pedagógiai Szeminárium igazgatója.

VII. *Szülők Szövetsége* a következőképen alakította meg a saját tisztikarát: Elnökké választotta *Nagy László* ügyvezető elnököt, aki azonban csak addig hajlandó az elnöki állást betölteni, míg azt véglegesen megoldani nem sikerül. Elnökei: *Novágh Gyula*, a Budapesti Népművelési Bizottság titkára, *Eszenyi Józsefné*, földbirtokos neje, *Pármiczkyne Szederkényi Anna* író, *Radványiné Ruttkay Emma* író, *Rózsavölgyi Mórné* író; ez utóbbi háromra nézve az igazgatótanács a választását a Szülők Szövetsége intézőbizottságának határozatáig függőben tartja. Titkár: *Juricskay Artúr* könyvkötő, jegyzők: *Latkóczyné Osváth Piroška*, *Rózsavölgyi Magdolna*, *Tóth Aladárné*. Mivel a Szülők Szövetségének intézőbizottsága az április 6-án tartott ülésén adoptálta a választásokat, az igazgatótanács választásai *végérvényesekké váltak*.

A fővárosi lélektani laboratórium újjászervezése és életbe léptetése. Bevezető cikkünkben megemlékeztünk Budapest székesfőváros tanácsának nagyfontosságú határozatáról, amellyel a fővárosi Pedagógiai Szemináriumban levő lélektani laboratóriumot újjászervezte. E helyen ismertetjük kivonatban a tanácsi végzést és intézkedéseket.

A tanács a közoktatásügyi ügyosztály előterjesztésére a Pedagógiai Szemináriumban levő pedagógiai lélektani laboratórium szervezetét és munkakörét a következőképp állapította meg:

A lélektani laboratóriumnak lesz I. *Elméleti lélektani szakosztálya*, amelynek feladata lesz a kísérleti lélektan tudományos művelése és a pedagógusok bevezetése az általános lélektani kísérletezésbe. Ez osztályt *dr. Révész Emil* főreáliskolai tanár fogja vezetni.

II. *A pedagógiai lélektani szakosztály* feladata lesz a pedagógiai pszichológia tudományos művelése, a tanulók megvizsgálása a pályaválasztási tanácsadás céljából, a normális tanulók tehetségi fokának megállapítása, a gyenge tanulók és a rossz magaviseletű és erkölcsileg kifogásolt tanulók kísérleti megvizsgálása és megfigyelése, az iskolai megfigyelő-lapok szerkesztése és a megfigyelés módszerének megállapítása. Ezen osztály vezetésével a tanács *Nagy László* ny. tanítóképző-intézeti felügyelőt, a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság ügyvezetőjét bízta meg.

III. *A gyógypedagógiai lélektani osztály* feladata a kisegítő-iskolai osztályok számára kijelölt tanulók szellemi képességének kísérleti megállapítása. A tanács ezen osztály vezetésével *dr. Bárczy Gusztáv* iskolaorvost bízta meg.

IV. *A pszichotechnikai osztály* feladata lesz a társadalmi munkaorganizáció produktívitásának fokozása céljából nélkülözhetetlen pszichotechnikai képességvizsgálat tudományának elméleti művelése és gyakorlati alkalmazása. Ide tartoznak: a mérési módszerek fejlesztése, új módszerek kidolgozása, a munkaeszközök és munkagépek, a társadalmi munkaszervezetek tanulmányozása, munkások munkaképességének vizsgálata és kiválasztása, képességvizsgálat a pályaválasztási tanácsadás szempontjából, a munkaeszközök és munkagépek megvizsgálása. A tanács ez osztály működését egyelőre nem tette kötelezővé a laboratóriumra nézve, ezért ennek vezetőjét, *Bálint Antal* pszichotechnikust, nemkülönben *dr. Kempelen Attila* tanárt, mint csupán munkatársakat osztotta be a lélektani laboratóriumba.

Megemlíti még a tanácsi rendelet, hogy a laboratórium célja még a *kiképzés és a továbbképzés* vezetése is, úgy mint a pedagógusok kiképzése

és továbbképzése a pedagógiai pszichológiában, az általános lélektani kísérletezésben, pályaválasztási tanácsadók és pszichotechnikusok kiképzése, bírák, ügyészek, orvosok, gyámok, gyermekvédelmi alkalmazottak kiképzése.

Az egész laboratóriumot vezeti *dr. Ozorai Frigyes* főigazgató, a Pedagógiai Szeminárium igazgatója.

E rendelet kiegészítéséül megemlítjük még, hogy a Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumát *dr. Weszely Ödön* egyetemi tanár, a Pedagógiai Szeminárium akkori igazgatója, alapította 1912-ben, *Bárczy István* akkori polgármester támogatásával. Első vezetője volt *dr. Révész Géza* egyetemi tanár 1919-ig, amikor a laboratórium vezetésétől megvált. Nevezetes tudományos búvárlatai a laboratóriumban készültek.

A tehetséges gyermekek és ifjak II. munkakiállítása. A múlt (1924.) év december havában tartott ülésen az igazgatótanács arról tanácskozott, hogy a tehetséges gyermekek és ifjak II. országos munkakiállítása megtartassék-e vagy tekintettel a közoktatásügyi kormány szomorú anyagi viszonyaira, bizonytalan időre elhalasztassék. Hosszú vita után az igazgatótanács *dr. Kenéz Béla* elnök és *dr. Ozorai Frigyes* igazgatótanácsi tagok indítványára úgy határozott, hogy a kiállítást még az 1925. év folyamán megrendezi, de nem országosan, hanem a fővárosi iskolákra és lakosságra kiterjedőleg, a fővárosi tanács anyagi és erkölcsi támogatásával. Ezen határozatnál fogva a Társaság memorandumot nyújtott be a főváros tanácsához a kiállítás érdekében. Erre a fölterjesztésre a tanács a következő határozatot hozta és közölte a Társaság elnökségével (1925. március 21.):

„A tanács a közoktatási ügyosztály előterjesztése alapján elhatározza, hogy a tehetséges gyermekek és ifjak II. munkakiállítását, amelyet a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság Budapesten az 1925. évi szeptember havában rendez, a hozzá fűződő kulturális érdekére való tekintettel a maga részéről támogatni fogja. Ennek megfelelően a tanács: a) a kiállítás céljaira a Pedagógiai Szeminárium megfelelő számú termékét díjmentesen rendelkezésre bocsátja; b) a rendező-bizottságban való képviselőjével *dr. Ozorai Frigyes* főigazgatót, a Pedagógiai Szeminárium vezetőjét, megbízza; c) a közoktatásügyi ügyosztályt fölhívja, hogy a bizottságnak az anyaggyűjtésben való támogatására szükséges intézkedéseket a községi iskolákra vonatkozólag saját hatáskörében tegye meg és végül d) a kiállítás költségeihez megfelelő hozzájárulás engedélyezése iránt a törvényhatósági bizottság közgyűléséhez egyidejűleg előterjesztést tesz“.

Az igazgatótanács hálás köszönettel vette a határozatot. Elnök utalt az előrehaladott időre és figyelmeztetett arra, hogy a kiállítással kapcsolatosan *kongresszus is lesz a tehetséges ifjak ügyében*. Kérdés, vállalja-e az igazgatótanács a fővárosi tanács határozatának végrehajtását. Az igazgatótanács a szakértők egyhangú véleményének meghallgatása után úgy döntött, hogy a kiállítást és a vele kapcsolatos kongresszust a folyó 1925. év szeptember havában megrendezi. A kiállítás rendezésének vezetésével *dr. Ozorai Frigyes* főigazgatót, a kongresszus előkészítésének intézésével pedig *Nagy László* ügyvezető elnököt bízta meg s a kiállítás ügyeinek igazgatására *Pinkert*

Zsigmond ny. tanítóképző-intézeti igazgatót kérte fel, akik azonnal kijelentették, hogy örömmel tesznek eleget a megbízatásnak. Az igazgatótanács megbízta a nevezetteket, hogy 6—7 tagú végrehajtó-bizottságot alakítsanak a szükséges teendők elvégzésére. A végrehajtó-bizottság a titkári teendők végzésére *Hollós Géza* urat, ny. bányatársulati intézőt s a kongresszusi ügyekben dr. *Uzek Valdemár* tanárt kérte fel. A tehetséges gyermekek vizsgálatát *Bálint Antal* pszichotechnikus fogja végezni.

A szülők tekintélye. A Szülők Szövetsége április 2-án nyilvános szülői értekezletet tartott, amelyen nagyszámú közönség jelenlétében dr. *Nógrády László* értekezett a szülők tekintélyéről. A kérdés széles alapon, társadalmi, ethikai és pedagógiai szempontból taglalta. Az előadást élénk vita követte.

Mesedélután. A március 19-én tartott szülői nyilvános értekezlet *Radváyné Ruttkay Emma* előadó indítványára elhatározta a Szülők Szövetségének fölkérését arra, hogy mesedélutánt rendezzen a szülők és gyermekeik részére. Ennek célja lesz oly mesék bemutatása, amelyek a gyermek fantáziáját foglalkoztatják ugyan erkölcsi és mulattató irányban, de szorosabb kapcsolatot tartanak fenn az étellel, mint a „mesevilág” meséi. A Szülők Szövetsége ez indítványt elfogadta (április 6.).

A mesék 5—9 éves gyermekek részére fognak szólani. A bemutatásnak szülői iskolai jellege lesz. Minden felnőtt 10.000 koronát fizet s két gyermeket hozhat magával. A felülfizetéseket közlönyünkben fogjuk nyugtázní s a „szülői mozgalom” költségeinek fedezésére fogjuk fordítani.

A bemutatás a fővárosi Pedagógiai Szeminárium tornatermében lesz április 24-én, pénteken d. u. 5 óraker (VIII., Mária Terézia tér 8.). Mesélni fognak: *Stelly Gizella*, *Nógrády László*, *Nagy László*, *T. Horváth Margit*, *Holló Klári*, zenei tréfát fog előadni *Ságody Otmár*, a mesedélutánt bevezeti és vezeti *Radváyné Ruttkay Emma*; lesznek zenekari számok is.

A Szülők Nemzeti Nevelésügyi Szövetsége (Parents National Educational Union.) Londonban 1888-ban létesült. A tagsági díj mindkét szülő után 15 schilling, 6 penny. Havi folyóirata a *Parents Review* (Szülők Szemléje). Belépéskor a szülők szabadjegyet kapnak az értekezletekre és előadásokra, amelyeket a hivatalos lap hirdet. Bizonyos ügyekben együtt működhetnek a szülők a tanítókkal, résztvehetnek a természetrajzi kirándulásokon. Zenei előadásokat rendeznek. Könyvtáruk van a központban, amelyet felhasználhatnak a tagok. A Szülők Iskoláját külön díjért látogathatják a tagok és minden érdeklődő felnőtt egyén. Minden kérdezősködéésre a főtítkárság ad választ. Mrs. *Franklin*. 26. Victoria Street. London. S. W. 1.

H-né.

Nemzetközi kongresszus a gyermekért. 1925. augusztus 24—28-ig tartják Genfben a Szövetségtanács védnöksége alatt az első nemzetközi kongresszust a gyermekért. Nemzetközi problémák megoldását fogják elsősorban keresni. A program, amely még nem végleges, a következő:

I. Higiénia és orvostudomány. 1. Különböző országok mit tettek a gyermekhalandóság csökkentésére: szülés előtt és a gyermek életének

első évében? 2. Észszerű táplálkozás csecsemőknél, 6 éven aluliaké és az iskolásgyermekké. 3. Fényterápia és az iskolai higiénia. 4. Összehasonlító statisztika a gyermekhalandóságról a terhesség alatt, szülés után és a gyermek életének első évében.

II. Népjóléti és közigazgatási intézkedések. 1. A leányanya és gyermekének védelme. 2. Szegénysorsú árvák segélyezése. 3. A gyermek védelme az átmeneti időkben: az iskola elhagyásától a kereső pályára való belépésig. 4. Az idegenhonos gyermek védelme: állandó lakhelyén. 5. A kivándorló gyermek védelme: utazás alatt.

III. Nevelő és propaganda munka. 1. A közvélemény helyes irányban való befolyásolása a gyermekvédelem ügyeiben. 2. A gyermekvédelemhez szükséges pénzek megszerzésének legeredményesebb módszere. 3. A gyermek békére való nevelése. 4. Nevelésre alkalmas egyének nemzetközi kiképzése.

Pedagógiai világtalálkozó a nemzetközi béke érdekében.

A nevelésügyi egyesületek világszövetsége a folyó 1925. évben, Edinburgban nemzetközi kongresszust hirdet, amely július 20—28-ig fog tartani. A kongresszus célja: *a nemzetközi béke az iskolák útján*. A kongresszus eszméjét dr. Masaryk, a Csehszlovák köztársaság elnöke vetette fel. Az első nemzetközi kongresszust 1923-ban San-Franciscóban tartották. Az edinburgi tehát a második lesz.

A kongresszus óriási arányúnak ígérkezik. Skóciában közel száztagú bizottságot alakítottak a kongresszus előkészítésére a kormány, a városi és iskolai hatóságok, az egyetemek és más iskolák főbb képviselőiből. Fölszólították a világ főbb egyesületeit, egyetemeit s más nevelésügyi szervezeteit a kongresszuson való részvételre, köztük a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságot is. A rendezőbizottság reméli, hogy a világ minden részéből fognak összegyűlni a kongresszusra, amelynek az összehívók és rendezők hite szerint „határtalan fontossága lesz” s kiszámíthatatlan hatása lesz a világ összes iskoláiban folyó oktatás szellemére. Föltétlenül kívánatos, hogy a magyar delegátusok egységesen lépjenek fel a kongresszuson.

Mert a kongresszus előreláthatólag igen nagy jelentőségű lesz, ideiktatjuk a sanfranciskói 1923. évi kongresszus néhány ügyét és határozatát.

Nemzetközi együttműködés. Érintkezés a nemzetek között. Nemzetközi eszmények. Nevelésügyi attasék kinevezése a követségekhez. Harc az analfabetizmus ellen. Nemzetközi béke napja az iskolákban. Nevelésügyi egyesületek világszövetsége a nemzetközi béke és egyéb határozatok érdekében.

Az edinburgi kongresszuson (1925 július) az egyes szakosztályokban tárgyalni szándékoznak: a kiseddévők, az elemi iskolák, középfokú iskolák ügyeit, a tanítóképzést (a nemzetközi béke szempontjából), egyetemeket (ugyanezen szempontból), az egészségre való nevelést, a felnőttek oktatását, az analfabetizmust, a jellemnevelést.

A kongresszus ügyében felvilágosításokat nyújt a titkár (George C. Pringle, 47 Moray Place Edinburgh).

Kísérleti lélektani kongresszus Münchenben. A Német Kísérleti Lélektani Társaság 1925 április 21—24-ig Münchenben tartja 9. kongresszusát, amely mint általában szokott lenni, nemzetközi jellegű lesz. A kongresszus, úgy látszik, a kísérleti lélektan hatalmas fejlődéséről fog tanuskodni. 72 előadást vettek fel a kongresszus tárgysorozatába, amelyek a kísérleti lélektan mindenik ágát képviselik. A kitűzött előadások nagy számánál fogva a kongresszus hagyományos három napját megtoldották egy nappal. Megemlítjük a következő közérdekűbb előadásokat:

Bühler K.: Az ember ösztönei (referátum). *Gelb A.*: A téri észrevételek pathológiai zavarainak lélektani fontossága (referátum). *Volkmann H.*: Előhaladás a kísérleti lélektan terén (referátum). *Stern V.*: A pszichológia mint a lélektan bevezető tudománya. *Sommer R.*: Az orvosok lélektani oktatása. *Klemm O.*: Az emlékezet értelmes és mechanikus elősegítése. *Peters V.*: Lélektani vizsgálatok az iskolai tudomány megtartásáról. *Mörs M.*: A bánat lélektana. *Groszert F.*: Az érzelmelméletek bírálata. *Weismann K.*: Az önbecsület és zavarai. *Fischer A.*: A kifejezés fogalma. *Króh O.*: Élmény és kifejezés. *Króh O.*: Esztétikai élményekről. *Busemann A.*: A lírai produktivitás időszakos változása. *Wicke R.*: A dur és a moll ellentétességének vizsgálata. *Peters V.*: A személyiség megállapítása a leírások alapján. *Erismann Th.*: A tömeg lélektana és egyéni lélektani alapjai. *Giese E.*: A jellem elektrodiagnosztikája. *Giese E.*: A kulturális öntudat egyöntetűsége. *Jaensch E. R.*: Az emberi típusok pszichofiziológiája és karakterológiája. *Lehmann H.*: Társadalomtanra alkalmazott néplelektan. *Pfungst O.*: Egy egyedül fölnevekedett, most négyéves majom lélektana (filmfelvételek). *Wasmann P. E.*: A szubstitúciók fontossága az állatlélektanban. *Jaederholm G. A.*: A pszichotechnikai kutatások módszerei. *Erismann T.*: A mezőgazdaság pszichotechnikája. *Schultze R. V.*: A sportlélektan problémái, módszerei és eredményei. *Marbe K.*: A szerencsétlenség és baleset lélektana.

Gyermektanulmányi előadások. *Peters V.*: A gyermekek bőrérzetének küszöbértéke. *Nolte R.*: Iskolásgyermek szabad meseprodukcója, lélektani elemzése és pedagógiai értékelése. *Valentiner T.*: Tízéves gyermekek illusztrációinak vizsgálata. *Boehner M.*: A gyermekek dallami tehetsége.

A kongresszus programjában feltűnően sok magyar ember szerepel. *Bujás R.*: Az érzetfolyamatok elméletéről. *Bujás R.*: A kontrasztérzetekről. *Juhász A.*: A szagérzeteknek egy új sajátosságáról. *Katona G.*: A szimultán és szukcesszív észrevétel. *Révész G.*: Kísérletek a majmok elvonó képességéről.

A kongresszusban való részvételre, illetőleg felvételre szóló jelentkezések a Gyógypedagógiai Társaság irodájához (München, iskola a Klenze-strassén) vagy *Mann Oszkár* úrhoz intézendők (Ohlmüller-Str. 5. IV.)

Übersicht der Jahrgänge XVI—XVII.

XVI. Jahrg.: 1922/23.

Zeichenausstellung hochbegabter Kinder im Jahre 1922 in Budapest. Die Ungarische Gesellschaft für Kinderforschung veranstaltete im Herbst 1922 die *I. Arbeitsausstellung begabter Kinder und Jünglinge*, bei welcher Gelegenheit bloß Kinderzeichnungen vorgelegt wurden. Die Ausstellung wurde in vier Gruppen verteilt: 1. die jugendlichen Zeichnungen von Künstlern; 2. die Zeichnungen begabter Schüler; 3. die Zeichnungen einzelner begabter Kinder; 4. die Vorführung der Entfaltung der Kinderzeichnungen. In der Abteilung der Künstler waren 37 Künstler mit 373 Jugendzeichnungen und -Gemälden, sowie 7 Skizzenbüchern vertreten. Für die Schülergruppe liefen von 143 Schulen 4842 Zeichnungen begabter Schüler ein, wovon 549 Zeichnungen zur Ausstellung gelangten. Von einzelnen begabten Kindern gingen 5000 Zeichnungen zu von ungefähr 200 Jugendlichen, wovon 800 Zeichnungen von 56 Knaben und 43 Mädchen ausgestellt wurden.

Die Gesellschaft für Kinderforschung veröffentlichte über die Ausstellung einen Fachbericht unter dem Titel „*Das begabte Kind*“, worin folgende Aufsätze enthalten sind:

Vorsitzender Dr. Béla Kenéz: *Unsere zeitgemäßen Aufgaben.*

Ministerpräsident a. D. Karl Huszár: *Die Rettung ungarischer Talente.*

Franz Rajniss: *In welcher Umgebung leben die ungarischen Begabten?*

Ladislaus Nagy: *Die Entwicklung der kindlichen Zeichenfähigkeit.*

Leopold Ács: *Jugendzeichnungen von Künstlern.*

Desider Gáspár: *Die Zeichnungen der Schüler.*

Ladislaus Nagy: *Beiträge zur Entwicklungslehre der Begabungen.*

Helene Czitronyi-Bikfalvy: *Zeichnungen der begabten Kinder.*

XVII. Jahrg.: 1923/24.

Dieser Jahrgang befaßt sich ausschließlich mit der *Frage der Berufswahl*. Das Heft ist betitelt: „*Die Berufswahl*“. Folgende Mitteilungen sind darin enthalten:

Vorsitzender Dr. Béla Kenéz: *Die Frage der Berufswahl und die Ungarische Gesellschaft für Kinderforschung.*

Privatdozent Dr. Emanuel Somogyi: *Die Raterteilung bei der Berufswahl vom Gesichtspunkt der Verwaltung und Sozialpolitik.*

Oberarzt Dr. Edmund Tuszkai: *Die soziahygienische Bedeutung der Berufswahl-Prüfungen.*

Prof. Franz Rajniss: *Einbürgerung einer Beratungsstelle für die Berufswahl.*

Psychotechniker Anton Bálint: *Die Fähigkeitsprüfung im Dienste der Beratungs-Berufswahl.*

Ladislauſ Nagy: *Berufswahl der Schüler.*

Nervenarzt Dr. Ladislauſ Focher: *Berufswahl-Beratung und Sanitätswesen.*

Nachrichten.

13. und 14. Hauptversammlung der Ungarischen Gesellschaft für Kinderforschung. Die Gesellschaft hielt am 27. Januar 1923 ihre 13. Hauptversammlung, wo an Stelle des im August 1919 verstorbenen Grafen *Alexander Teleki*, Universitätsprofessor Dr. *Béla Kenéz*, Mitglied der Nationalversammlung und bekannter Statistiker zum Vorsitzenden der Gesellschaft gewählt wurde.

Am 24. Januar 1925 hielt die Gesellschaft ihre 14. Hauptversammlung. Zum Vorsitzenden wurden Dr. *Béla Kenéz*, zum stellvertretenden Vorsitzenden Professor, Seminardirektor *Ladislauſ Nagy* wiedergewählt. Gleichzeitig wählte die Gesellschaft folgende Mitobmänner: Universitätsprofessor Dr. *Alexander Imre*, Universitätsprofessor und Obmann des Vereins für höheren Unterricht Dr. *Wilhelm Tauffer* und Hotelbesitzer *Friedrich Glück*. Hauptschriftführer wurde Professor *Daniel Répay*, Schriftführer wurden Psychotechniker *Anton Bálint* und Lehrerin *Jokante Bors*. Leiter des pädagogischen Museums wurde *Karl Ballai*. Vorsitzende der Fachabteilungen wurden: Dr. *Paul Ranschburg*, Dr. *Friedrich Ozorai*, *Robert Nadler*, *Aurel Kern*, Frau *Helene Sebestyén*, Frau *Emma Domokos*. Redakteur wurde *Ladislauſ Nagy*, Mitarbeiter für den deutschen Teil Dr. *Gottlieb Karl Szidon* und für den englischen *Elisabet Wärmer*.

Umänderung des Namens und Wirkungskreises der Ungarischen Gesellschaft für Kinderforschung. Nachdem das Arbeitsfeld der Gesellschaft sich in letzterer Zeit durch Heranziehung neuer Gebiete weitaus verbreitete, deckte nun ihr Name keinesfalls mehr den ausgedehnten Wirkungskreis. Deshalb beschloß die im Jänner laufendes Jahres stattgehabte Hauptversammlung ihren Namen auf: „*Ungarische Gesellschaft für Kinderforschung und praktische Psychologie*“ zu modifizieren. Die Fachabteilungen der Gesellschaft wurden: 1. *Abteilung für allgemeine praktische Psychologie*. 2. *Abteilung für ärztliche Psychologie und Pädagogik*. 3. *Pädagogisch-psychologische Abteilung*. 4. *Abteilung für Berufswahl, Arbeitswissenschaft und Arbeitsstatistik*. 5. *Abteilung für Schutz und Prüfung der Begabungen*. 6. *Abteilung für Kinderschutz und Kriminalpsychologie*. 7. *Elternvereinigungen*.

Schule der Eltern. Im Herbst 1923 errichtete die Gesellschaft für Kinderforschung und praktische Psychologie mittels materieller und sittlicher Unterstützung der Budapester Volkskulturellen Kommission behufs pädagogischer Ausbildung die *Schule der Eltern*, wo für dieselben kinderpsychologische, pädagogische, ärztliche und pädomedizinische Vorträge gehalten werden. Praktische Kurse sind für Säuglingspflege und Beschäftigung der Kleinkinder. Im I. Halbjahr inskribierten sich 103 Hörer, im II. 108, im III. 66 und zuletzt 190, was für eine Kraftvolle Entwicklung der Institution spricht.

Elternvereinigung. Die Teilnehmer der Elternschule gründeten im Mai 1924 die Vereinigung der Eltern. Diese ist eine Fachabteilung

der Gesellschaft für Kinderforschung und praktische Psychologie, und die Teilnehmer der Vereinigung sind gleichzeitig Mitglieder der Gesellschaft. Die Elternvereinigung erledigt unmittelbar die Angelegenheiten der Schule der Eltern.

Öffentliche Elternkonferenzen. Die Elternvereinigung organisierte heuer für die Eltern unentgeltliche öffentliche Zusammenkünfte, wo praktische Fragen der Familienerziehung besprochen werden. In diesem Jahre wurden bis jetzt vier Konferenzen gehalten.

Pädagogisch-psychologisches Laboratorium. Der Magistrat Budapests beschloß, daß das seinerzeit durch Professor *Geza Révész* geleitete psychologische Laboratorium im hauptstädtischen Seminar wieder ins Leben zu rufen. Die Abteilungen desselben werden sein: 1. Allgemeine psychologische Abteilung. 2. Pädagogisch-psychologische Abteilung. 3. Heilpädagogische Abteilung. 4. Psychotechnische Abteilung. Als Sektionschefs wurden ernannt: *Ladislav Nagy* (pädagogische Psychologie), dr. *E. Révész* (allgemeine Psychologie), dr. *A. Bárczy* (medizinische Pädagogie), Assistenten: *Anton Bálint* (pädagogische Psychologie), dr. *Attila Kempelen* (mediz. Psych.)

P 404/953

Die Teilnehmer der Elternvereinigung sind gleichzeitig Mitglieder der Gesellschaft für Kinderforschung und praktische Psychologie, und die Teilnehmer der Vereinigung sind gleichzeitig Mitglieder der Gesellschaft. Die Elternvereinigung erledigt unmittelbar die Angelegenheiten der Schule der Eltern.

A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

állítja elő „A Gyermek“ című folyóiratot.

Készít könyvet, illusztrált katalógust, plakátot, műsoros meghívót, oklevelet és mindenféle üzleti és hivatalos nyomtatványt.

K Ö N Y V O S Z T Á L Y A

szállít bárhol hirdetett bel- vagy külföldi kiadónál megjelent és kapható könyvet, folyóiratot, zeneművet, utánvét vagy a pénz előzetes beküldése mellett. Tanácsot, felvilágosítást ad minden könyvészeti kérdésben legelőkelőbb nevű bibliografusokkal való közvetlen összeköttetése folytán.

Vállalja egyesületi és magánkönyvtárak összeállítását.

Legelőkelőbb készít könyvtári vagy művészi könyvkötéseket. Vidéki megrendeléseket megbízhatóan és gyorsan bonyolít le.

A Jókai-centenárium alkalmával ajánlja a következő műveket:

JÓKAI-EMLEKKÖNYV

Rákosi Jenő előszavával, szerkesztette: Kőrösi Henrik. A főbb cikkek írói: Gaál Mózes, Gárdonyi Albert, Gyulai Ágost, Herczeg Ferenc, Móra István, Pintér Jenő, Révai Mór János, Sziklai János, Sikabonyi Antal, Tábori Kornél, Zsigmond Ferenc. Az ünnepélyeken előadható alkalmas beszéd, színdarab, vers és zeneszámok szerzői: Havas István, Kőrösi Henrik, Mikszáth Kálmán, Sas Ede és Jókai Mór, Liszt Ferenc. A gazdagon illusztrált kötet ára portóval **40.000 K.**

Mikszáth Kálmán:

JÓKAI MÓR ÉLETE ÉS KORA.

E békebeli kiállítású kétkötetes mű élvezetes korrajz, melynek középpontjában áll Jókai, az ember, az író, a politikus. Intimitások, jóízű adomák, találós mondások Mikszáth megszokott bájos humorával megírva, mindvégig szórakoztató olvasmányt nyújtanak, de gazdag anyaggal szolgálnak a Jókai-ünnepségek műsorához is. — Ára portóval együtt 89.000 korona.

A centenáriumi 50 kötetes Jókai-kiadás.

Jókai régen kifogyott legszebb 50 regénye kerül a közönség elé, izléses piros-vászon diszkötésben. Megjelenik 10 kötetes sorozatonként. Az első sorozat már kapható: Erdély aranykora. — Török világ Magyarországon. I—II. — Egy magyar nábob. I—II. — Szerelem bolondjai. — Fekete gyémántok. I—II. — És mégis mozog a föld I—II. — Az első sorozat ára 900.000 korona. Portó 15.000 korona. — A következő sorozatok háromhónaponként jelennek meg.

Ajánlhatók még:

Zsigmond F.:	Jókai. Ára portóval együtt	109.000 K
„	Jókai élete és művei portóval	13.000 „
Szabó László:	Jókai élete és művei	32.000 „

Megkeresések és rendelések a következő címre küldendők:

BUDAPEST VIII, MÚZEUM-KÖRÚT 6. SZ., GÓLYAVÁR.

Telefon: József 156—84, 156—85.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság kiadásában megjelent művek jegyzéke.

- A gyermeknevelés kis kátéja. Irta 16 szakíró Alapár füzve 2 kor.
- Ballai Károly*: A gyermektanulmányozás módszerei, különös tekintettel a kisdedkorra. A lényegesen bővített második kiadása (Elfogyott.)
A Gyermektanulmányi Múzeum gyűjteményeinek leírása. Magyarul és franciául képekkel Alapár füzve 1 K
Tíz év a magyar gyermektanulmányi irodalomból. Alapár füzve 3 K
- Ballai Károly (és Répay Dániel)*: Az első magyar gyermektanulmányi kongresszus naplója és a vele kapcsolatos kiállítás leírása. Alapár füzve 2 K
- Binet Alfréd*: Az iskolásgyermek lélektana. Franciából fordította: Dienes Valéria dr. Alapár füzve 5 K
- Éltes Mátyás*: Rövid útmutató a Binet-Simon-féle intelligencia-vizsgálatokhoz Alapár füzve 1 K
- Grósz Gyula*: Gyermekegészségtan Alapár füzve 5 K
- Herodek Károly*: A siketnéma és vak gyermekek erkölcsi világa (Elfogyott)
- Lovách József*: A vakok érzékszervei Alapár füzve 1 K
- Nagy László*: A gyermek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődése. (A háború és a gyermek lelke) Alapár füzve 3 K
Didaktika gyermekfejlődéstani alapon. II. rész Alapár füzve 3 K
A tehetséges gyermek Alapár 1— K
A pályaválasztás Alapár 1— K
- Nagy László (és Ranschburg Pál dr.)*: Kísérleti nyomtatványok. Első sorozat Alapár 20 K
- Nemes Lipót*: A kültelki gyermekek élete és jövője. (Elfogyott.)
Pedagógiai és gyermektanulmányi szempontok a gyermekvédelem magyar rendszerében Alapár füzve 2 K
A gyermekmentés útjai. (A II. országos gyermektanulmányi tanácskozás előadásai) Alapár füzve 3 K
- Nógrády László dr.*: A gyermek és a játék Alapár füzve 5 K
A mese Alapár füzve 5 K
Az egyke gyermek Alapár füzve 1 K
- Ranschburg Pál dr.*: Pszichológiai tanulmányok.
Két kötet Alapár füzve 10 K
- Répay Dániel (és Ballai Károly)*: Az első magyar gyermektanulmányi kongresszus, naplója és a vele kapcsolatos kiállítás leírása. Alapár füzve 3 K
- Ságody Otmár*: Zongoradarabok kezdőknek Alapár füzve 2 K
- Szlányi Lajosné*: A nevelés lélektana Alapár füzve 1 K

Az egész vászonba kötött művek alapára 10 K.

A könyv árát megkapjuk, ha a *Corviná*-ban hetenként közölt szorzószámmal az alapárát megszorozzuk.

Ebből az árból tagjaink és előfizetőink 20%-os engedményben részesülnek.

Valamennyi megrendelhető a Társaság könyvkiadóhivatalában, Budapest, VIII., Mária Terézia-tér 8. sz. alatt.

Könyvrendeléskor kérjük azok árát és annak 100%-át postaköltségre előre megküldeni.